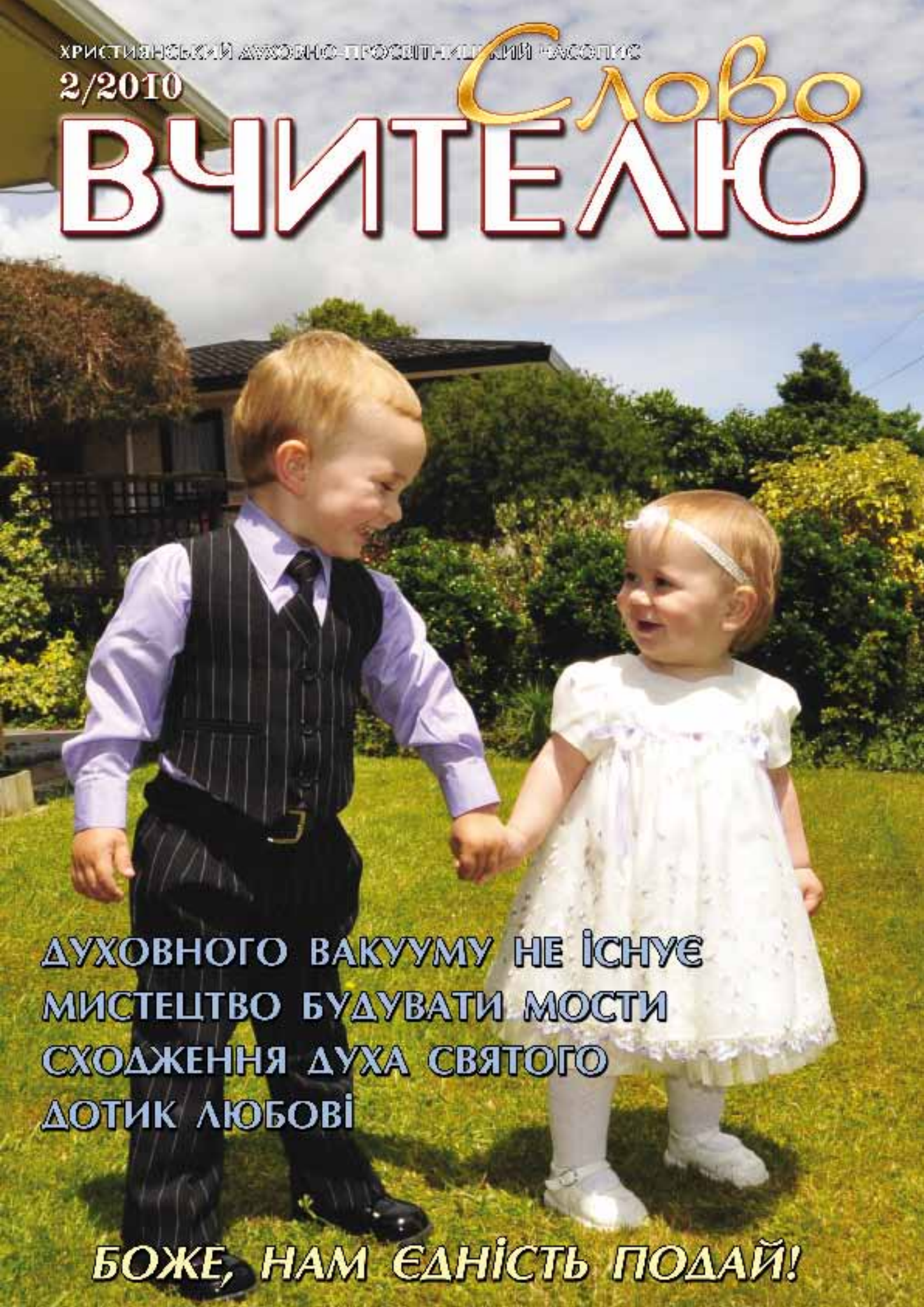

ХРИСТИАНСЬКИЙ ДУХОВНО-ПРОСВІТНИЙ ЧАСОПИС

2/2010

Слово ВЧИТЕЛЮ

A photograph of a young boy and a young girl holding hands on a grassy lawn. The boy is on the left, wearing a light purple shirt, a dark pinstriped vest, and dark pinstriped trousers. The girl is on the right, wearing a white dress with a floral pattern and a white headband. They are both smiling and looking at each other. In the background, there are green bushes and a house with a dark roof.

ДУХОВНОГО ВАКУУМУ НЕ ІСНУЄ
МИСТЕЦТВО БУДУВАТИ МОСТИ
СХОДЖЕННЯ ДУХА СВЯТОГО
ДОТИК ЛЮБОВІ

БОЖЕ, НАМ ЄДНІСТЬ ПОДАЙ!

Християнський духовно-просвітницький часопис	
«СЛОВО ВЧИТЕЛЮ» № 2(12)/2010	
Наше кредо: «Нести Слово Боже — ось наша мета, щоб кожний учитель був учнем Христа!»	
Головний редактор	Тарас Приступа
Редакційна колегія:	Тетяна Артерчук Олег Блощук Олександр Бондарчук Руслана Ковальчук Юрій Ліщинський Євген Никонюк Ольга Новікова
Редактор	Світлана Філіпчук
Дизайн і верстка	Аля Біла
Коректор	Ольга Мац
Відповідальна за випуск	Надія Доля
Засновник і видавець — Міжнародна громадська організація «Надія — людям»	
Адреса: Телефон: Факс: e-mail: www.hopetopeople.org	а/с 116, м. Рівне, 33028, Україна. (0362) 63-79-76 (0362) 62-05-12 slovo@hopetopeople.org
Часопис зареєстровано в Міністерстві юстиції України. Свідोцтво про державну реєстрацію: серія КВ № 12846-1730Р від 27 червня 2007 р.	
Передплатний індекс — 99864.	
Пожертви на видання часопису просимо надсилати поштовим переказом на адресу МГО «Надія — людям» з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“», або на рахунок: МГО «Надія — людям», р/р 26005301588849, Промінвестбанк м. Рівне, МФО 333335, код 21081735 з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“».	
За умови передруку матеріалів посилання на часопис «Слово вчителю» обов'язкове.	
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Редакція залишає за собою право редагувати і, за необхідності, скорочувати матеріали.	
Посилання на Біблію або цитування окремих біблійних текстів позначаються умовними скороченнями. Список скорочень назв книг зазвичай подається у виданнях Біблії. Посилання зазначаються з дотриманням принципу «книга-розділ-вірш» і розділяються знаками пунктуації. Наприклад: Ів. 19:6-11, 13-20, 25-28; 1 Кор. 1:18-24. Фрагменти з одного розділу розділяються комою (,), а різні книги або розділи відокремлюються крапкою з комою (;).	
Якщо в тексті не зазначено інше, всі біблійні посилання взято з Біблії у перекладі проф. Івана Огієнка.	
Фото на обкладинці Алли Смаль.	
Надруковано: РТМКФ «Християнське життя», 43006, м. Луцьк, вул. В. Стуса, 3, тел. (0332) 71-08-74. Наклад 2000 прим.	
© «Слово вчителю» © МГО «Надія — людям»	

Пригадуєте, ще зовсім недавно земля, скута морозами, здавалася неживою, сніговий покрив — вічним, холод — нескінченним? Не пам'ятаєте? Та й справді, про що це ми, коли навкруги буяє зелень і по-літньому припікає сонечко? Про чудо, яке повторюється з року в рік тисячоліттями, і тому, мабуть, стало настільки звичним, що ним мало хто захоплюється. Про дивовижну метаморфозу! Про геніальний задум Творця!.. Та сучасних людей мало що захоплює.

А знаєте чому? Тому, що ми — загублені.

Якщо на карті зоряного неба, що зображає ту його мізерну частину, яка на сьогоднішній день відома астрономам, поставити олівцем крапку, у цій крапці вміститься вся наша Сонячна система. Якими ж тоді будуть: Земля, наша країна, місто, ми з вами? Ми загублені серед світів.

Близько семи мільярдів людей у мільйонах населених пунктів, на мільйонах вулиць, у мільйонах будинків, у тисяч-них натовпах на стадіонах і базарах, у вагонах метро і студентських аудиторіях, у цехах і класах, в офісах і лікарнях... Схоже на величезний мурашник. Ми загублені серед людей.

Усі чимось заклопотані. Усі кудись поспішають: на зміну, на екзамен, на закупки, на побачення, на день народження, на похорон... Ми загублені серед повсякденних справ.

Але Бог, Який нас створив і Якого ми в особі наших пра-батьків Адама і Єви зреклися ще на світанку існування люд-ства, хоче нас віднайти. Він ніжно тримає у Своїх могутніх руках нашу голубу планету, забезпечивши її усім необхід-ним для життя. Він знає кожне Своє створіння на ім'я і кличе його повернутися в батьківський дім. Він готовий узяти на Себе наші турботи і заспокоїти наші розтривожені душі.

Неймовірно! Але Він Сам про це каже у Своєму листі до нас — у Біблії. Та чудо євангельської звістки стало таким же звичним, як і дива в природі, і мало хто до неї дослухається.

А хто почув, повірив і примирився з Богом через посе-редництво Ісуса Христа на Його умовах, той «знайшовся»: записаним у книзі життя на небесах, усиновленим у великій християнській родині, вільним від страху і марноти.

Це важливо знати всім: батькам і дітям, учителям й учням!

Бог запрошує нас до єдності з Ним і один з одним у бла-гословенній Божій сім'ї. А ми запрошуємо вас, дорогі читачі, поміркувати про це, читаючи матеріали часопису «Слово вчителю» на тему: «Боже, нам єдність подай!», напередодні великого християнського свята Трійці. Нехай Господь вас рясно у цьому поблагословить!

З повагою — редакційна колегія

4	ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ
<i>Н. Доля.</i> «Духовного вакууму не існує» (інтерв'ю з Євгеном Никонюком)	

	АКТУАЛЬНА ТЕМА	6
<i>Ч. Сперджен.</i> Сходження Духа Святого <i>А. Мурзін.</i> Не сваріться в дорозі! <i>С. Філіпчук.</i> Сфери та перспективи християнської співпраці в Україні		

12	СТУДІЇ БІБЛІЇ
<i>Ю. Ліщинський.</i> Не залишу вас сиротами Бог у трьох Особах: Трійця	

	ЗНАЙОМСТВО	16
<i>О. Бондарчук.</i> «Старе минуло, тепер усе нове» (інтерв'ю з Сергієм Рачинцем)		

20	НАУКА І ХРИСТІЯНСТВО
<i>О. Прокопович.</i> Віра і наука (ч. 8)	

	МЕТОДИКА І ДОСВІД	30
<i>А. Матковська-Аллтаймс.</i> Записки подорожного, або Повернувшись з Туманного Альбіону... <i>О. Новікова.</i> Єдність людей у світі. Люди — творіння Бога (урок для 3 класу) <i>Н. Лахман.</i> В єдності сила народу. Боже, нам єдність подай! (урок для 11 класу) <i>Н. Дубовик.</i> Разом переможемо! (урок для середніх класів) <i>С. Прокопчук.</i> Я вдячний Богові за маму (сценарій позакласного заходу) <i>І. Курченко.</i> Дотик любові (сценарій свята для жінок)		

46	МОЛОДЬ У ПОШУКУ
<i>О. Новікова.</i> Що Біблія говорить про дружбу? Мистецтво будувати мости	

	ХРИСТІЯНСТВО І МИСТЕЦТВО	49
<i>О. Блощук.</i> Полемічна література		

50	АСПЕКТИ ЗДОРОВ'Я
<i>Н. Зайчук.</i> Спіритизм — маска таємничості	

	РОЗДУМИ ДУШІ	54
<i>О. Медведєва.</i> Бусли з вирію приносять... вірність <i>М. Лукадо.</i> Близько до хреста, але далеко від Христа		

56	СПРАВИ СІМЕЙНІ
<i>І. Дубовик.</i> Він воскрешає померлі шлюби	

Духовного Вакууму НЕ ІСНУЄ

Інтерв'ю з Євгеном Никонюком — науковцем, педагогом, християнином

Євген Сергійович Никонюк, 1936 р. н., закінчив фізичний факультет Львівського державного університету ім. І. Франка й аспірантуру при Чернівецькому державному університеті, кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри фізики Національного університету водного господарства та природокористування (НУВГП); заслужений працівник народної освіти України.

— **Євгене Сергійовичу, як давно Ви працюєте в системі освіти?**

— Почав працювати 1959 р. у Рівненському педінституті, а з 1976 р. — постійно в Національному університеті водного господарства та природокористування, при цьому на викладацьких посадах — 40 років.

— **Які тенденції в навчальному процесі спостерігали за цей період?**

— Система освіти в Радянському Союзі була продуманою і збалансованою, починаючи з першого класу і закінчуючи вищою школою, включаючи аспірантуру і докторантуру. Навчальні плани, програми і підручники готувалися професіоналами найвищого рівня. Звичайно, процентоманія і заідеологізованість незавжди сприяли підготовці висококласних спеціалістів. Але масовий доступ молоді до освіти різного рівня (профтех-

училища, технікуми, вузи) дозволяв державі забезпечувати всю необхідну номенклатуру спеціалістів. Усе це ґрунтувалося на плановій системі господарювання.

Повна і радикальна відмова від такої системи і перехід на ринкові механізми боляче вдарили по системі освіти. В першу чергу, зникли стимули для отримання якісної як середньої, так і вищої освіти. «Успішними» часто стають особи з низьким рівнем освіти та з сумнівними моральними якостями. Справжнім лихом для вищої освіти стала її комерціалізація, й нерідко здобуття дипломів відбувається не за знаннями, а за гроші.

Постійна зміна урядів і міністрів, що відповідають за освіту, призводить до нестабільності навчальних планів і програм. Підручники і посібники пишуть графомани. А чим закінчиться інтегрування в Європу (Болонський процес), ніхто передбачити не може.

— **А що Ви можете сказати про виховний процес? Чи повинен навчальний заклад виховувати?**

— Я почав би з того, що всі життєві інстанції, починаючи з сім'ї, дитсадка, школи, вузу, роботи, так чи інакше пов'язані з виховним процесом. Основне питання полягає в тому, яка мета цього процесу, який кінцевий продукт очікується? В цьому плані вуз не тільки як навчальний, але й виховний заклад може і зобов'язаний виправити недоліки попередніх етапів або підсилити попередні позитивні тенденції.

Виховний процес в Радянському Союзі реалізовувався під девізом «Морального кодексу будівника комунізму», який фактично відтворював основи християнської моралі, заперечуючи при цьому саму суть християнства. Працювала цілісна система виховання, яка забезпечувалася

піонерською, комсомольською організаціями, парткомом; у вузах була посада проректора з виховної роботи; виховну роботу в студентських групах проводили куратори. І всі працювали за єдиним планом. Це було за соціалізму. Але основною рушійною силою цього процесу був страх...

У незалежній державі вказані структури практично перестали працювати, зник страх. Очікувалося, що на зміну атеїстичному вихованню прийде інше. На вчених радах університету, факультетах жваво дискутувались питання доцільності і направленості виховної роботи. Куратори груп, як виховна інстанція, то залишались, то скасовувались, аналогічна тенденція мала місце і відносно годин, відведених на виховну роботу. І, як правило, реалізація виховних заходів у той період залежала від позиції завідувачів кафедр, заступників деканів з виховної роботи і кураторів груп.

— **Які виховні заходи проводяться у Вашому вузі? Розкажіть, будь ласка, про власний досвід виховної роботи зі студентами.**

— Можу виділити чотири основні напрями виховної роботи зі студентами: морально-етичне й естетичне, історико-патріотичне, духовне і трудове виховання.

Перший напрям виховного впливу нам допомагали здійснювати працівники бібліотеки університету: проводили цікаві бесіди зі студентами, організовували відвідування художніх і фотовиставок, театру, музею.

Щодо реалізації другого напрямку — на виховних годинах проводилися тематичні бесіди, приурочені до знаменних дат в історії України та її визначних особистостей, на поточних заняттях наголошувалося на вкладі вітчизняних учених і наукових шкіл у розвиток науки.

На нашу думку, духовне виховання повинно ґрунтуватися на засадах християнської моралі. І тому на виховних годинах проводився цикл бесід, об'єднаних загальною назвою «Принципи християнської моралі». Зазвичай бесіди супроводжувалися демонстрацією телефільмів. Головна ідея організації цього циклу — духовного вакууму немає; духовний простір заповнюється або добрим, мудрим, або злом! Описаний напрям виховної роботи допомагали здійснювати священнослужителі: Тупчик С. В., Ільюк М. А., Дубовик М. В., Давидюк В. І., Блощук О. Ю.

Четвертий напрям виховного впливу передбачає як виховання здатності до систематичної, ритмічної, цілеспрямованої праці в аудиторній і в позааудиторній час, так і виховання поваги і шанобливого ставлення до чужої праці.

— **Євгене Сергійовичу, Ви розповідаєте про всю цю роботу в минулому часі. Як довго вона тривала і який стан справ на сьогоднішній день?**

— Фактично я розповів про виховну роботу, яка проводилася кафедрою фізики з 1993 по 2003 р. Зміна тенденцій у навчальному процесі радикально змінила підходи і до виховного процесу. Перехід до кредитно-модульної системи автоматично передбачає, що студента виховує прагматичне бажання кар'єрного росту, але, як показує досвід сучасної цивілізації, дуже часто кар'єра і мораль суперечать одна одній. Так чи інакше, інтерес вузів до організації виховного процесу останні роки значно знизився. Роль кураторів практично зведена до нуля. Ця ситуація мотивується тим, що студенти пройшли школу довузівського виховання і є сформованими особистостями. Але спілкування зі студентами 1–2 курсів показує, що для більшої частини студентів продовження виховного процесу цілком не зайве, а то й необхідне.

Закон зростання ентропії, а значить і хаосу, невпорядкованості, а звідси і аморальності, ніхто не скасовував, і лише позитивний виховний вплив може призупинити дію цього закону. Можливо, праця вчителів християнської етики в загальноосвітніх школах, досвід яких широко висвітлюється у вашому часописі, дозволить отримати духовно якісний продукт. У всякому разі, я на це сподіваюсь.

— **Чи є альтернатива християнському вихованню?**

— Звичайно, є. І ця альтернатива працює на згаданий раніше закон зростання ентропії. Це і телебачення, і кінофільми, і реклама, і вулиця, і політика... Але коли йдеться про справжнє виховання, про виховання духовно багатих, морально стійких особистостей, для яких матеріальні блага і кар'єрний ріст не є визначальними, то альтернативи християнському вихованню немає. І певні форми реалізації християнського виховання повинні мати місце у вузах. А так, люди бачать, що все котиться у прірву, але зупинити не можуть... чи не хочуть.

— **Що б Ви порадили тим, хто намагається щось робити, але не знаходить підтримки, у кого опускаються руки?**

— Підняти їх до Неба.

— **За такого розмаїття поглядів на виховний процес, що повинно бути критерієм у виборі форм і методів? Що може бути об'єднуючим фактором?**

— Нагорна проповідь Ісуса Христа. Узяти за правило текст з Євангелія від Матвія, 7 розділ, 12 вірш: «Тож усе, чого тільки бажаєте, щоб чинили вам люди, те саме чиніть їм і ви».

— **Це можна розцінювати як Ваше побажання всім нашим читачам?**

— Так, звичайно. І ще, оскільки «Слово вчителю» читають різні люди, моє побажання колегам-викладачам — здоров'я і гумору (особливо, коли студент другого курсу технічного вузу плутає символи інтегралу й американського долара). Батькам бажаю розуму і терпіння у вихованні дітей, а студентам — навчитися шанувати джерела знань, учителів, батьків.

Розмовляла **Надія Доля**

Надія Доля народилася 1964 р. у Львові. 1987 р. закінчила Львівський державний університет ім. І. Франка, факультет прикладної математики і механіки. Понад десять років працювала в інформаційному відділі МГО «Надія — людям» у м. Рівне. З 2007 р. — відповідальний редактор ХДПЧ «Слово вчителю».

Заміжня. Має трьох дітей.

Сходження Духа Святого

**«Як Петро говорив ще слова ці,
злинув Святий Дух на всіх, хто слухав слова»**

Дії 10:44

Біблія — це книга відкриттів Божих. Бог, Якого шукають сліпі язичники і заради Якого розум проникає в глибини мороку, відкрито явлений на сторінках божественної книги. Той, хто хоче пізнати Божество настільки, наскільки це можливо людині, може отримати пізнання у цій книзі, якщо тільки він не стане вперто заперечувати те, що читає. Учення про Трійцю займає виняткове місце у Святому Письмі. Хоча саме слово «Трійця» не вживається, однак постійно згадуються три божественні Особи єдиного Бога. Святе Письмо промовляє до нас зі своїх сторінок, аби ми прийняли велику істину християнської віри, яка проголошує, що Отець — Бог, Син — Бог і Дух — Бог. І в той же час немає трьох богів, а є лише один Господь. Кожна Особа Трійці — істинний Бог. Три в єдиному та єдиний у трьох — це Господь, Котрому ми поклоняємось.

Неможливо не помітити, що Біблія неминуче приводить нас до думки, що всі три божественні Особи брали участь у справі творіння. «На початку Бог створив небо і землю». А в іншому місці ми читаємо: «...створімо людину за образом Нашим...» Не одна Особа, а всі три приймали рішення про створення людини. Ми знаємо, що Отець заклавав основи світу, створив могутні промені світла, на які опираються сині небеса. Але ми також достеменно знаємо, що Ісус Христос, вічний Логос (Слово), був з Отцем на початку, і «нічого, що повстало, не повстало без Нього». Більше того, ми напевно знаємо, що Святий Дух долучився до створення світу, адже сказано, що «земля була пуста та порожня, і темрява була над безоднею, і Дух Божий ширяв над поверхнею води». Огортаючи Своїм, подібним до голуба, крилом хаос, Він учинив із безладу величне творіння, прекрасний гармонійний світ.

Неспростовні докази триєдності Бога ми також знаходимо у справі спасіння. Нам відомо, що Бог Отець віддав Свого Сина для спасіння нечестивців. У нас біль-

ше ніж достатньо доказів того, що Бог Отець вибрав Свій народ задовго до створення світу, що Він є автором плану спасіння і завжди бажав порятувати Свій народ. Що ж до участі Сина у справі спасіння, то вона настільки очевидна, що ніхто не може сумніватися у цьому. Заради людей, заради нашого порятунку Він зійшов з небес, прийняв смертне тіло, був розп'ятий, помер, був похований, а на третій день воскрес із мертвих. Він вознісся на небеса, сів праворуч Отця й заступається за нас. У нас також є вдосталь свідчень того, що Дух Святий відповідальний за наше навернення, бо провіщено, що ми народжені Святим Духом. А скільки разів сказано, що коли людина не народиться від Духа, то не зможе побачити Царства Господнього! Погляньте, всі чесноти християнина названі плодом Духа, бо ж Він розповсюджує на нас від початку до кінця те спасіння, котре раніше здобув Своєю кров'ю Ісус Христос, а ще раніше Бог-Отець дарував нам у передвибранні.

Сьогодні я хочу звернути вашу увагу на роботу Святого Духа... Але перш ніж почати, я хочу застерегти вас від хибного розуміння моїх слів. Я можу пояснити, що робить Святий Дух, але ніхто не знає, як Він це робить. Дії Духа Святого — одна з великих таємниць християнської віри. Багато інших речей нам зрозуміло, проте це питання лишається загадкою, і ми не повинні навіть намагатись її відгадати. Хто відає, де народжується вітер? І тому, хто може знати, як діє Святий Дух, подібний до вітру? «Дух дихає, де хоче, і його голос ти чуєш, та не відаєш, звідкіля він приходить, і куди він іде. Так буває і з кожним, хто від Духа народжений». Я вірю, що для навернення людини Дух Святий діє двома різними способами. По-перше, Він поновлює ті здібності, які людина вже має, по-друге, Він наділяє людину новими можливостями, котрими вона не володіла раніше.

Відроджуючи людину, Святий Дух насамперед пробуджує її розумові здібності. Я наголошую, що Святий Дух ніколи не дає нових розумових обдарувань. Візьміть, приміром, розум. Святий Дух не дарує його людям, тому що вони володіють розумом і будучи невідродженими. Але Дух учить наш розум, напучує його на правильний шлях. Тому ми можемо використовувати свій наставлений розум для того, аби відрізнити добро від зла, дорогоцінне від нікчемного. Святий Дух не дає людині волю, бо ж воля у неї була і до навернення. Але Він звільняє волю від раб-

ства сатани, щоб вона могла служити Богові. Святий Дух не дарує здатності думати чи вірити, адже людина може і думати, і вірити. Але Він здатність вірити змінює так, щоб людина повірила істині, а після переміни способу мислення людина схильна думати більш правильно. Неправильне мислення змінюється на таке, що приємне Господеві, у нас з'являється бажання слідувати шляхами відкритої нам Божої істини.

Наприклад, людина може володіти відмінними знаннями у сфері політики, але її знання духовного світу можуть бути мізерними: вона не помічає краси Христової, благочестиве життя зовсім не вабить її, така людина обирає зло та уникає добра. Святий Дух не дасть такої людині новий розум, проте очистить старий. Людина може пізнавати те, що краще, відкривати для себе, що утрата вічної слави заради тимчасової гріховної насолоди — небачене лихо для людства. Можливо, хтось опирається вірі у будь-якому її прояві, не бажає прийти до Бога, і що б ми не робили, ми не зможемо переконати його змінити своє ставлення й навернутися до Господа. Святий Дух не дасть такої людині нову волю, але Він перемінить стару так, щоби замість бажання чинити зло вона охоче чинила добро. Дух учинить так, щоб такий чоловік прагнув спаситися через Христа.

Жодна із людських здібностей не зіпсована настільки, щоб Святий Дух не зміг відродити її. Як би низько не впала людина, Святий Дух здатен миттєво очистити та освятити всі її здібності. Блудний розум може повернути на правильний шлях; вперта воля, що бунтує проти Бога, може підкоритися Божим заповідям; зіпсуті, злі прагнення можуть блискавично бути оберненими до Христа, а на зміну старим плотським бажанням може прийти поривання до небес. Природа впливу Святого Духа на людський розум полягає у переміні мислення. Дух не додає ніяких нових елементів до нашого розуму, а просто приводить його до ладу. Він піднімає повалені колони, зводить із руїн наваливижу прекрасний палац. Саме у цьому полягає перший спосіб впливу Святого Духа на людину.

Але окрім цього Святий Дух дає людям можливості, якими вони раніше не володіли. Святе Письмо говорить, і я в це вірю, що людина складається із трьох частин. У неї є тіло; Святий Дух преображає це тіло в храм Господній. У неї є душа; Святий Дух робить її подібною до жертвенника в храмі. І це все, що є в звичайній людині: лише тіло і душа. Але коли приходить Дух Святий, Він удихає в людину третю сутність, яку ми так і називаємо — дух. Апостол змальовує людину як істоту, наділену тілом, душею та духом. Якщо ж ви ознайомитесь із творами світських мислителів, то переконаєтесь, що всі вони запевняють, що людина складається лише з двох частин — тіла та душі. Безумовно, деякою мірою вони мають рацію, оскільки досліджують невідроджену Богом людину. Але у людини, народженої згори, є ще й третій елемент, і тому людина відроджена вища за невідроджену настільки, наскільки людина вища за звіра. Ця третя складова дає нам можливість молитися, через неї ми отримуємо рятівну віру, і, більше того, вона спонукає душу діяти. Вона керує душею так, як душа керує тілом. Якщо я хочу йти, то я переставляю ноги — моя душа примушує їх рухатись. Подібне відбувається і з духом. Коли я хочу молитися, дух примушує мій розум думати про молитву, її зміст. Коли я хочу хвалити Господа, дух спонукує мій розум думати про звеличення Бога і підносить мене до Нього. Тіло мертво без душі, душа — без духа.

Суть дії Святого Духа на людину полягає в тому, що Він воскрешає мертву душу, вдихає в неї живий дух. Як написано: «Перша людина Адам став душею живою, а останній Адам — то дух оживляючий», і також: «...як носили ми образ земного, так і образ небесного будемо носити». Іншими словами, якщо ми надіємося навернутися до Бога, то ми повинні мати дух оживляючий, що його дає нам Бог Дух Святий.

Повторюю, що у духа є здатності, невластиві душі. Дух здатен спілкуватися з Богом. Деякою мірою це розумова діяльність, але людина, що не має духа, не може здійснювати її, як людина, позбавлена душі, не може ходити. Дух народжує думки, необхідні для спілкування. Розум підкоряється їм і діє відповідно до них. Та мушу вам сказати, що часом дух покидає душу. Іноді ми забуваємо про все і майже припиняємо мислити, роздумувати, зважати та бажати. Наші душі, як колісниця Суламіти, котра стрімко, проте несамохіть мчить вперед. Ми пригортаємо голову до грудей Ісуса і під звучання божественної симфонії в небесному екстазі насолоджуємось плодами країни блаженних, зриваємо грона долини Есхол при вході у край обіцяний.

Мені здається, я досить ясно виклав свою думку. Дія Духа Святого полягає, насамперед, у пробудженні тих здібностей, якими людина вже володіє, але які перебувають у неспродуваному стані, і також в оснащенні людини новими можливостями, яких вона не мала до цього. Щоб до кінця витлумачити цю думку, навіть для тугодумів, я наведу приклад. Уявіть, що людина — це машина. Колеса поламані, шестерні не чіпляються, клапани не відкриваються. В першу чергу Святий Дух ставить колеса на свої місця, закріплює їх на осях: кожне колесо на свою вісь, змушує взаємодіяти всі шестерні між собою. Але на цьому Його робота не закінчується. Тепер необхідно підлити пального, щоб увесь цей механізм привести в дію. Він не прилагоджує нові колеса, а приводить до ладу старі, вкладає рушійну силу, що оживляє машину. Спочатку Він наводить порядок у нашій голові, потім вкладає в нас дух оживляючий, і тоді ми починаємо «рухатися» в злагоді зі святою волею Божою та Божим законом.

Я також хочу додати, що все, так розлого викладене мною, відбувається миттєво. Коли людина наворачтається до Бога, все це відбувається блискавично. Відродження — це подія миттєва. Звернення до Бога — результат відродження, і все життя ми звертаємося до Бога. А втім, саме відродження відбувається миттєво. Людина Бога ненавидить, а Святий Дух дарує їй здатність любити Господа. Людина протривить Христу. Вона не розуміє й не приймає Євангелії. Однак приходить Святий Дух, просвічує помутнілий розум такої людини, знімає кайдани з її пригнобленої волі, звільняє сумління, дає життя для мертвої душі — і людина починає прислухатися до голосу своєї совісті, стає новим творінням у Христі Ісусі. І згайте, що все це відбувається завдяки миттєвому, чудесному впливові Бога Духа Святого, що дихає поміж синів людських, як бажано Йому...

Чарльз Сперджен,
20 січня 1858 р.

12 проповідей о Святом Духе / Пер. с англ.
Я. Г. Вязовский. — 2-е изд. — Мн.: Церковь «Завет Христа»,
2001. — С. 41–47.

Переклад з російської **Ярини Мельченко.**

НЕ СВАРІТЬСЯ В ДОРОЗІ!

Чули таку приказку: «Де два українці, там три гетьмани»? Як і в кожному жарті, тут є доля істини. Про яку проблему йдеться? Люди не можуть знайти спільної мови, не вміють діяти згуртовано, люблять владу, бажають керувати, а не підкорятися. Нам важко прислуховуватися до іншої точки зору, завжди здається, що «я» маю рацію, а хтось помиляється. Що це? Звідки воно? Нездатність людей до смирення й покірливості, до взаємоповаги та порозуміння — все це наслідки гріхопадіння. Причиною сварок та розділень завжди є гріх.

Давайте згадаємо, як усе було від початку, коли Бог створив людину. До гріхопадіння люди перебували в повній гармонії з Богом, одне з одним та з навколишнім світом. Була повна єдність, тобто абсолютно гармонійні стосунки. Коли ж люди повстали проти Бога, гріх приніс розділення в усі сфери. Господь попереджав, що в разі непослуху — «напевне помреш» (Бут. 2:17). Так і трапилося. Що таке смерть? Смерть — це розділення. Адам і Єва померли духовно: гріхопадіння розділило людину з Богом. Вони стали приречені на фізичну смерть — розділення душі та тіла. Гріх також одразу приніс розділення в стосунках між людьми: Адам та Єва почали звинувачувати одне одного, чоловіки почали зверхньо панувати над жінками, а ті — ставитися до чоловіків бунтівливо та зневажливо (Бут. 3:16). Їх перший син Каїн убив свого брата Авеля. Вся подальша історія людства наповнена розбратом, конфліктами та насильством. Можна сказати, що після гріхопадіння замість любові у стосунках між людьми запанували ненависть та розділення. Були зруйновані гармонія та єдність.

Таким чином ми бачимо, що святе життя з Богом побудоване на гармонійному спілкуванні, на єдності, а розділення та конфлікти завжди мають гріховне коріння. Любов зцілює, а гріх розділяє. Ви помічали, що слово «зцілення» однокореневе з «цілий» (і не лише в українській мові)? І не даремно. Стан гармонії, здоров'я та спасіння невід'ємно пов'язаний з ідеалом цілісності та єдності. А духовна та фізична загибель включає руйнацію цілого, тобто розділення. Навіть природа після гріхопадіння страждає від цього прокляття (Бут. 3:17–18). Святе Письмо говорить, що Господь Ісус утримує цей світ словом сили Своєї (Євр. 1:3). Ця Божя сила і є тим «велетнем з короткими руками», як фізики охрестили загадкові сили, що утримують матерію вкупі. Якби не ця Божя дія, світ був би зруйнований під впливом руйнівних сил прокляття, від яких матерія гниє, іржавіє, розсипається на порох.

Наслідки гріховного розділення в людських стосунках можна побачити скрізь. Ви звертали увагу, як люди поведуться, наприклад, у ліфтах? Що ви відчуваєте, коли змушені 10–20 секунд перебувати поруч зі сторонньою людиною у цьому малому замкненому просторі? Помічали цей дискомфорт? А як люди обирають місце у маршрутці або автобусі? Зазвичай кожен намагається відокремитися від інших. Чому? Гріх приніс розділення, ворожість, недовіру. Ці кумедні приклади, звичайно, не дуже важливі в нашому житті. Але ті самі наслідки гріха працюють у сім'ях, у суспільстві, навіть іноді у церкві.

На соціальному та державному рівнях відцентрові чинники, що розділяють людей, давно вже стали звичними для нас. У деяких культурах вони набули позитивного вигляду, їх нібито «освятили» та подають як ідеали свободи, незалежності та самостійності. Але, якщо пильно придивитися (при світлі Божої істини), то можна побачити, що за гарними лозунгами «свободи» та «незалежності» у більшості випадків стоять усе ті ж самі гріховні мотиви: гордість, егоїзм, конфлікт, корисливість та інше.

Але невже Бог залишив людство навіки страждати від наслідків гріха, таких як розділення та конфлікти? Ні! Слава та подяка Йому за спасіння, дароване нам в Ісусі Христі! Син Божий не тільки взяв на Себе покарання за наші гріхи, але й примирив світ із Собою (2 Кор. 5:19) та різних людей одне з одним у Христі (Кол. 1:22). Викуплення у Христі принесло людям довгоочікуваний мир, панування любові та єдності! Ті, які були раніше ворогами, в Ісусі стають братами та сестрами. У Христі втрачають будь-яке значення колишні етнічні, статеві, соціальні та інші бар'єри (Гал. 3:28). І чим більше християни зростають духовно, пізнаючи Бога, Його любов та святість, вивчаючи та виконуючи Його заповіді, тим більше їх життя підкорюється цьому законові любові.

Більшість проблем сучасного суспільства можна так чи інакше пов'язати з гріховними проблемами розділення та конфліктів. Руйнування сімей, війни, так звана «класова» боротьба — ці та інші проблеми у різних соціальних сферах мають однакове коріння. Це гордість, егоїзм, ненависть, заздрість, невміння змиритися. Всі ці прояви зла протилежні ідеалу християнської любові. Тож і вирішення всіх проблем людства необхідно шукати лише через примирення у Христі: з Богом та між собою. Щоб принести нам спасіння, Ісус Христос залишив славу неба, Своє величне божественне положення та упокорився аж до хресної смерті. Господь таким чином дав приклад для нас. Він не лише знищив на хресті будь-які підстави для розділень між віруючими, але й Своїм земним життям залишив нам зразок таких чеснот як смирення, упокорення, милосердя, спільнота сердець та думок, слухняність, що ми й повинні наслідувати (Фил. 2:1–8).

Багато хто з християн чув таке звинувачення: «Скільки вас усяких різних, і не можете примиритися; кожна церква вважає себе найправильнішою. Ви спочатку між собою розберіться, а потім уже мене будете кликати». На жаль, значною мірою це правда. Сум та сором для всіх християн... Як же можуть діти Божі сваритися, маючи неодноразові повеління Христа любити одне одного? Адже в останні години перед Голгофою Ісус слізно молився про нас: «Щоб були всі одно: як Ти, Отче, в Мені, а Я у Тобі, щоб одно були в Нас і вони, щоб увірував світ, що Мене Ти послав» (Ів. 17:21). Любов та єдність Божих дітей — це одне з найсильніших свідчень для світу. Ми повинні не лише розповідати людям про Божу любов, але й виявляти її у своєму житті, у спілкуванні дітей Божих. Трапляється, що наші правильні християнські слова втрачають силу, коли люди бачать відсутність любові та єдності в церкві. Християни — це завжди свідки Господа, тому що ми називаємося Його ім'ям, ототожнюємося з Ним. Тому, коли ми не любимо своїх братів та сестер у Христі, ми цим свідчимо, а точніше, неправдиво свідчимо про Бога. Яка велика відповідальність покладена на нас! Тому Христос і звертав на це особливу увагу.

Чому ж серед християн і досі існують непорозуміння, конфлікти і навіть ворожнеча? Відповідь досить проста. — На жаль, ми поки що теж не цілком звільнилися від впливу гріха. Справжній християнин розкався у гріхах, отримав Боже прощення, присвятив Йому своє життя і став на шлях освячення. Але ми ще не досягли досконалості (Фил. 3:12–14). Тому й незавжди здатні любити один одного, як належить. Незавжди поспішаємо прощати один одному. Добре бачимо заскалку в оці ближнього, не помічаючи дрючка в своєму. Поспішаємо говорити, замість того щоб більше слухати (Як. 1:19). До інших ставимося вимогливо, а до себе — поблажливо. Все це не сприяє єдності серед народу Божого.

Нікому не хочеться визнавати за собою таких гріховних мотивів. Християни схильні надавати своїм конфліктам «духовного» вигляду. Зазвичай вони пояснюють їх розбіжностями у віровченні і подібними чинниками. Так, справді, бувають випадки, коли ми повинні відокремитися від еретиків, про що неодноразово вчить Святе Письмо. Але на практиці віруючі надто часто зловживають цією «причиною». Будь-які доктринальні відмінності дехто сприймає як підставу, щоб не спілкуватися. При цьому не розуміють, що насправді є принципові питання християнської віри, а є другорядні. Не можна вважати християнами тих, хто, наприклад, відкидає біблійне вчення про єдиного Бога та Його людське втілення — Ісуса Христа (1 Ів. 4:1–3). Не повинні ми схвалювати своїм спілкуванням також і тих, хто перекидає саму сутність Євангелії (Гал. 1:8). Але є багато другорядних питань віри, в яких християни можуть і навіть мусять приймати один одного.

Важливо зрозуміти, що, а точніше — Хто — об'єднує нас. Усі християни — брати та сестри, тому що маємо одного Батька Небесного. Віра та близькі стосунки з істинним Богом — головна підстава єдності Божих дітей. Як казав Давид: «Я приятель всім, хто боїться Тебе, й хто накази Твої береже!» (Пс. 119:63). Тобто, всі, хто вклоняється істинному Богу та живе за Його Словом, — мої спільники у Господі. А найбільш авторитетною та повною формою Божого Слова сьогодні є Святе Письмо, в якому Святий Дух відкриває нам Бога та Його Сина Ісуса Христа. Тому любов до Біблії як до Богонадхненного Слова є одним із головних практичних критеріїв визначення кола християнського спілкування.

Отож, всі християни повинні щоразу глибше пізнавати Бога та Його Слово і говорити один одному істину з любов'ю. Не треба замовчувати суперечливих питань; треба їх відкрито обговорювати, але мирно, у душі братньої любові. З іншого боку — ці протиріччя не є підставою, щоб розривати братерські стосунки. Не слід перебільшувати значення доктрин. Ісус підкреслював важливість не лише знання істини, але практичного життя згідно з істиною. Тому одним із найважливіших критеріїв спасаючої віри Він неодноразово називав такі плоди святого життя як слухняність, милосердя, практичні прояви любові (Мт. 7:16–23; 25:31–46).

Коли йдеться про теологічні та практичні розбіжності, ми повинні частіше нагадувати собі, що кожен із нас у чомусь помиляється. Ми вже згадували апостола Павла, який навіть себе не вважав таким, що досяг досконалості. У нашому випадку це стосується і віровчення, і практичного життя. На жаль, чимало християн плутають непохибність Божого Слова та власних доктрин, помилково ставлячи між ними знак рівності.

Як і серед невіруючих так і між християнами, розділення завжди є наслідком гріха. Буває, що це гріх тільки однієї зі сторін, але частіше винні обидві. Нам не вистачає смирення, терпіння, готовності приймати один одного з недоліками, бути поблажливими до недосконалості брата (а не до своєї власної). Ось що пише про це апостол Яків у своєму листі до віруючих: «Звідки війни та сvari між вами? Чи не звідси, від ваших пожадливістей, які в ваших членах воюють? Бажаєте ви та й не маєте, убиваєте й заздрите, та досягнути не можете, сваритеся та воюєте, та не маєте, бо... прохаєте на зле, щоб ужити на розкоші свої» (4:1–3). Звичайно, серед християн війни та вбивства трапляються нечасто (хоча, на жаль, в історії було й таке), але тут ідеться більше про війни у стосунках, вбивства словами. Та хіба Соломон (Пр. 12:18) і Сам Христос (Мт. 5:21–22) не застерігають нас про серйозність таких гріхів? Яків указує на те, що істинною причиною конфліктів завжди є пожадливість нашої старої гріховної природи. Якщо ми не підкоряємо свої бажання волі Божій, вони перетворюються на ідолів. Тоді ми здатні воювати з оточуючими людьми, аби тільки досягти свого: керівної посади, впливу, матеріального достатку, захистити свою репутацію тощо.

В історії про Йосипа та його братів в Єгипті (Бут. 43–45) є цікава деталь. Уже Йосип випробував братів та з'ясував, що вони змінилися. За багато років Господь упокорив їхні серця, навчив любити, а не ненавидіти, жертвувати собою, а не вбивати. Ось Йосип уже відкрився братам, вони поплакали, поговорили, а потім він відправляє їх додому в Ханаан за батьком Яковом та їхніми сім'ями. Звернімо увагу на останні напутні слова Йосипа: «Не сваріться в дорозі» (Бут. 45:24). Минуло ще не забулося, і, можливо, довіра Йосипа до нових моральних якостей братів ще не була такою сильною. Так чи інакше, він вважає за потрібне напучувати братів саме в цьому: не сваріться в дорозі! На-

Андрій Мурзін — один із пастирів церкви «Дім Небесного Архітектора», Київ. Закінчив педагогічний університет іноземних мов (тепер КНЛУ), Українську біблійну семінарію та Реформатську теологічну семінарію. Сфера богословських досліджень — євангельсько-православний діалог. Викладає Старий Завіт, християнську етику, герменевтику та інші предмети у духовних і світських навчальних закладах. Одружений, має трьох дітей.

скільки важливі згода, любов, єдність, особливо — коли попереду довгий важкий шлях через пустелю.

Цікаво, що першими читачами або слухачами цих слів, записаних Мойсеєм, були його сучасники — ізраїльтяни, яких він вів з Єгипту в Ханаан. Безумовно, Господь не даремно надихнув пророка записати ці слова. Для народу Божого, що тільки-но вийшов із рабства і прямував через випробування далеким пустельним шляхом, також було актуально зберігати єдність та любов.

І сьогодні ми, християни, схожі на тих євреїв, яким Бог нагадував: не сваріться в дорозі! Господь Ісус дарував нам спасіння, але повноти його ми досягнемо лише в новому небі та на новій землі (2 Пет. 3:13). А поки що у нас попереду довгий тернистий шлях, який ми повинні пройти разом. Ісус попереджав, що царство, розділене в собі, не може встояти. Звичайно, Господь обіцяв берегти Свою Церкву, і Його Царство обов'язково переможе. Але скільки бід, сорому, топтання на місці та інших прикросців діти Божі завдали собі чварами і розділенням...

Давайте ж будемо молити Бога, щоб навчив нас ще більше любити один одного, приймати з усіма недоліками, терпіти своїх недосконалих братів. Давайте спостерігати найперше за собою (Гал. 6:1) та бути вимогливими до себе. Нехай Святий Дух сповнить нас терпінням, миром, любов'ю до всіх, а особливо — до Божих дітей, незалежно від того, до якої громади чи конфесії вони належать. Для цього необхідні смирення, повага, здатність «мати один одного за більшого від себе» (Фил. 2:3). Нехай Господь благословить нас у цьому. Не сваріться в дорозі!

Андрій Мурзін

На день П'ятидесятниці

О, якби нам в серце вливався той Дух,
Який Вчитель вклав у Своїх учнів!
Той новий Дух, що оновлює серця Своїм вогнем;
Той, що створює нові мови і нові діяння.
Цей новий Дух ніжніший за віяння зефірів,
Лиш тільки Він повіє — зразу новою стає земля,
Оновлюються часи, рух небес і життя.
Давній час тікає, оновлений час настає.
Люди уже роблять нові справи, вимовляють нові слова.
У них з'являється новий зір, нові серця й ноги.
Так дерево, мертве взимку, оживає,
Як тільки з висоти зігріє його весняне сонце.
Подивись тепер, яка мова, руки й ноги дурної черні.
Чого вона хоче? Що робить і про що говорить?
Слова її бундючні, повні жадоби.
Думаєш — це нові слова? Це стара мова.
Всюди панують злочин, розкіш і брудна хтивість.
Думаєш — це нові справи? Ні, це старі справи.
Люди дбають, щоб догодити шлункові і тлінній плоті.
Думаєш — це нові серця? Це старі серця.
О, зжалься, ласкавий Заступнику! Прийди!
Дай мені нове серце, нові слова і нову руку!
Визволи з печери, де живе нещасна чернь!
Прилучи мене до небожителів, яким сяє нова земля!

Григорій Сковорода

Сфери та перспективи християнської співпраці в Україні

тантських Церков України, Українська міжцерковна рада, Всеукраїнська Рада Християнських Церков.

Приміром, Українська міжцерковна рада почала активно формуватися з лютого 2003 р. окремими релігійними діячами, зокрема єпископом В. Гарбаром (заступник Голови Ради Собору незалежних євангельських церков). Найбільш активну участь у процесі її створення брали протестантські релігійні об'єднання, здебільшого харизматичного напрямку.

Передумовою утворення Наради представників християнських церков України стало усвідомлення керівниками християнських церков України необхідності спільних зусиль щодо відстоювання свободи совісті та віросповідання, а також узгодження позицій церков у царині державно-конфесійних відносин. Певним чином ці процеси були посилені спільними зусиллями церков у 2003–2004 рр. щодо недопущення прийняття Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації». Тоді ж стали зрозумілими певні недоліки Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій, в першу чергу її залежність від Держкому України у справах релігій. Нарада утворилася 2 грудня 2003 р., до її складу входять усі християнські церкви України, окрім УПЦ МП.

Мета християнської співпраці — духовне відродження народу і подолання морально-духовної кризи в українському суспільстві

Рада Євангельських Протестантських Церков України (РЕПЦУ) була утворена у квітні 2006 р. шляхом підписання керівниками євангельських церков відповідної Декларації. РЕПЦУ є представницьким міжконфесійним консультативно-дорадчим органом, що діє на громадських засадах. Метою утворення Ради є об'єднання зусиль євангельських протестантських церков (об'єднань), які підписали Декларацію про утворення РЕПЦУ, задля захисту принципів свободи совісті та віросповідання, рівності всіх релігійних організацій у своїх правах, поширення християнських цінностей і моралі.

До складу РЕПЦУ входять керівники церков (релігійних об'єднань) України, які підписали Декларацію у порядку, передбаченому Положенням про Раду. За своїм складом РЕПЦУ об'єднує понад 80 % усієї мережі протестантських церков України.

Всеукраїнська Рада Християнських Церков (ВРХЦ) була утворена у 2007–2008 рр. Відповідно до свого Положення ВРХЦ є радою пасторів християнських церков

України, які є повноважними представниками Духовних Рад міст (обласних центрів) України. Таким чином, Духовні Ради міст (обласних центрів) складають основу ВРХЦ.

До складу ВРХЦ входять переважно представники деяких п'ятидесятницьких та харизматичних релігійних громад України. Духовні Ради міст ВРХЦ діють у Дніпропетровську, Миколаєві, Кіровограді та інших містах.

Тобто усвідомлення і суспільна потреба в християнському об'єднанні є, але форми — типово українські... Створімо ще одну структуру...

А тим часом життя не стоїть на місці, і є чимало проблем, які в компетенції об'єднаних християн. І це пов'язано передусім із прагненням церков забезпечити всепоглинаючий вплив християнського світогляду на всі суспільні сфери через впровадження принципів християнського виховання у школах, дошкільних виховних закладах, вузах, капеланство, через офіційне визнання державою церковних навчальних закладів тощо.

Коли ж намагаються вирішувати ці завдання, сфери впливу християнських конфесій перетинаються і це нерідко призводить до конфліктів, конкуренції, нетерпимості та звинувачення одне одного в прозелітизмі.

Чи є вихід? Звісно, але потрібне бажання самих церков та глибоке усвідомлення особливої історичної ситуації (ідеться про релігійну свободу в Україні, яка в майбутньому може не повторитися) і необхідності консолідації зусиль... А головне — в усьому має бути любов, та християнська любов, яка була проголошена Ісусом Христом... Та чи до снаги це нам?

Світлана Филіпчук

Джерела:

1. Биченко А. Релігійність українського суспільства: рівень, характер, особливості / Андрій Биченко, Надія Дудар // Національна безпека і оборона. — 2002. — №10. — С. 14–21.

2. Інформаційний звіт Державного комітету України у справах національностей та релігій (2009) «Про стан і тенденції розвитку релігійної ситуації та державно-конфесійних відносин в Україні». — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.risu.org.ua/ukr/religion>.

Світлана Филіпчук — кандидат історичних наук, старший викладач кафедри релігієзнавства Національного університету «Острозька академія».

Разом із чоловіком Мирославом виховує синів Захара та Любомира.

Не залишиу вас сиротами

Віра має справу зі свідченнями. Віруючи, ми опираємось на свідчення. Для того щоб свідку можна було вірити, він має бути очевидцем, учасником подій або ж передавати розповіді безпосередніх учасників. Саме з таким свідченням ми маємо справу, коли розгортаємо Біблію, а саме — книгу Дії апостолів.

Дії були написані Лукою, лікарем, який був супутником апостолів і свідком багатьох подій, про які писав. Автор починає свою розповідь там, де закінчив попередню. Річ у тім, що книга була написана ним як продовження Євангелія від Луки. В обох випадках адресат — «високодостойний Теофіл». Таке звертання дозволяє припустити, що це був римський чиновник, який цікавився християнством¹. Проте Дії апостолів — це твір, який виходить далеко за межі інтересів того, кому він був адресований. Його матеріали лягли в основу безлічі праць з історії, фактично в нас немає достовірнішого документа, який описував би те, що відбувалось після вознесіння Ісуса Христа, більш повно та послідовно. Тобто коли сучасну людину цікавить

¹ Опираючись на відомості зі словника Віхлянцева В. П., припустимо, що він був покровителем Луки. Є ще декілька версій, але точної інформації про нього немає. Див. <http://jesuschrist.ru/lexicon/?word=%D4%E5%EE%F4%E8%EB&dic=vikhlyantsev>.

Фото 1.
Стіна «з'явилася» в результаті розкопок, які розпочалися 1880 р. Вона розміщена поряд із відомою Стіною Плачу. Величні камені в основі стіни покладені Іродом Великим, який відбудовував храм

шлях, яким ішли послідовники Христа після Його вознесіння на небо, вона має прочитати Дії апостолів.

Сьогодні ми зосередимося на двох перших розділах книги і дізнаємося про походження одного з найбільших християнських свят — свята Трійці. Перший і другий розділи Дій розповідають про те, як на землі розпочалась ера Святого Духа, а саме з цим пов'язаний зміст свята. Звернімося до тексту:

«Коли ж почався день П'ятдесятниці, всі вони однодушно знаходилися вкупі. І нагло зчинився шум із неба, ніби буря раптова зірвалася, і переповнила увесь той дім, де сиділи вони. І з'явилися їм язики поділені, немов би огненні, та й на кожному з них по одному осів. Усі ж вони сповнились Духом Святим, і почали говорити іншими мовами, як їм Дух промовляти давав. Перебували ж в Єрусалимі юдеї, люди побожні, від усякого народу під небом. А коли оцей гомін зчинився, зібралася безліч народу, та й диву далися, бо кожен із них тут почув, що вони розмовляли їхньою власною мовою!.. Усі ж побентежилися та дивувалися, та й казали один до одного: Хіба ж не галілеяни всі ці, що говорять? Як же кожен із нас чує свою власну мову, що ми в ній народились? Парфяни та мідяни та еламїти, також мешканці Месопотамії, Юдеї та Каппадокії, Понту та Азії, і Фрігії та Памфілії, Єгипту й лівійських земель край Кіреї, і заходжї римляни, юдеї й нововірці, крітяни й араби, усі чуємо ми, що говорять вони про великі діла Божі мовами нашими! І всі не виходили з дива, і безраді були, і говорили один до одного: Що ж то статися має? А інші казали, глузуючи: Вони повпивались вином молодим!» (Дії 2:1–13).

Далі за текстом — проповідь апостола Петра, яка пояснює подію. Серця людей розчулилися, тому заклик покаятися й охреститися мав неабиякий відгук. Але зупинімося спочатку на події, а потім на проповіді Петра.

Загальним контекстом було вознесіння Ісуса і гуртування учнів у Єрусалимі (див. Дії, розділ 1). На 50-й день після Пасхи в місті святкували Шавуот (грецьке — П'ятдесятниця). Це було свято перших плодів і дарування Тори. Тому багато паломників із різних куточків світу зібралося на поклоніння. Все, що сталося в день П'ятдесятниці, носило раптовий і стихійний характер, хоча про це неодноразово говорив Ісус (Ів. 14:26; 7:37–39; 16:7–14). Ніхто, мабуть, не міг собі уявити, як саме злине на людей Дух Святий. До речі, вітер не випадково з'являється в цьому епізоді. Сильний східний вітер, що дме з пустелі, завжди нагадував ізраїльтянам, що Бог — непередбачуваний, що Його неможливо зробити частиною релігійних інститутів чи систем і замінити впорядкованою релігійністю. Слово «дух» в єврейській мові має той самий корінь, що слово

Свято Шавуот (тижнів) — одне з трьох паломницьких свят, під час яких кожен чоловік приходив у Єрусалим. Інші два — Песах (Пасха) і Суккот (свято Кучок). Назва свята походить з Вих. 34:22 і Повт. Зак. 16:9–10, які так само як Лев. 23:15–16 встановлюють дати для проведення свята. Шавуот потрібно святкувати через 7 тижнів після початку Песаха. Біблія також каже: «Відрахуй 50 днів...» (Лев. 23:16); звідси грецька назва свята, яка зустрічається в Новому Завіті — «пентакостес», що значить «п'ятдесят» і перекладається «п'ятдесятниця».

В Біблії є і дві інші назви для цього свята:

- 1) «день первоплодів» (Чис. 28:26);
- 2) «свято жнив» (Вих. 23:16).

«вітер»². Це задає тон усій книзі Дій. Хтось зауважив, що більш точною назвою для неї була б назва «Дії Святого Духа» замість Дії апостолів. Як би там не було, учні Христа — учасники подій, тому повернемося до того, що відбувалося з ними в день П'ятдесятниці. Вони були разом. Учені припускають, що вони були зібрані поблизу храму, тому що нещодавно при розкопках були виявлені приміщення для паломників біля західної стіни храму (див. фото 1–3). Це пояснює, як могло статися так, що на учнів звернули увагу безліч інших паломників. Деталі святкування повністю опускаються автором, тому що те, що відбувається з учнями в момент зішестя Духа, і масові навернення після проповіді Петра стають виповненням тих образів, які були закладені в обрядах свята Шавуот. Людські душі, а не плоди полів і виноградників стають першими плодами духовних жнив. Жнива почалися в Єрусалимі в день П'ятдесятниці і поширилися на весь світ.

Є ще одна паралель між святкуванням Шавуота і зішестям Духа Святого. Це пов'язано з даруванням Закону Божого, тому що вважалося, що в цей день Бог дав людям Свій Закон на Синаї. Ця паралель полягає в тому, що на Синаї 10 заповідей були написані на кам'яних скрижалях «перстом Божим» (Вих. 31:18), а в день П'ятдесятниці Закон був записаний на скрижалях серцець (2 Кор. 3:6–18). Так збулося пророцтво, записане в книгах пророків Єремії, 31:32, і Єзекіїля, 36:26.

Зішестя Духа супроводжувалося не лише шумом, а видимим проявом — «з'явилися їм язики поділені, немов би огненні, та й на кожному з них по одному осів». Здатність говорити іншими мовами з'явилася від Духа, яким були сповнені учні³. Очевидно, все це викликало неабиякий інтерес у людей, але ніхто не міг дати належного пояснення. Правдоподібно звучало навіть те, що учні просто написалися. А як би ви пояснили подібне? Тільки уявіть: юдеї, які з'їхалися в Єрусалим із різних куточків тодішнього світу, чули проповідь мовою свого народу! До речі, число 70 є символічним в Біблії, і вважається, що поганський світ образно складається з 70 народів. Ісус послав 70 учнів (Лк. 10:1, 17). І хоча число мов, які згадуються тут, не досягає семидесяти, припускають, що Бог звертається тут до всього світу⁴. Отже, цей «захід» не був попередньо під-

² Єврейське «Руах» רוח має два значення: 1. вітер; 2. дух.

³ «Інші мови» — йдеться про мови, які були зрозумілими людям... від «усякого народу під небом».

⁴ Стерн Д. Х. Деятельность посланников Мессии Иешуа. — Ровно: Принт хауз, 1999. — С. 15.

готовлений, перекладачів не було — люди дивувалися, спостерігаючи за учнями: «...усі чуємо ми, що говорять вони про великі діла Божі мовами нашими!»

Як і очевидцям, сучасному читачеві, звісно, хотілося б отримати ширше пояснення. Але давайте не будемо робити припущень і спірних здогадок про те, що ж насправді відбулося. Книгу Дії апостолів часто беруть за основу для досвіду, який не має нічого спільного з тим Духом, Який зійшов на апостолів. Тому залишаймося «в тексті», бо те, що відбулося, тлумачиться в проповіді, яку сказав апостол Петро. Для того, щоб було легше підсумувати думку апостола Петра, на основі тексту складемо загальний план його проповіді.

1. Зішестя Духа — це виконання пророцтва, яке має підштовхнути нас прагнути спасіння, кличучи Господа (Дії 2:15–21).

2. Спасіння можливе через смерть і воскресіння Ісуса Христа, яке було передречене Давидом. Учні — свідки воскресіння! (Дії 2:22–32).

3. Зішестя Святого Духа — це виконання обіцяного Ісусом Христом. Він отримав Дух від Отця і злив те, що бачили і чули присутні.

4. Слухачі мали твердо знати, що «Господом, і Христом учинив Бог Його, Того Ісуса, що Його розп'яли ви!» Тому лунає заклик покаятися й охреститися в ім'я Ісуса Христа. Так можна отримати дар Святого Духа.

З нашого плану видно, як в проповіді Петра згадується Трійця: Отець, Син і Дух Святий. Уважно прочитавши проповідь, ми можемо збагнути, чому згадані події лягли в основу цього свята. Бог явив Себе як Отець, Син і Дух Святий. І хоча термін «Трійця» виник значно пізніше⁵, вважається, що саме в цей день творча діяльність третьої Особи Пресвятої Трійці, вчення Господа Ісуса Христа про Триєдиного Бога й участь Трьох Іпостасей Божества у звершенні спасіння людського роду досягли досконалої ясності і повноти.

Зрештою, «плоди» говорять самі за себе: три тисячі навернених. Спільне життя учнів водночас збуджувало острах і притягувало нових людей. «Щоденно до Церкви Господь додавав тих, що спасалися». Ось таким славним

⁵ Термін «Трійця» вперше був вжитий Феофілом Олександрійським в «Післанні до Автоліка». Див. <http://mystudies.narod.ru/library/th/theophile/avtolik.htm>.

Фото 2.
Приміщення, розташовані навпроти стін храму (зліва на фото 1), в яких могли перебувати учні в день П'ятдесятниці

Давайте підсумуємо наше дослідження:

Трійця — це свято єднання в Дусі Божому. Саме єднання, спільність віруючих було палким бажанням Ісуса Христа, коли Він молився перед стражданнями (Ів. 17). Відтак ціна цього єднання — кров Ісуса Христа. Для тих, хто Його любить, цим сказано все. «Вітер з пустелі» змушує бути більш толерантним і обережно судити про поклоніння інших. Буття 11 розповідає про змішання мов. Тоді люди, які поставили перед собою грішні цілі, перестали розуміти одні одних. І от тепер саме в поклонінні вони можуть знайти спільну мову. А для суперечок і пошуку того, що нас розділяє, багато не треба. «Коли люди не сходяться в головному, вони розходяться через дрібниці» (Дон-Амінадо).

Як і в I ст., до нас лунає звернення апостола: «Ото ж, нехай ввесь Ізраїлів дїм твердо знає, що і Господом, і Христом учинив Бог Його, Того Ісуса, що Його розп'яли ви! Як почули ж оце, вони серцем розжалобились, та й сказали Петрові та іншим апостолам: Що ж ми маємо робити, мужі-браття? А Петро до них каже: Покайтеся, і нехай же охреститься кожен із вас у Ім'я Ісуса Христа на відпущення ваших гріхів, і дара Духа Святого ви приймете! Бо для вас ця обітниця, і для ваших дітей, і для всіх, що далеко знаходяться, кого б тільки покликав Господь, Бог наш. І іншими багатьма словами він засвідчував та вмовляв їх, говорячи: Рятуйтеся від цього лукавого роду!» (Дії 2:36–40).

Нехай же картина, яку змальовано в перших розділах книги Дій, стане прикладом і надихне нас на пошуки справжнього єднання з Триєдиним Богом і одне з одним.

Юрій Ліщинський
Фото автора

Юрій Ліщинський народився 1974 р. в м. Рівне.

Магістр мистецтв за спеціалізацією «Міжкультурні дослідження». Викладач біблійних дисциплін.

Одружений. Батько трьох дітей.

Фото 3.
Баттистерії (євр. міква), в яких, вірогідно, приймали хрещення новонавернені після проповіді апостола Петра. Безліч таких споруд є перед входом до храму. Позаду — Оливна гора.

був початок, славним буде і кінець, тому що ера Духа закінчиться, і Ісус прийде за Своєю Церквою (Дії 1:11). Це може здатися ідилією тим, хто бачить в історії християнства більше негативного, ніж позитивного. Варто пам'ятати, що Біблія вчить, що посеред колосся — багато куколю. Окрім того, що Церква, як Наречена Ісуса Христа — невидима, її святість і непорочність — Його, а не її заслуга. Здатність до покаєння, а не безгрішна досконалість — ось відмінна ознака тих, хто вклоняється в душі і правді. Церква — це не просто якийсь людський інститут, а запорука Божої присутності серед людей. Її виживання і процвітання — заслуга Духа Святого. Він хрестив віруючих в одне Тіло (1 Кор. 12:13). Дух Божий збудовує Тіло, яке є скоріше організмом, аніж організацією. Та й чи можна вписати в межі організації таку єдність у різноманітності?.. Помісні церкви Ісуса Христа є в кожному народі, і яка ж тут різноманітність у формах поклоніння, традиціях і навіть богословських парадигмах!⁶

⁶ Ґрунтовне дослідження питання міститься в книзі Дж. Д. Данна «Єдинство и многообразие в Новом Завете: Исследование природы первоначального христианства». Частина книги вже опублікована онлайн. Див. <http://sites.google.com/site/book1christ/Home/dann/edinstvo>.

Християнська притча

Одного разу магометанські чи сарацинські вчені запитали святого Кирила, брата святого Мефодія, а ці брати були просвітителями слов'ян і винахідниками слов'янської азбуки — кирилиці:

— Як ви, християни, єдиного Бога розділяєте на три Бога? У вас є Отець, Син і Дух Святий?

— Не злорічте проти пресвятої Трійці, — відказав святий Кири-

ло. — Отець, і Син, і Дух Святий суть три Особи — однак сутність єдина. Погляньте на сонце, Богом в образі святої Трійці на небі поставлене; в ньому три речі: круг, світло і тепло; так і в пресвятій Трійці — Отець, Син і Дух Святий. Сонячний круг є подобою Бога Отця, бо як круг не має ні початку, ні кінця, так і Бог — безначальний; і як від круга сонячного відходить світло і тепло, так і від Бога

Отця народжується Син і походить Дух Святий. Світло — подоба Бога Сина, від Отця народженого, що весь світ Євангелією просвітив; а тепло сонячне, що від того ж круга походить разом із світлом, — подоба Бога Духа Святого, Який від того ж Отця походить предвічно.

http://pritchi.ru/part_15

БОГ У ТРЬОХ ОСОБАХ: ТРІЙЦЯ

Три Особи (іпостасі) — один Бог? Пояснення й обґрунтування з Біблії.

Ученню про Трійцю можна дати таке визначення: Бог вічно існує у трьох Особах: Отець, Син і Дух Святий. Кожна Особа є повністю Богом, при цьому існує лише один Бог.

Слово «Трійця» не зустрічається в Біблії, проте поняття, яке ним позначається, простежується у багатьох текстах Старого і Нового Завітів. Тексти Старого Завіту, що підводять до вчення про Трійцю: Бут. 1:26; 3:22; 11:7; Іс. 6:8; Пс. 44:7–8 (пор. Євр. 1:8); Пс. 109:1 (пор. Мт. 22:41–46); Іс. 61:1; 63:10; Мал. 3:1–2; Ос. 1:7; Іс. 48:16 та ін. Наступні тексти з Нового Завіту містять більш повне об'явлення про Трійцю: Мт. 3:16–17; 28:19; 1 Кор. 12:4–6; 2 Кор. 13:13; Еф. 4:4–6; 1 Пет. 1:2; Юди 1:20–21.

Учення про Трійцю — це таїна, яку ми ніколи не зможемо зрозуміти до кінця. Все ж можна частково збагнути цю істину, сформулювавши вчення Біблії в трьох пунктах:

1. Бог — це три Особи. Це означає, що Отець — не Син і не Дух Святий. Також Син — не Дух Святий. Те, що це окремі Особи, очевидно з цілої низки віршів. Як, наприклад: Ів. 1:1–2; 17:24; 1 Ів. 2:1; Євр. 7:25; Ів. 14:26; 16:7; Рим. 8:27 та ін.

2. Кожна Особа повною мірою є Богом. По-перше — очевидно, що Отець — Бог. Це видно з першого вірша Біблії, де Бог творить небо і землю. По-друге, Син повною мірою є Богом (Ів. 1:1–4; 20:28; Євр. 1; Тит. 2:13; 2 Пет. 1:1; Рим. 9:5; Іс. 9:6; 40:3 (пор. Мт. 3:3); Кол. 2:9). Дух Святий є Богом повною мірою (Дії 5:3–4; 1 Кор. 3:16; Пс. 138:7–8; Ін. 3:5–7 (пор. 1 Ів. 3:9) 1 Кор. 2:10–11).

3. Бог — один. Писання вичерпно свідчить про те, що існує лише один Бог. Три окремі Особи Трійці єдині не тільки у Своїх цілях й у Своему мисленні, вони єдині за суттю, за самою Своєю природою. Іншими словами, Бог — це одна Істота. Немає трьох Богів, Бог лише один (Вих. 15:11; Іс. 45:5–6; 45:21–22 (пор. 44:6–8); 1 Тим. 2:5; Рим. 3:30; 1 Кор. 8:6; Як. 2:19).

В історії церкви було багато спроб прийти до спрощених рішень щодо вчення про Трійцю, заперечуючи будь-яке з цих тверджень. Так, виникли вчення, відомі як модалізм, аріанство (від якого походить сучасна теологія Свідків Єгови), субординаціонізм, адопціанство, тридеїзм¹. Люди намагалися провести аналогії з природи і людського досвіду, щоб пояснити Трійцю (листок конюшини, дерево, вода, суспільні ролі). Але хоча в Біблії використовується безліч прикладів із природи і людського життя для пояснення різних аспектів природи Бога, в Писанні ніде не використовується аналогія для пояснення вчення про Трійцю.

Найточніше наближення ми знаходимо в іменах «Отець» і «Син», які чітко вказують на дві різні особи і тісні стосунки, що існують у людській сім'ї. Однак, на рівні людському, в цьому випадку йдеться про дві абсолютно різні істоти, а не про одну істоту, яка складається з двох осіб. Найправильніше було б дійти висновку, що жодна аналогія не передає вчення про Трійцю адекватно і всі приклади призводять до серйозних порушень істинності.

¹ Про кожне з цих відхилень від учення про Трійцю дивіться докладніше, наприклад: Грудз У. Систематическое богословие. — СПб.: Мирт, 2004. — С. 259–268.

Коли ми думаємо про застосування вчення про Трійцю у реальному житті, то найперше спадає на думку інститут сім'ї. Проте людська сім'я — це не єдине, що, як відображення Божої досконалості, містить єднання і множинність. У людському тілі, яке є аналогією церкви, «багато членів», і все ж це одне тіло (1 Кор. 12). Коли ми бачимо, як люди по-різному беруть участь у житті церкви, то маємо Йому подякувати за те, що Він дозволяє нам прославляти Його, частково відображаючи єднання і множинність Трійці. Те ж саме явлено в єднанні різних народів у Христі (Еф. 2:16; 3:8–10; Об. 7:9). Павло був уражений тим, що плани Божі в історії схожі на звучання великої симфонії, так що безодня премудрості Божої — незбагненна (Рим. 11:33–36). У містичному єднанні Христа і Церкви, до якого ми покликані як Його наречена, ми бачимо єднання, яке нам важко собі навіть уявити, — єднання з Самим Сином Божим. Об'єднані з Ним, ми не втрачаємо індивідуальних особливостей і залишаємось окремими особистостями, які завжди здатні вклонитись і служити Богові. А в майбутньому весь Всесвіт буде єдиним у своїй меті — різноманітні його частини зіллються в поклонінні Богові Отцю, Сину і Духові Святому (Фил. 2:10–11). У повсякденному житті є багато таких занять, в яких різні особистості досягають єднання в цілях і діях (праця, суспільна діяльність, музика, спорт). У цих заняттях ми бачимо відображення мудрості Бога, Який дозволяє бути і єдністю, і різноманітністю, бачимо відображення слави Бога, Який існує як Трійця. Хоча ми ніколи не збагнемо таїни Трійці повною мірою, ми можемо повноцінно вклонятися Богові... (подано зі скороченням за «Систематичним богослов'ям» Уейна Грудема).

Юрій Ліщинський

Старе минуло, тепер усе нове

Інтерв'ю з відомим українським християнським поетом Сергієм Рачинцем

— Хто Ви за фахом? Де і ким працювали?

— Мій фах — учитель-словесник української мови та літератури. 1973 р. закінчив Київський державний університет ім. Т. Шевченка. Став професійним журналістом, публікувався в різних часописах, в журналах «Жовтень» (нині «Дзвін»), «Ранок», у газетах «Молодь України», «Радянська освіта», «Сільські вісті», в поетичному альманасі «Пісня й праця», в колективному збірнику «Дзвінке джерело» тощо. Тривалий час очолював літературно-мистецьке об'єднання «Серпанок» на Дубенщині. Так, крок за кроком знаходив своє місце в житті. Півтора десятка років працював редактором дубенського радіо, науковим співробітником краєзнавчого музею. 1987 р. у львівському видавництві «Каменяр» вийшла моя перша збірка віршів «Запах вітру». Ще через рік — «Світлиця голосу». Скільки планів! Скільки надій! Але у Бога для мене був зовсім інший план.

Я був, як всі — у клопотах, тривогах,
Вросталися в долоню мозолі.
Ні для людей своїх, ані для Бога,
А сам для себе жив на цій землі.

Проте пройшло, розвіялось туманом
Все те, що душу ранило мені.
Життя нового я побачив грані —
Не тут, а там, в небесній даліні.

Ні-ні, не пізно, я спішу до Нього,
Там палахкоче вічності вогонь...
Тепер я знаю, що любов без Бога —
То не життя, відлуння лиш його.

— Хто для Вас є Бог?

— У моїй родині ставлення до Бога було таким, як і у багатьох інших сім'ях на той час. Вдома Біблії не було. Та звідкіля було їй узятися? Батьки зрідка відвідували православну церкву, здебільшого на великі християнські свята. Не вирізнялися своєю ревністю до церкви і мої дід із бабцею, Сильвестр Васильович та Євдокія Микитівна. Правда, від них я навчився молитви «Отче наш», оскільки мама померла, коли мені було лишень п'ять років. На цьому моє знайомство з Богом закінчилось би, та праця журналіста дозволяла мені бути скрізь і всюди, зустрічатися з багатьма людьми: і з тими, котрі знали Бога, і з тими, котрі Його ненавиділи, вели жорстоку атеїстичну боротьбу, віддаючи данину своїй приналежності до комуністичної пар-

тії та її безбожницької ідеології. Я теж не був винятком і не раз у своїх статтях, в радіопередачах намагався доводити своїм читачам і слухачам те, що Бога немає, а Біблія є ніщо інше як фольклорний збірник, який відповідає запитам малограмотних людей або людей похилого віку.

У світлиці

Тільки Біблія. Тиша в світлиці,
І вікно, що задивлене в сад.
Сяє сонцем душа, як жар-птиця,
На небесний настроєна лад.

Тут вона, освятившись любов'ю,
Одягнула смирення хітон.
Йде в нетління до вічного Бога,
За розп'ятим на дереві Христом.

Зачитаюся... Ніч, як цунамі...
Посвітлішало враз за вікном.
І здалось: не в світлиці я — в храмі,
Обійняв мене ангел крилом.

Стало раптом врочисто на подив...
Все ж збагнув я для себе, чому:
Дух мій живиться Словом Господнім,
І молитва є хлібом йому.

— Що вплинуло на Ваше ставлення до Бога?

— У свій час мене почала дивувати позиція влади щодо тих, котрі були щирими християнами, сумлінно трудилися, показували приклад у сім'ї, в побуті, в суспільстві, а написати правду про них заборонялося. Виникало питання: «Чому?» Я знав, що згідно з Конституцією у нас існувала свобода совісті і віросповідання, а насправді бачив іншу картину — дискримінацію віруючих. Таких людей намагалися звільнити з роботи, обминути в черзі на отримання житла. Їх залякували, шантажували. Були випадки, коли місцеві партійні ідеологи намовляли дітей з християнських родин зрікатися своїх батьків, осудити їх через засоби масової інформації. За це обіцяли допомогти влаштуватися на роботу, вступити до престижного навчального закладу тощо. Одним словом, готували нових павликів морозових. З кожним днем у моїй душі виникало щораз більше запитань, відповідей на які я не міг знайти. Це мене спонукало написати вірш-запитання:

Сергій Порфирович Рачинець народився 1 січня 1948 року в с. Іванне Дубенського району на Рівненщині в селянській родині. Закінчив Київський державний університет ім. Т. Шевченка. Працював журналістом, редактором. Автор понад тридцяти поетичних збірок, текстів понад двохсот пісень, його твори внесені до шкільних підручників.

Творчість С. Рачинця широко відома за межами України, зокрема в Канаді і США. Двічі він ставав лауреатом Всеамериканського фестивалю української пісні, нагороджений Грамотою Слов'янського центру штату Каліфорнія, США. На батьківщині нагороджений Кришталеvim жолудем і Дипломом у номінації «За самотність у мистецтві», лауреат міжнародної літературної премії імені Авеніра Коломийця в місцевій Спільці письменників України.

Як же так сталося, космосу ера?
Душі міліють людські, як озера.
Тихо згасають, як досвіта зорі.
Як же так сталося, — душі в нас хворі?..

Потім мені потрапила до рук деяка духовна література і Новий Завіт, після знайомства з якими в мені почалася внутрішня переоцінка духовних цінностей. Я усвідомлював, що все навколо змінюється: події, факти, обставини, мода, політика, ідеологія. Проте є речі і поняття, які мають у своїй основі вічний характер. Це Бог, любов, Біблія, добро і, звичайно, людська натура, яка схильна до гріха. Зрештою я дійшов висновку, що суспільство, в якому я живу, є ніби великим театром, а я в ньому — в ролі актора, де маю певну роль і не можу бути самим собою. Тобто доводиться лукавити, йти проти власного сумління, настирно догоджати вищому начальству, щоб просуватися щаблинами кар'єри і тим самим створювати собі певні матеріальні блага. Після довгих вагань і роздумів, аналізу власних учинків дійшов єдиного висновку — до грішників належу і я. Однак, Бог і мене полюбив, незважаючи ні на що. Моє життя почало різко змінюватися.

— Як розпочалося Ваше християнське життя?

— Є багато слів, з яких можна скласти детальну відповідь, і я знайшов їх для себе у Новому Завіті. Ось вони: спокута, віра, народження згори, прощення гріхів. У кожному з них глибока таїна, але всі вони разом складають, так би мовити, одне ціле. Ще краще можна сказати словами Нового Завіту: «Старе минуло, тепер усе нове». Коли я сповна усвідомив розумом те, що я є грішна людина, а це дуже важливий крок у напрямку до Бога, то вступили в дію мої почуття, в мене пробудилося сумління, яке боляче докоряло за моє гріховне минуле. Стали з'являтися зовсім інші вірші, інша тематика, інше спрямування. Таким чином зробив наступний крок. Народилася поема під назвою «Сповідь», в якій я засуджував самого себе за свої вчинки, все те, що було не до вподоби Господу. А Господь вів мене далі Своїм шляхом, і я все частіше почав замислюватися, чи зможу я своїм поетичним словом прославляти Бога, кликати людей на шлях Божої істини. Відразу ж лукавий підкидав свої думки, мовляв, тоді ніхто моїх творів не друкуватиме і я не зможу заробляти собі навіть на хліб, відвернуться від мене мої друзі, і як же я, незрячий, без цих друзів буду боротися за своє існування.

Тоді ж Бог допустив у моєму житті тяжке випробування. За станом здоров'я я таки змушений був залишити свою улюблену творчу працю в редакції. Це стало справжнім ударом. По суті, я залишився майже без засобів для існування. Здається, зникло бажання писати вірші, займатися будь-якою творчістю. Коли залишився сам на сам зі своєю бідой, дуже швидко про мене забули вчорашні друзі. Я був нікому не потрібний, крім власної сім'ї і самого себе.

У такому стані мені дуже важко було зробити вирішальний крок у своєму житті — повністю віддатися Богу і довіритися Йому. З Нового Завіту я збагнув для себе — наші гріхи в минулому, помилки та невдачі забираються Богом раз і назавжди. Якщо Святе Письмо каже, що Бог узияв на Себе наші немочі, наші недомагання, всі наші хвороби, то ми можемо бути впевнені, що так воно і є. Тому нам не потрібно більше про них думати, оскільки Він був побитий за гріхи наші, мучився за беззаконня наші та, прийнявши вірою Його жертву, ми не будемо більше страждати від тягаря власних гріхів і чекати справедливого суду за них. Ще раз задумуючись над цими словами, що були сказані до мене зі сторінок Біблії, я зрозумів, що Бог досконало повністю вирішує проблеми нашого минулого. У тому числі і мого. Господь Бог нічого не робить наполовину, і якщо Він втрутився і навіть порядок у тому, що стосувалося мого попереднього життя, то незаперечно, що Він не міг залишити мене на півдорозі. Бог незмінний, Він Господь, Який має владу над часом, минулим, теперішнім і майбутнім. Він — Альфа й Омега, початок і кінець. Я не міг знати, що мене чекало у майбутньому, та нам і не дано знати грядущого в усіх деталях. Ми можемо бачити його тільки крізь серпанок, лише обриси, контури. А що нам майбутнє бачиться лише неясно, невизначено, то Богу абсолютно все відомо і підвладно. Він Своїми руками облаштовує наше суще і грядуще. Господь знає, чого ми боїмося і чому ми радіємо. Він не стоїть байдужим десь удаліні і спостерігає, як ми боремося з перешкодами. Творець постійно працює в нас і над нами, розвиває наше довір'я до Нього, нашу надію на Нього, перевіряючи нас на образ Христа. І навіть тоді, коли здається, що Всевишній забув про нас, Він перебуває поруч, тримає нас за руку і каже: «Чи жінка забула своє немовля, щоб не пожаліти їй сина утроби своєї? А коли б вони позабували, то я не забуду про тебе!». Так сталося і зі мною. Господь не залишив мене, а заспокоїв. Дав нових друзів, нові сили у моїй творчості.

Ще й синичка, від краси розгублена,
Дарувала їм свої пісні.
О, напевно, що була залюблена,
Як і я, в це диво навесні.

Хто створив картину цю удосвіта?
Сам себе на думці я ловлю.
І від щастя промовляю: «Господи,
Я Тебе понад усе люблю!»

— Яку головну думку хочете донести читачам через свої роздуми?

— Я не вважаю себе письменником чи прозаїком. В першу чергу я — проповідник. Усе, що я пишу, підпорядковано головному — проповіді радісної звістки про Ісуса Христа. Мені Господь довірив дуже важливу справу — проповідувати своєю творчістю Його істину. Дуже часто буваю в громадських місцях у багатьох регіонах України, у численних навчальних закладах, церквах, а також шість разів відвідував Сполучені Штати Америки, де також можу себе реалізувати як письменник: читати свої твори, спілкуватися з людьми, котрі знають і котрі не знають Бога. Тож не випадково на мою адресу звідусіль приходять сотні листів з проханням надіслати ту чи іншу книжку, листуватися. Багато людей через мою поезію сьогодні прийшли до церкви і стали дітьми Божими, як от Галина Савчук зі Львова, яка хотіла покінчити життя самогубством. Вона так і сказала мені на творчому вечорі: «Брате, ви мене врятували від смерті...» Нині у неї все гаразд. Коли мене сьогодні запитують про моїх друзів, хто вони, то впевнено кажу: «Мільйони братів і сестер. З ними я найбагатша і найщасливіша людина».

Господь покликав мене на дивовижне служіння — нести для людей вістку про Ісуса Христа і прославляти Його. У силу своїх можливостей я роблю це. Що може бути більш дорогоцінним, як у такий безпросвітний час дарувати людям надію? Це не мистецтво для мистецтва. Це мистецтво для найголовнішого на землі — проповіді Євангелія. Так, я щасливий сьогодні, але як кожна людина маю якісь переживання, якісь тривоги, пов'язані з різними обставинами життя, і тут нічого дивного, адже світ переповнений гріхом, і ми, навіть віруючі люди, так чи інакше дотичні до всіляких негараздів у наших повсякденних буднях. Але Богу не потрібно, щоб ми одягали маски. Йому потрібні наші відкриті серця. Якщо нам чогось не вистає, ми чимось незадоволені, потрібно зізнатися в цьому Йому. Інакше ми ведемо гру, обманюємо і таким чином не дозволяємо Йому діяти в нашому житті.

Дай мені, Боже, Духа любові!
Непереможний буду з Тобою,
Стану на чатах Слова Твого
Від легковажності, погляду злого...
Хай воно в темряві душ наших світить,
Хай воно буде, як світло для світу,
Хай воно кличе людей до спокути, —
Як же без Нього нам жити й бути?
Дай мені, Боже, Духа, що в Тебе,
Щоби душа моя прагнула неба,
Щоб від гріха вона вільною стала,
В вірі до Тебе щоденно зростала
І не томила в темряві ночі...
Дай мені Духа Святого, мій Отче!

— Що сьогодні турбує Вас?

— Найперше, звичайно, мої діти, внуки. Тішуся тим, що старший син Іван з невісткою Раїсою, їхньою донькою Ольгою пізнали Ісуса Христа як свого Спасителя. Проте я цього не можу сказати про молодшого сина Сергія і доньку Тетяну. Я не нав'язую їм своїх думок про Бога, розумію, що всі біблійні істини повинні бути пережиті, а не засвоєні, подібно шкільному матеріалу. Вся біда в тім, що в наш час все для людини, а не людина для чогось. Тому людина впадає в спокусу мислити, що Бог для нас, а не ми для Нього, і коли людям пропонується підкоритися Богу, це їм не подобається, вони розчаровуються і повертаються в мирське життя. Для мене особисто це сумно, але не безнадійно, тому що я вірю у дієвість молитви.

— А як Ви оцінюєте стан нашого суспільства? Чого бракує для єдності народу України?

— Певний професійний і життєвий досвід дають мені змогу аналізувати події, факти нашого сьогодення, які часто не об'єднують, а роз'єднують політиків, державних діячів та громадян. Виникають питання мови, культури, соборності. Ісус Христос сказав золоті слова: «Де збираються двоє або троє в ім'я Моє, там і Я посеред них». А у нас, де збираються двоє українців, там три гетьмани, там і розбіжність, там і всі негаразди, які супроводжують наше суспільне життя і, зокрема, громадян. У людських душах немає спокою. Пристрасті розпалюються щораз більше і більше, але всі говорять про соборність, про єдність. Чому так? На мою думку, через те, що це питання, насамперед, нашої духовності. Без внутрішнього очищення, а точніше відродження, наших душ неможливі зовнішні зміни. Але це можна зробити тільки за допомогою Слова Божого, науки Ісуса Христа. Інакше Україна ніколи не стане справді єдиною державою.

Не забудь

В цьому світі, де Істину б'ють,
Будуть клопоти, будуть тривоги,
Буде праця важка до знемоги,
Все одно ти Христа не забудь.

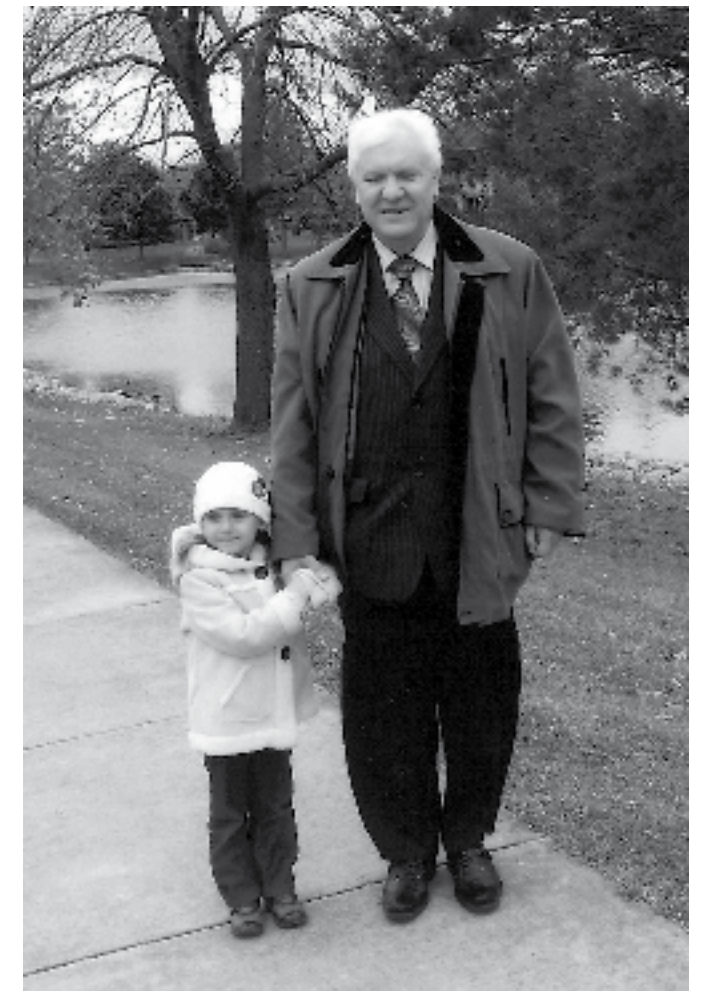
Може, друзі тебе не збагнуть
І залишать колись самотнім,
Чи в дорозі впадеш ненароком,
Все одно ти Христа не забудь.

Може, будні важкі розітруть
Вже й останню надію на порох.
Якщо навіть підкорить і ворог,
Все одно ти Христа не забудь.

Може, руки від втоми гудуть,
Не до сну вже й ночами так часто.
Догорає життя передчасно...
Все одно ти Христа не забудь.

Може, смерть переступить поріг,
Сам Христос поведе тебе в Царство,
Де премудрості вічне багатство,
Щоби ти відпочити там зміг.

Тільки б вірність Ісусу зберіг...

— Що Ви хотіли б побажати читачам часопису «Слово вчителю»?

— Оскільки часопис читають в основному освітяни України, то хочеться щоб цей журнал був для них добрим помічником у справі виховання дітей. Аби вони зрозуміли просту істину, що обов'язки людини стосовно інших починаються з сім'ї. Якщо сім'я приходить у занепад, то нація приречена на спустошення. Саме тут, у родині, закладається підґрунтя всіх суспільних відносин. Відповідальність перед батьками — це найважливіший обов'язок кожного з нас. Від ставлення до нього залежить, як людина буде будувати взаємини в усіх сферах своєї діяльності. Бажаю також, щоб журнал допоміг багатьом стати Божими дітьми, отримати спасіння і вічне життя. Зрозуміти євангельські істини, бо зміст цієї книги представляє нам Спасителя Ісуса Христа. Він учора, сьогодні і навіки Той Самий. Рясних Божих благословень колективу редакції журналу і його читачам.

Розмовляв **Олександр Бондарчук**

Олександр Бондарчук — завідувач відділу освіти МГО «Надія — людям», магістр богослов'я, відмінник народної освіти. Переможець конкурсу 2006 р. в номінації «Педагог — активний громадський діяч». Переможець конкурсу 2008 р. в номінації «Педагог — благодійник».

ВІРА І НАУКА

Частина 8

Продовження, початок див. №№ 3–4/2008, 1–4/2009, 1/2010.

Творіння: день п'ятий

Дрібні істоти

І сказав Бог: «Нехай вода вигоїть дрібні істоти, душу живу...» (Бут. 1:20а)

Отже, п'ятого дня почали відбуватись унікальні події, зовсім не схожі на події попередніх творчих днів Бога. Дрібні істоти, яких за словом Божим вигоїла вода, були несхожими на рослини, яких третього дня вродила земля, — вони відрізнялися якісно, мали живу душу. Слово Боже каже, що ці істоти дрібні. Які ж розміри має життя в морі? І яке воно на вигляд?

На сьогодні відомо 150 тис. видів живих істот, які мешкають у морях та прісних водоймах. Уся товща води до глибини 11000 м (Маріанська западина) заселена організмами, але розподіляються вони нерівномірно. Зони «згущення життя» розташовані біля поверхні океану і на дні.

До середини XX ст. найглибші зони Світового океану вважались незаселеними: важко собі уявити, що життя може існувати в умовах, коли на 1 см² поверхні тіла тисне стовп води, вагою більше тонни! Проте, на превеликий подив вчених, тралі, спущені з дослідницьких суден «Галатея» і «Витязь», принесли проби ґрунту (з глибини від 8000 до 10000 м) з різноманітною і багатою фауною. Людині відомо близько 100 видів тварин та рослин, які мешкають на глибинах до 3 тис. метрів; 146 видів, які зустрічаються на глибині до 6 км; на 10-кілометровій глибині мешкає тільки 5 видів.

Що ж найперше кидається у вічі, коли ми дивимось на воду (наприклад, у ставку) наприкінці весни або влітку? Звичайно ж, колір води — вода зелена, часто вкрита товстим шаром липкого багна. Але це не багно, це гігантське скупчення одноклітинних та багатоклітинних організмів, яке часто називають «водоростями». Одноклітинні синьо-зелені водорості називають ще ціано-бактеріями, тому що лише в XX ст. вчені дійшли висновку, що це не рослини, а бактерії. І кожен їх вид має свою форму, будову і назву.

Осциляторії, наприклад, живуть у гарячих джерелах і витримують температуру до 740°C; прекрасно почуваються в прісній і солоній воді; живуть навіть там, де концентрація сірки надзвичайно висока і жодні інші

організми не виживають. Червонуваті види осциляторій утворюють на поверхні води червоні плями; море, яке містить їх найбільше, назвали Червоним.

Клітини анабени часто виробляють хімічні речовини, вкрай отруйні для тварин. Якщо умови для неї сприятливі, то вона швидко розмножується і вода набуває неприємного смаку і гидкого запаху через токсини, які викликають параліч дихальних м'язів. Але зверніть увагу — Господь не хоче нашкодити Своєму творінню (тваринам зокрема) і через огидний запах звірі такої води не п'ють. А ось спіруліна багата на білки та вітаміни, і її споживають і тварини, і люди.

Є у воді організми, яких вчені називають «протозоа», що означає «найпростіші». Але це тільки назва у них така, а насправді вони дуже непрості. Всюдишущий Господь поселив їх буквально в усіх куточках світу. А знаєте, скільки їх видів учені вже відкрили? Майже 70 тисяч! (Це, мабуть, для того, щоб вчені не нудьгували від одноманітності). Всіх протозоа можна поділити (грубо) на три класи: 1) війчасті, 2) амеби та 3) джгутикові. У війчастих все крихітне «тіло» вкрито... правильно, війми. Вії — це крихітні «волосинки», які постійно рухаються, ворухаться, коливаються і таким чином допомагають цим істотам рухатись у воді. Адже у них немає ні плавників, ні хвоста, тобто — ні весел, ні керма! Крім того, війки допомагають цим істотам отримати з води кисень та їжу. Найвідомішим представником цього класу найпростіших є інфузорія-туфелька.

Дуже дивна істота, яка постійно змінює свою форму, — це амеба. Коли вона рухається, з її «тіла» виростають в різні сторони смішні відростки-псевдоніжки — у пошуках їжі або для визначення напрямку. І хоча амеба складається

з однієї-однісінької клітини, чудовий Творець заклав у неї все необхідне для життя: механізми росту, розмноження і руху, системи травлення і дихання.

Щодо джгутикових, то всі вони мають джгутик — тонкий і довгий «хвостик», який обертається і крутиться, діючи, як гвинт у моторного човна; він дозволяє пересуватись цим незвичним і дуже гарним істотам. Джгутикові живуть у воді скрізь і у величезній кількості: в 1 чайній ложці морської води їх вміщується кілька тисяч.

До багатоклітинних організмів, що живуть у воді, належать:

— губки (схожі на смішні «пончики» чи шматочки тіста, прикріплені до каміння чи водоростей; бувають різних кольорів; працюють «живими фільтрами» води);

— кишковопорожнинні (гідри, актинії, медузи, корали, коловертки — істоти оригінальні і дуже красиві, але, на жаль, мають одну «ваду»: мають жалкі клітини, якими вприскують в свою жертву отруту і паралізують її);

— моховатки (настільки схожі на мох і настільки гарні, що їх часто називають «феями»);

— черви (дивовижні істоти, яких учені поділяють на три основні типи: плоскі черви, кільчасті та круглі);

— молюски (одні з найпоширеніших тварин на Землі; відомо понад 150 тис. видів; їх поділяють на три класи: черевоногі, головоногі та двостулкові. До молюсків належать мідії, тридакни, кальмари, устриці, каракатиці та ін.);

— ракоподібні (лангусти і омари, краби, креветки і раки — це досить відомі представники цього типу, але є й мікроскопічні представники: веслоногі рачки, дафнії, циклопи, які є основною їжею багатьох морських тварин);

— хордові (цей тип налічує понад 41 тис. видів, які живуть у водоймах, ґрунті та на суходолі; далі ми розглянемо ті види, що живуть у водоймах).

Які ж розміри мають дрібні істоти, живі душі, що їх вигоїла вода?

Найменші бактерії мають розмір 0,002 мм, синьо-зелені «водорості» — 0,1 мм, інфузорія — 0,3 мм, амеба, моховатка — до 0,5 мм, циклоп — до 2 мм, губки — понад 3 мм, дафнія — 4 мм, гідра — до 3 см, черви — до 10 см.

Крім дрібних істот, яких зручно розглядати «озброєним» оком з невеликим збільшенням, ми можемо бачити значно більших істот тих же типів чи класів і спостерігати за їхньою поведінкою чи певними особливостями, якими їх наділив Творець.

У теплих і прозорих тропічних водах, де температура ніколи не опускається нижче 20°C, тисячі і тисячі дрібних тварин, що називаються поліпами, утворюють корали — вапнякові «будиночки». Згодом мільйони таких будиночків, з'єднуючись один з одним, утворюють кораловий риф. На такому одному рифі може перебувати від 3 до 4 тисяч видів живих істот: черепашки, морські коники, ракоподібні, крихітні риби і скати, дрібні акули і хижі мурени, риби-клоуни і риби-метелики тощо.

Здавніх-давен мушлі зачаровують людей своєю красою. Ще 4 тис. років тому в древньому Китаї їх використовували як монети. Мушля — це «хатка» молюска. Виростаючи, молюск збільшує і розміри свого панцира, додаючи нові шари вапнякової речовини на зовнішній край мушлі. У гігантської тридакни, що мешкає серед коралових рифів Індійського і Тихого океанів, 1956 р. була знайдена мушля масою 340 кг. Вишукані кольори зумовлені пігментами, одержаними молюском із з'їдених морських рослин. Мушлі мають один цікавий нюанс: вони завжди закручені на-право, за годинникову стрілку; винятки з цього правила вкрай рідкісні. І ще одне: шум моря, який ми чуємо, притискаючи мушлю до вуха, насправді всього лише шум нашого кровообігу, відбитий і підсилений цією мушлею.

Медузи — надзвичайно цікаві тварини, прозорі і прохолодні; схожі на сумочку або літаюче блюдечко; на 95% складаються з води. З напівпрозорого тіла медузи донизу спускаються щупальці, які можуть видовжуватись або вкорочуватись. Ними медуза захоплює рибку, ракоподібних чи планктон. Отруйність медузи не залежить від її розмірів. Так, найбільша медуза планети — ціанея, яка має сумку діаметром 4 м і щупальця довжиною понад 30 м, — тільки сильно обпікає необачних плавців. А укол такої дрібної медузи азіатських тропічних морів як «хрестовичка» (або «морська оса») може вбити людину протягом кількох хвилин. У Чорному морі є вид медуз — коренерот, зустріч з якими може завершитись сильними «опіками» шкіри, спричиненими дією жалких клітин. Ці «опіки» супроводжуються неминучим болем, ураженням шкіри, отруйною дією на мускулатуру, дихальну та нервову систему.

Восьминога довго вважали чудовиськом, здатним затягувати в глибини океану навіть людей. Але улюблена їжа восьминога — лангусти, риби і молюски. Усі вісім ніг з численними присосками використовуються ним для

пересування по ґрунту і ловлі здобичі. Забарвлення восьминога залежить від його настрою. Якщо він збуджений або переміг у сутичці, то робиться яскраво-червоним. Лякаючись, стає дуже світлим. При цьому восьминіг випускає хмару чорнильного кольору і втікає під її прикриттям. Потім він притискується до дна і набирає його забарвлення. А ось ще один факт: восьминіг кладе яйця всього раз у житті! У воді восьминіг, як і медуза, пересувається, використовуючи реактивний рух: скорочуючи м'язи свого тіла, він з силою виштовхує з себе воду, рухаючись при цьому в протилежному напрямку.

Риби

Але повернімось до Слова Божого: **«І створив Бог риби великі»** (Бут. 1:21а).

Риби — численна і дуже неоднорідна група тварин. Вони поширені по всій земній кулі, заселили різні середовища проживання: океанічні безодні та гірські струмки, зігріті сонцем теплі лагуни та темні підземні озера.

У риб, як і в усіх хребетних, є внутрішній скелет з хребтом, який може складатися або з кісток, або з жорсткого хряща. Риби живуть виключно у воді. Вони мають плавці (парні і непарні) та хвіст, які забезпечують стійкість тіла під час плавання, його поступальний рух та задану глибину. Для більшості видів кісткових риб характерний плавальний міхур, наповнений газом. Залежно від потреб риби, об'єм газів у ньому може змінюватися. Внаслідок цього риби або спливають до поверхні води, або заглиблюються, витрачаючи при цьому мінімум енергії.

Дихають риби за допомогою зябер. У зябрах розгалужуються кровоносні судини і відбувається газообмін: риба заковтує ротом воду, у якій розчинений кисень. Існують і такі риби, в яких, крім зябер, є ще одна або дві легені, які дають змогу дихати атмосферним киснем.

Тіло риби, як правило, вкрите лускою. Під час росту риби луска наростає шарами, бо взимку ріст риби припиняється і поновлюється наступної весни (цей процес дещо нагадує утворення річних кілець у деревині). Так, за нашаруванням луски визначають вік риби.

Важливу роль у житті риб відіграє спеціальний орган — бічна лінія. Вона має вигляд каналців, розташованих у шкірі з боків тіла і сполучених з навколишнім середовищем рядом послідовних отворів. Завдяки бічній лінії риби реагують на рухи інших живих істот поблизу них, на різноманітні перешкоди, на швидкість та напрямки течій тощо.

Протягом нересту риби часто змінюють своє забарвлення, стають значно яскравішими. У деяких видів риб у цей час з'являються нові утворення: у лящів, наприклад, утворюються хрящові нарости на лусці; у самців горбуші виростає горб на спині (звідки і назва цієї загалом стрункої риби), а щелепи витягуються та викривлюються.

Спостереження також показали, що деякі види риб є живими «електростанціями», які здатні викликати електричні розряди такої сили, що дрібні тварини, які перебувають поблизу, гинуть. Так, електричний скат виробляє напругу до 400 В, нільський електричний сом — 350 В, а деякі види вугрів — понад 500 В. Цікавим є також те, що коли риба не рухається, то електрична енергія не виробляється. Це ще одне чудо Боже, природо якого досі незрозумілого.

Вугри, осетрові, лососеві та деякі інші види риб чутливі до магнітного поля Землі, в якому вони орієнтуються під час тисячокілометрових мандрів: прикріплені до їхніх тіл магніти порушували їх орієнтуючу здатність.

Близько 80 % видів живих істот, які живуть в антарктичних водах, можуть жити лише там і ніде більше. Біля полюсів зима тягнеться довго і ніч триває багато місяців. З цієї причини тварини, що там живуть, не мають чітких добових біоритмів сну і полювання. Але для кожного виду Бог дав щось своє, якийсь свій спосіб захисту. Так, пінгвіни, рятуючись від крижаного вітру, щільно притискаються один до одного і втягують голови в плечі. Моржі поїдають до 45 кг їжі на день. А тюлені зігріваються товстим шаром жиру і намагаються перебувати довше під водою (адже середня температура повітря тут сягає мінус 65°C), а також всі вони мають шубку густішу, ніж їхні родичі, що живуть у менш суворих умовах. В антарктичних водах зустрічається незвичайна риба, що не має луски і крові (це крижані риби або щуки-білокровки). Організм білокровок і споріднених з ними риб справді містить безбарвну кров (без еритроцитів) і просякнутий спеціальним «антифризом», який дозволяє спокійно жити в таких умовах.

Поверхня океану — своєрідне «дзеркало», яке відбиває лише 25 % сонячного світла, що падає на нього, а решту 75 % поглинає. Але поглинання відбувається по-різному, в залежності від кольору: червоний колір не проникає глибше 4 м, жовтий колір поглинається товщею води до 10 м, потім поглинаються зелені, а до глибини 20 м доходить лише синій колір, глибше — суцільна темрява. І якщо ми випадково поранимось на глибині 25 м, то кров здаватиметься нам чорно-зеленою. Суцільну темряву океанічних глибин Бог також заселив дивними жителями: майже 90% цих істот самі випромінюють світло! Риба-вудильник має на голові ниткоподібний виріст — «вудочку», кінчик якої світиться. Помахуючи нею, риба хапає роззяв, що підпливають надто близько. Цікаво, яким чином ця риба дійшла до такого методу вирішення своїх харчових проблем? Як же вона харчувалась, доки відрощувала собі «вудочку»? Адже на таку «процедуру» (згідно гіпотези Дарвіна) потрібні мільйони років... А риба мішкорот має велетенську щелепу і шлунок, що розтягується. Вона живе на глибині від 2 до 5 км, де здобич трапляється вкрай рідко. Тому мішкорот наїдається про запас, ковтаючи навіть більшу за себе здобич, приваблюючи її бляшкою на хвості, яка світиться. А риба-гадюка має цілу батарею з 350 маленьких вогників у роті та численних рядів «ліхтариків» на животі — ними вона приваблює креветок і маленьких рибок. Глибоководний кальмар замість чорної хмари для маскування випускає струмись білої речовини, що світиться.

Скат манта має прізвисько «морський диявол» через два вирости-роги на передній частині голови. У воді скат пересувається, граціозно розмахуючи плавцями, як крилами. А його стрибки з води дуже ефектні; після них ман-

та масою понад 2 т і шириною близько 7 м падає назад у воду зі звуком гарматного пострілу, який чути за кілька кілометрів. У ската очі розміщені зверху голови, а рот знизу, тобто очима їжі він не бачить. Вчені думають, що скат випромінює невидимі промені, які, відбившись від об'єкта, потрапляють у спеціальні приймачі. Скатів налічують близько 350 сучасних видів. Живуть у морях на глибині до 2700 м. В електричних скатів є особливі електричні органи — видозмінені скелетні м'язи. В Чорному та Азовському морях мешкають шипуватий скат (морська лисиця) та хвостокіл (морський кіт). У хвостовому відділі хвостокіла є довга отруйна голка, якою він може серйозно поранити небережну людину.

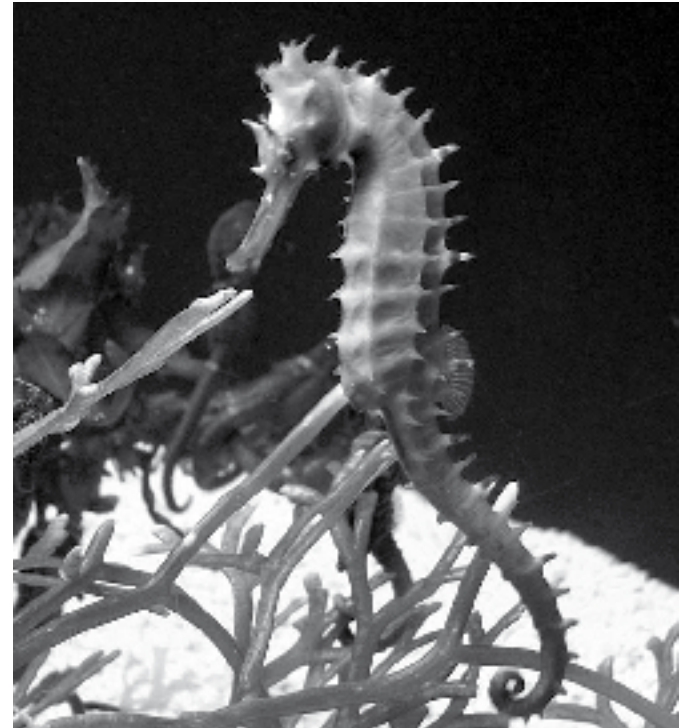
Оскільки риби живуть на різних глибинах, то це зумовлює різноманітність форм їхнього тіла та розмірів. Найменші риби в світі — це крихітні бички-карлики пандака (до 8 мм завдовжки); водяться вони в річках і прибережних водах Філіппін. Рекордсменом серед риб є китова акула (понад 13 м завдовжки). Та навіть найменша в світі риба, порівняно з розмірами «дрібних істот», може вважатись великою. А те, якими створив Бог майже 24 тис. видів риб, просто подих перехоплює від захоплення його неповторністю та мудрістю. Ось ще кілька прикладів.

Дуже цікаві прісноводні риби — вугрі, які розмножуються в океані. Щоб відкласти ікру, вони плывуть через всю Атлантику в Саргасове море. Морські течії переносять личинки до європейських берегів протягом 3 років. За цей час личинки перетворюються на маленьких прозорих рибок завдовжки 7 см — так званих скляних вугрів. Потім вони заходять у річки і вже там виростають у дорослих вугрів. Вугрі живуть у річках від 5 до 25 років, а потім мігрують для розмноження в Саргасове море. Здолавши відстань від 4 до 7 тисяч кілометрів, вони відкладають ікру і помирають. В Україні вугор трапляється лише на Волині в Шацьких озерах.

Акули (як і скати) належать до хрящових риб. Акул часто називають грізними щелепами моря. Їх існує близько 350 видів, і лише 35 видів є небезпечними для людини. Шкіра акул вкрита тисячами лусочок з дрібними шипами, що постійно змащуються, регулярно замінюються новими (як і зуби). На голові акул розміщений дивовижний орган (так звані ампули Лоренції), який збирає з навколишнього середовища різноманітну інформацію (перепади температури, солоність, тиск, запах тощо), що допомагає їй орієнтуватися. В темряві вона бачить краще, ніж удень. Акули чують звуки, які не сприймає людина. У них розвинений нюх настільки, що запах свіжої крові, приміром, вони чують на відстані кількох кілометрів від жертви. За розмірами вони бувають від 20 см до 20 м та масою до 14–20 т. Однак такі велетні (велетенська та китова акули) живляться виключно дрібними безхребетними та рибою. Для людини небезпечною вважається тигрова акула завдовжки до 9 м, кархародон (або акула-люджер) завдовжки до 8 м та акула-молот. Поблизу Чорноморського узбережжя України мешкає лише один вид акул — катран, до 2 м завдовжки. Цей вид не є небезпечним для людини, бо живиться лише моллюсками, ракоподібними та дрібною рибою. Щороку від нападу акул гине 30–35 людей. Але людина щорічно винищує майже 100 мільйонів акул: вони є суб'єктом промислу (м'ясо, жир, шкіра, плавці); їх виловлюють заради розваг; їх винищують у пляжних зонах. Тому деякі види, зокрема, велика біла акула, стали рідкісними, інші зникають або потребують захисту. Але незаперечним є той факт, що вони належать до «риб великих», як і каже нам Слово Боже.

Морський коник, завдовжки від 4 до 30 см, живе протягом трьох років. Його тіло вкрите кістяним панциром, який настільки міцний, що сухого мертвого коника не-

можливо роздавити руками. Унікальність цієї риби ще й у тому, що вона весь час залишається у вертикальному положенні. Голова її може рухатися вгору й вниз, але не може повертатись направо чи наліво. Зате очі коника рухаються й повертаються незалежно одне від одного, одночасно спостерігаючи навколо в різних напрямках. Коник занурюється на глибину і піднімається, змінюючи об'єм газу всередині свого плавального міхура. Якщо цей міхур пошкоджується і втрачається зовсім незначна кількість газу, то морський коник опускається на дно і безпорадно лежить до самої смерті. І, напевне, найнеймовірнішою особливістю морського коника є те, що малюків народжує самець! Еволюція не може пояснити походження репродуктивних функцій морського коника. Як не може пояснити і того, як цій істоті вдалося вижити, поки еволюціонував його плавальний міхур.

Однією з найрідкісніших риб у світі є печерна сліпоочкова риба — карпозубик завдовжки 2,5 см; вона живе тільки в одному підземному озері в Каліфорнії.

А в Каліфорнійській затоці живе риба, час нересту якої розрахований за фазами Місяця та висотою припливів. Коли починається найбільший приплив, ця риба метає ікру в прибережний пісок. Вода припливу відступає, а ікра залишається визрівати на піску. Наступний високий приплив буде через 2 тижні — якраз тоді мальки вже будуть готові плувти в океан. Така узгодженість між фазами Місяця, силою припливу та життєвим циклом риби просто унікальна! Звичайно, риба не обдмує своїх вчинків. Пояснити цю узгодженість щасливим випадком теж не можна: чому тоді інші риби не скористались таким шансом?

А чи знаєте ви, що на світі є риба, яка має біфокальні очі? Називається вона чотириочка і живе поблизу Галапагоських островів у Індійському океані. У неї кожне око поділене на дві частини. Нижня частина вигнута так, щоб краще бачити у воді, а верхня — над водою (у повітрі). Плаваючи біля поверхні води, риба стежить і за наближенням ворогів, і за здобиччю — одночасно і чітко в обох середовищах. Для того, щоб створити біфокальні окуляри для людини, потрібні фахівці, які б розумілись на бу-

дові ока та на оптичних властивостях межі двох прозорих середовищ. Значить, очі чотириочки також повинен був створити Той, Хто знається на тому, як функціонують очі!

За гіпотезою Дарвіна кистепері целаканти жили 300 млн. років тому, й учені вважали, що ці риби вимерли одночасно з динозаврами. Та ось 1938 р. в Індійському океані, поблизу узбережжя Африки, було виловлено невідому доти рибу завдовжки 1,5 м і масою 57 кг. Її назвали латимерією на честь директора зоологічного музею Куртене-Латимер (Великобританія), яка зберегла для науки перший екземпляр цього виду. Латимерія — хижак, який живе на глибині 400–1000 м; має плавці, які слугують не тільки для плавання, але й для переповзання по крутих схилах вулканічного дна. У сучасної латимерії, яка живе на великих глибинах, є легеня, заповнена жиром тканиною, що свідчить про її належність до дводомних риб. І вже самим своїм існуванням вона ставить під сумнів і саму гіпотезу Дарвіна, і «мільйони років».

Із водним середовищем пов'язане життя істот, які за своїм способом життя, розмноженням, будовою та деякими іншими ознаками не належать до риб; їх учені відносять до класу ссавців. Такими істотами є ряд ластоногих та ряд китоподібних.

Ластоногі (тюлені, морські леви та котики, моржі, дюгоні та ламантини) більшу частину життя проводять у воді, на суходіл виходять лише для відпочинку, розмноження та линяння. Більшість видів не має вушної раковини, але чують вони дуже добре; деякі види здатні до ехолокації. Найбільші за розмірами — моржі (тіло завдовжки до 4 м, маса — 2 т), мають масивні ікла. Ластоногі — промислові тварини, яких цінують за хутро (котики, тюлені, нерпи), м'ясо та жир. Поблизу берегів України колись траплявся тюлень — «монах», поширений у Чорному та Середземному морях та деяких частинах Атлантичного океану.

Китоподібні (кити та дельфіни), на відміну від ластоногих, виключно водні ссавці. Вони дихають повітрям за допомогою легенів, є теплокровними, годують дитинчат молоком. Тіло мають струнке, веретеноподібне, що зумовлює досить малий опір води під час їхнього руху та велику швидкість руху (до 37 км/год.). Голова китів зазвичай велика і широка. Зовнішніх вух немає, проте є слуховий прохід, що відкривається маленьким отвором в шкірі і веде до барабанної перетинки. Очі дуже маленькі, адаптовані до життя в морі: вони здатні витримувати високий тиск при зануренні тварини на велику глибину. Крім того, із слюзових протоків виділяється секрет великих слюзових залоз, який містить велику кількість жирів, що допомагає чіткіше бачити у воді і захищає очі від дії морської солі. Ніздрі — одна (у зубатих китів) або дві (у вусатих

китів) — розташовані у верхній частині голови і утворюють дихало. На відміну від інших ссавців, у китів легені з ротовою порожниною не пов'язані. Перед зануренням під воду легені наповнюються повітрям, яке, поки кит під водою, нагрівається і насичується вологою. Коли тварина спливає на поверхню, повітря видихається і, стикаючись із зовнішнім холоднішим повітрям, конденсується у вигляді стовпа пари — так званий «фонтан», що є «візитною картою» китів. Носовий канал у більшості видів китоподібних сполучений з особливими повітряними мішками (або камерами), що виконують роль звукосигнального органу. Китоподібні здатні перебувати під водою від 2–10 до 30–40 хв. (кашалот — до 1,5 години). Тривалість занурення забезпечують велика місткість легенів та підвищений вміст міоглобіну у м'язах.

Кити, без сумніву, є могутніми королями океанів. Блакитний кит, наприклад, сягає 33 м в довжину, має масу близько 170 т, що дорівнює масі 33 слонів. Він щодня з'їдає понад 4 т криля (дрібні прозорі креветки завбільшки до 5 см; входять до складу зоопланктону). Попри свою велетенську масу, кити дуже гнучкі тварини, легко ковзають у воді, регулярно піднімаються над водою, щоб подихати. Трапляється, що кит робить незвичайні стрибки з води, але досі точно невідомо, навіщо. Новонароджений малюк блакитного кита важить 7 т, щогодини набирає по 4 кг протягом перших семи місяців і досягає 16-метрової довжини. Кити захищають своїх малюків, бавляться з ними, співають їм «пісні» і навчають самозахисту. Китеня стає дорослим у віці від 5 до 10 років. Кит є також найгучнішою твариною в світі: звуки, що він видає, можна почути на відстані до 1500 км.

Китоподібних поділяють на зубатих та беззубих (або вусатих) китів. Зубаті кити мають багато зубів однакової форми. До них належать дельфіни, кашалоти, косатки.

Дельфінів можна зустріти в будь-якому океані. Вони володіють природною системою гідрокації; мають крихітні вуха, та більшість звуків вони вловлюють нижньою щелепою, по нервах якої ці сигнали передаються у мозок. Їхній мозок має значні розміри, тому вони володіють пам'яттю і дивовижними здібностями імітації та адаптації. Дельфіни спілкуються одне з одним частими стрибками, а також мовою посвистувань, поклацувань і скрипів. Кожен дельфін має свій голос, а кожна група — свою власну мову. На верхівці голови в дельфінів є ніздря, яка називається дихало; через неї здійснюється вентиляція легенів. Очі дельфінів бачать над водою так само добре, як і під водою. Шкіра дельфінів надзвичайно м'яка й еластична, крім того, вона зменшує опір води навколо тіла при русі, що дозволяє їм досить швидко рухатись. Чи ж не чудо Боже?! Японські вчені взяли до уваги такі властивості шкіри дельфінів і розробили океанічне судно, обшивка якого зроблена з подібного матеріалу, а за формою судно нагадує кита. Виявилось, що за однакових значень швидкості і вантажопідйомності іншого виду корабля і цього судна, потужність двигунів останнього була на 25 % меншою.

Найбільшим із зубатих китів є кашалот — завдовжки до 21 м і масою близько 80 т (самки значно менші). Цей вид китів дуже довго був об'єктом полювання через дві речовини — спермацет (масляниста речовина, що міститься в спеціальному мішку під шкірою на вершині черепа) та амбра (воскоподібна речовина з харчового тракту), які використовуються у виробництві висококласних косметичних кремів, парфумів та свічок.

Кит завдовжки до 10 м, масою близько 8 т, з чорною шкірою з білими плямами і характерним високим спинним плавцем у вигляді коси називається косаткою. Живуть косатки в усіх морях земної кулі, тримаються група-

ми по 15–20 особин. Здобич нерідко заганняють зграєю, як вовки, причому, не вагаючись, вистрибують за нею з води та наздоганяють жертву вже на березі.

Вусаті кити не мають зубів. Натомість у них на верхній щелепі та піднебінні в ротовій порожнині є рогові пластинки (так званий китовий вус), які утворюють цідильний апарат. Вусаті кити (гренландський, горбатий, блакитний або синій, а також сірий) живляться, проціджуючи через «китовий вус» значну кількість води з дрібними істотами. Китоподібні мають великі, складні багатокамерні шлунки, які здатні розтягуватися і вміщати досить велику кількість їжі (до 1, 5 т у блакитних китів).

Китоподібні, як і інші творіння Божі, мають багато особливостей, які подарував їм Творець. Завчасно перед штормом дельфіни запливають за скелі, кити плывуть у відкрите море (пінгвіни лягають на сніг і витягують свій дзьоб у напрямку, звідки має прийти буря чи хурделиця; медузи ж відчувають шторм за 10–15 годин — все це можливе, бо вони можуть відчувати інфразвуки, тобто звуки, частота яких менша за 16 Гц). Крім цього, кити та дельфіни орієнтуються в просторі та спілкуються між собою за допомогою ультразвуку, тобто звуків, частота яких більша за 20000 Гц. Люди запозичили цю ідею у Бога і створили прилад — ехолот, за допомогою якого вивчають рельєф морських глибин, виявляють косяки риб тощо.

Цікавим представником китоподібних є фінвал (або оселедцевий кит). Довжина його тіла сягає 24 м при вазі близько 70 тонн. Пірнає на глибину 200–300 метрів, де може перебувати до 20 хвилин; при спливанні викидає потужний фонтан висотою до 10 метрів. Тривалість їх життя до 110 років. Саме ці кити мають в голові запасну повітряну камеру (мішок), що є розширенням носової порожнини. Перш, ніж проковтнути надто великий предмет, фінвал проштовхує його в цю камеру. Якщо ж цей предмет аж надто великий, то він пливе до найближчого берега, лягає на мілину і викидає предмет. Вчений д-р Рансон Гарвей розповідав, що його приятель вагою майже 90 кг з рота мертвого кита заповз саме в цю повітряну камеру. Цей же вчений вказує, що собака, яка впала за борт китобійного судна, через 6 днів була знайдена в голові кита живою. Франк Буллен, автор праці «Плавання кашалота», встановив, що цей вид китів часто, коли вмирає, вивергає вміст свого шлунку. Таким чином стало відомо, що в шлунку знаходились цілими кальмари розмірами від 1 до 10 метрів. Існує чимало історій про моряків, яких проковтнули кити, але, мабуть, лише Джеймсові Бартлі, матросові із «Зірки Сходу», вдалось через кілька годин вилізти із черева тварини. Це було в 1891 р. Трохи пізніше повідомлялось, що одного моряка проковтнула китова акула. Через

48 годин її наздогнали і вбили. Коли тушу розрізали, то там знайшли моряка живим, але без свідомості, на ньому не було волосся і на шкірі було кілька пухирів. Коли моряк отямився, то розповів, що страх від усвідомлення того, що він перебуває в череві морського «звіра», був настільки великим, що як тільки він приходив до тями, то знову втрачав свідомість.

Отже, в тому, що пророк Йона міг бути «в череві кита», немає сумнівів. І не потрібно вважати, що оповідь про Йону і велику рибу є своєрідною алегорією. Але очевидним є те, що вся ця історія від початку до кінця була премудрим планом Божим. Достовірність книги Йони підтверджується тим, що вона дуже точно описує Ніневію (про це свідчать історичні документи і археологічні знахідки); а текст Йон. 1:5 описує, як моряки викидали речі з корабля, аби зробити його легшим (як свідчать історики, це була загальноприйнята практика тих часів). Дії цього пророка суттєвим чином вплинули на долю Ізраїлю та Ассирії і стали точкою опори для деяких наступних подій.

За своєю антилюдською політикою з Ассирією не міг зрівнятися навіть Гітлер. У літописах, які ассирійці залишили нащадкам, описуються їх знущання та геноцид над іншими народами: вони садили людей на палю, здирали з них шкіру, спалювали живцем, виривали язика та виколювали очі, відрубували руки, ноги чи пальці, відрізали вуха та носи. Чимало ассирійських монархів і вождів були сексуальними збоченцями (про це пише грецький історик Діодор). Однак до початку правління Тиглат-Паласара III (745–727 рр. до н. е.) Ассирійська імперія виснажилась. Діюча армія, що нараховувала майже два мільйони воїнів, вже не могла поневолювати інші народи: в 770 р. до н. е. народ Арарату скинув з себе ярмо; в різний час в імперії відбулись криваві громадянські війни; на півдні повстали вавилонці. Наближався кінець могутньої імперії. Саме на цей період припадає місія пророка Йони. Але успіх Йони пов'язаний не тільки з політичним становищем в імперії. Джордж Сміт, ассиріолог, в своїй книзі «Халдейська книга Буття» (1876 рік) цитує вавилонського жерця Берозоса (бл. 330–320 рр. до н. е.), який записав чимало міфів і легенд ранньої Месопотамії. Саме від нього стало відомо, що ассирійці вірили в істоту, людину-рибу, яка з'явилася з моря за багато сотень років до Йони. Ця істота була наділена розумом; тіло було тілом риби; під риб'ячою головою у неї була людська голова; знизу були ноги, з'єднані з риб'ячим хвостом. Голос її, як і мова, був чітким і людським; навіть зображення її збереглося (в палаці Німруда); вона мала ім'я — Януш (грец. Оанес). Януш мав звичку перебувати серед людей (їжі в цей час він не приймав), навчаючи їх письму, наукам, різним мистецтвам. Тобто, ассирійці вірили, що всі їхні знання й уміння походять від риболодини, яка вийшла з моря. А оскільки ніяких нових знань вони вже давно не одержували, то ця істота неодмінно повинна була повернутися, щоб знову поповнити їх знання. Йона прийшов у Ніневію приблизно 745 р. до н. е., тобто коли Тиглат-Паласар уже був на троні. Ім'я пророка грецькою звучить як Іонас, тобто дуже схоже з ім'ям «джерела» знань ассирійців. Боже провидіння якраз і полягало в тому, що величезна риба проковтнула, а через три дні вивергла Йону живим і неушкодженим на берег. Адже людям, вихованим на поганській легенді, легко могло здатись, що це сам Януш повернувся попередити їх про Судний День. Не дивно, що цар і всі його піддані щиро каються! Господь психологічно підготував ассирійців до каяття через кризу політичну, економічну та військову. Таким чином крах імперії було зупинено: з'явилась стабільність, економічний розквіт. Життя імперії тривало ще 130 років.

Чому Господь захотів використати ассирійців як рядя покрання Свого народу? Ізраїльтяни стали покланятись поганським божкам, жертвувати дітей вогню Молоха, чинити зло перед лицем Господа. Приблизно через рік після місії Йони в Ніневію в Ізраїлі почався період стрімкого занепаду та політичної анархії, що призвело до сплати величезної щорічної данини Тиглат-Паласару III. До 721 р. до н. е. північне царство Ізраїлю було взяте в полон і не відродилось дотепер. Після того, як Ассирія успішно виконала призначену Богом місію, вона знову поринула в гріх. Пророк Наум знову пророкував кару Ассирії, але цього разу бажання каятись вже не було. Ніневія лежала в руїнах аж до XIX ст., доки археологи не відкопали її і тим самим не підтвердили непогрішимість Слова Божого.

Плазуни

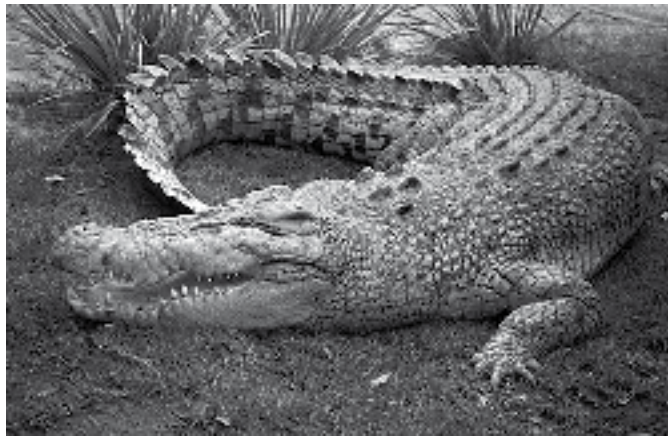
Слово Боже каже нам: **«І створив Бог... всяку душу живу плазуючу, що її вода виріла за їх родом...»** (Бут. 1:21 а, б)

Отже, п'ятого дня ще була створена «всяка душа жива плазуюча», тобто плазуни.

Плазуни (або рептилії) — це холоднокровні хребетні тварини, які мають таку саму температуру тіла, як і повітря або вода навколо них. Більшість видів плазунів веде наземний спосіб життя, але крокодили, морські змії та черепахи існують у прісних і морських водоймах. Тіло плазунів має голову, тулуб і хвіст. Кінцівки розташовані по боках тулуба, внаслідок чого тіло торкається землі — «плазує», звідки й походить назва класу. Зовні їхня шкіра суха, майже не має залоз, вкрита роговими лусками, щитками або пластинками, що захищає тварин від механічного пошкодження та пересихання. Цей покрив супроводжується періодичним линінням: тварина росте, поки не зрговіє новий покрив.

А черепахи, наприклад, ростуть протягом усього життя, і живуть вони найдовше — до 150 років. Найбільші за розмірами та масою — це зелена або супова черепаха (завдовжки до 1 м, маса — до 450 кг) та слонова черепаха (відповідно 2 м і 400 кг). Ці черепахи є об'єктами промислу — люди споживають їхнє м'ясо, жир, яйця. Живляться черепахи, в основному, рослинами, але є й такі, що їдять рибу, безхребетних тварин. Усі черепахи розмножуються на суходолі, відкладаючи від десяти до кількох сотень яєць. Зелені черепахи з прибережних вод Бразилії перепливають понад 2500 км через океан, щоб дістатись місця закладки яєць на узбережжі острова Вознесіння у Півден-

ній Атлантиці. Діставшись берега, вони закопують яйця у пісок пляжу і повертаються назад. І ніхто не знає точно, як вони орієнтуються. В Україні мешкає лише один вид черепах (з 250 видів) — черепаха болотяна. Вона живе до 30 років і трапляється в стоячих або слабопроточних водоймах; живиться різними тваринами. Цікаво, що усі морські черепахи один раз у 5 хв. спливають на поверхню, щоб вдихнути повітря, але протягом кількох годин можуть спокійно спати під водою.

Щодо морських зміїв, то їх нараховують близько 50 видів. Вони проводять усе своє життя у воді. Самки народжують живих малят, тому вони не виповзають на сушу навіть для розмноження.

Крокодили добре пристосовані до напівводного способу життя: між пальцями задніх ніг мають перетинки; мають особливу будову легенів; підняті над поверхнею голови очі та ніздрі дають можливість дихати атмосферним повітрям і спостерігати довкола, перебуваючи у воді. Під час пірнання ніздрі та слухові отвори закриваються спеціальними клапанами. Довгий хвіст слугує плаванню, хоча крокодили можуть використовувати його і під час полювання, щоб оглушити здобич. Як і в птахів, у крокодилів кишечник, сечовід і протоки статевої системи відкриваються у клоаку. Стать у крокодилів визначається умовами інкубації: якщо яйця американського алігатора розвиваються при температурі 32–34°C, то з них виходять самці, якщо ж температура 30°C і нижче, то будуть самки. А от у крокодилів при оптимальних температурах (30–32°C) вилуплюються самці, а при вищих і нижчих температурах — самки. І самці, і самки мають гострі міцні зуби, які розміщені в особливих щелепних «кишеньках»: старі зуби випадають і на їх місці виростають нові. Крокодили поширені у тропічних та субтропічних регіонах; їх налічують 22 види; тривалість їх життя 80–100 років. Найбільшими серед крокодилів є нільський (завдовжки до 8 м) та солонowodний гребінчастий (завдовжки до 7 м, масою до 1 т). Саме ці два види можуть нападати на людину; інші живляться різноманітними тваринами (молюски, ракоподібні, птахи, ссавці тощо).

Можна наводити ще багато фактів, які характеризуватимуть особливості поведінки чи зовнішній вигляд, способи розмноження чи харчування, турботу про потомство чи ареал поширення, але всі вони тільки прославлятимуть неперевершеного Творця, Який досконало знає Своє творіння, Який у Своїй премудрості не дав йому чогось зайвого чи, навпаки, позбавив чогось потрібного. Слава Богу за результат Його п'ятого творчого дня!

Ольга Прокопович

Продовження у наступному випуску

ХРИСТІЯНСЬКА ЕТИКА В УКРАЇНІ

Охтирка, Сумська обл.

Коли дитина переступає поріг школи, вона продовжує формуватись як особистість, але тепер те, чим наповниться її розум, що закарбується у її серці, залежатиме не лише від батьків, але й від учителів.

Обласне управління освіти і науки Сумської облдержадміністрації використовує різноманітні форми і методи, щоб впливати на формування характеру дітей та педагогів через систему християнських духовних цінностей.

11 березня 2010 року в м. Охтирка Сумської області проведено семінар-презентацію «Викладання предметів та курсів духовно-морального спрямування в загальноосвітніх навчальних закладах».

Учителі християнської етики та музики Л. В. Савчук (ЗОШ № 18 м. Рівне) та Л. Р. Тивончук (Рівненський колегіум) провели бінарний урок на тему: «Вміння прощати»

У роботі семінару взяли участь освітяни Сумської області, представники НУ «Острозька академія», Рівненське міське управління освіти і науки, МГО «Надія — людям» м. Рівне, обласна благодійна місія «Християнський духовний центр» та обласна асоціація педагогів-християн Сумської області. Перед початком роботи слова привітання виголосив начальник відділу освіти Охтирського міськвиконкому Тронь А. В.

На високому методичному рівні, толерантно, не нав'язуючи власних поглядів, методист СОНМУПТО Докторович Г. І. спонукала всіх учасників до діалогу, єдності та порозуміння.

Декан гуманітарного факультету НУ «Острозька академія», доктор педагогічних наук, професор Жуковський В. М. висвітлив тему «Актуальність викладання предметів духовно-морального спрямування в Україні» та презентував науково-методичний комплекс з основ християнської етики для загальноосвітніх шкіл.

Гуменюк Л. В., методист управління освіти Рівненського міськвиконкому, представила «Систему роботи вчителів з основ християнської етики в м. Рівне».

Шуманська Н. В., заступник директора з виховної роботи, подала «Систему духовно-морального виховання учнів ЗОШ № 18 м. Рівне на християнських цінностях».

Черкаси та Умань

24–25 лютого 2010 р. Департамент освіти та гуманітарної політики Черкаського міськвиконкому спільно із управлінням освіти, методичним кабінетом установ освіти м. Черкаси, управлінням освіти Рівненського міськвиконкому та МГО «Надія — людям» м. Рівне провели семінар для керівників навчальних закладів, учителів християнської етики.

Метою семінару «Уроки основ християнської етики в сучасній школі» було розкрити роль уроків християнської етики у формуванні духовних та моральних цінностей молодого покоління та ознайомити з досвідом викладання основ християнської етики в навчальних закладах м. Черкаси.

Із вступним словом звернулася заступник начальника головного управління освіти Гаврилюк Г. М., в якому висловила переконання у важливості та значенні предмета «Основи християнської етики».

Із презентацією навчального закладу ЗОШ № 6 м. Черкаси виступила Чмигова О. О., заступник директора з виховної роботи.

Методист управління освіти Рівненського міськвиконкому Гуменюк Л. В. представила мультимедійну презентацію про систему роботи вчителів з основ християнської етики м. Рівне.

Завідувач відділу освіти МГО «Надія — людям» О. М. Бондарчук презентував часопис «Слово вчителю» та розповів про розвиток роботи у регіонах України

Делегація Рівненщини на семінарі в Умані

Рівненські педагоги: Прокопович О. К., Савчук Л. В., Тивончук Л. Р., Рихлюк Н. О., Наконечна З. В. та Чорнобай Н. М. провели 10 уроків християнської етики для 5–9 класів.

Проведено зустрічі-диспути із вчителями-предметниками ЗОШ № 6 м. Черкаси та м. Рівне. Учасники семінару відвідали кабінет з основ християнської етики та музейну кімнату, отримали навчально-методичну літературу. Спонсорами семінару виступила громадська організація «Батьківський комітет духовної опіки шкіл» м. Черкаси (керівник — Живиця С. В.).

За такою ж програмою проведено семінар у м. Умань Черкаської обл. на базі ЗОШ № 14, начальник управління освіти Новак В. В. Спонсором семінару стали: церква ЄХБ (пастор Мельник І. Д.), церква ХВЕ (пастор Рижій Л. О.), УПЦКП (священник Паєвський П. В.).

Черкаська область має потужних і відданих справі виховання дітей на християнських цінностях педагогів.

Олександр Бондарчук,

завідувач відділу освіти МГО «Надія — людям», м. Рівне

Новоград-Волинський, Житомирська обл.

У Новограді-Волинському з ініціативи управління освіти і науки, інформаційно-методичного центру проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Виховання дітей та молоді на духовно-моральних цінностях: досвід, проблеми, перспективи».

Учасники конференції дійшли згоди у тому, що для побудови демократичного високоморального громадянського суспільства в Україні потрібна інтенсивніша співпраця між державою, церквою, освітою та наукою.

У резолюції конференції зазначено, що «формування основ християнської моралі сприятиме відродженню української нації». Саме тому в 5-х класах загальноосвітніх навчальних закладів міста запроваджено навчальний предмет християнська етика. Задля якісного викладання курсу міським управлінням освіти і науки профінансовано придбання підручників, хрестоматій, зошитів для учнів 5-х класів та курсову перепідготовку вчителів. Проведено 100-годинне навчання вчителів. Лекції, семінари проводили викладачі НУ «Острозька академія», богослови та педагоги інших вищих навчальних закладів України. На завершення курсового навчання 5 лютого 2010 р. на базі

ЗОШ № 5 інформаційно-методичним центром організовано фестиваль уроків християнської етики: публічне представлення вчителями всіх шкіл Новограда-Волинського розробок уроків з християнської етики.

Фестиваль відкрив міський голова М. П. Боровець, що засвідчує підтримку міською владою духовно-морального виховання серед дітей та молоді. До привітання учасників фестивалю долучилась начальник управління освіти і науки Новоград-Волинської міської ради О. В. Ільяхова, яка наголосила на важливості фестивалю для викладання християнської етики у школах міста, формування свідомості та відповідальної особистості. Завідувач інформаційно-методичного центру П. К. Ліневич відзначив необхідність формування загальнолюдських цінностей, виховання відповідних якостей характеру учнів на основі християнських моральних цінностей, мовленнєву, комунікативну та діяльну сферу учнів.

Міський голова М. П. Боровець зацікавлено ставиться до впровадження у школах навчальних курсів духовно-морального спрямування

На фестивалі були представлені розробки тем з курсів «Етика: духовні засади», «Християнська етика»: «Добро і зло», «Вміння прощати», «Готовність до шлюбу... Громадянський шлюб: "за" і "проти"», «Віра та довіра», «Поняття моральної норми. Людяність і справедливість як основа сучасного етикету» та інші. Справжнім феєрверком стала продемонстрована вчителями панорама методичних прийомів при введенні нових понять і термінів, розповідей біблійних історій, оповідань повчального змісту, ілюстрацій

Завжди цікаво заняття для дітей проводить Наталія Захарчук, учитель ЗОШ І–ІІІ ст. № 2 м. Новограда-Волинського

навчального матеріалу, прикладів із повсякденного життя, моделювання реальних, практичних ситуацій, використання практичних завдань для виконання після уроків.

15 лютого 2010 р. 19 вчителів загальноосвітніх шкіл Новограда-Волинського отримали сертифікати НУ «Острозька академія», що дають їм право викладати курс «Основи християнської етики». На церемонії вручення сертифікатів декан гуманітарного факультету НУ «Острозька академія», доктор педагогічних наук, професор В. М. Жуковський сказав, що «в умовах кризи сім'ї, церкви, школи, вчителю належить важлива жертвна роль вихователя дітей як майбутніх громадян, трудівників, батьків». А народний депутат Верховної Ради України В. С. Марущенко зазначив: «В умовах багатьох хвороб українського суспільства в процесі виховання на засадах християнської моралі діти можуть стати вихователями для своїх батьків».

Павло Ліневич,

завідувач інформаційно-методичного центру, м. Новоград-Волинський

Скадовськ

22 лютого 2010 р. на базі Скадовської загальноосвітньої школи № 2 відбулася олімпіада з основ християнської етики.

Паралельно проходив районний семінар для викладачів християнської етики.

Голова районного методоб'єднання вчителів християнської етики З. В. Артюшенко говорила про важливу роль Біблії і християнських цінностей у вихованні дітей.

Під час районної олімпіади з християнської етики, м. Скадовськ

Голова районної Асоціації вчителів християнської етики А. І. Кухарчук повідомила приємну новину: «Нашими програмами зацікавилися в Міністерстві освіти і науки України — Південноукраїнському регіональному інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів запропоновано направити їх в МОН України для ознайомлення на предмет надання їм грифу МОН України — тобто наші програми можуть стати всеукраїнськими».

Почесними гостями на семінарі були керівники відділу освіти Скадовської РДА О. В. Миронець та — О. В. Шпорт. У своєму виступі О. В. Миронець сказала: «Хочу запевнити всіх, хто займається цією темою, що ви й надалі будете отримувати всіляку підтримку з боку начальника відділу осві-

ти і загалом від відділу освіти...», я вважаю, що це досить потрібний напрямок виховання». О. В. Шпорт зазначив: «Чого будуть варті майбутні бездуховні математики, фізики, біологи, люди інших професій? Тому, попри всі перешкоди, в районних школах впроваджено християнську етику».

Ірина Славуцька,

представник Скадовської районної громадської організації «Батьківський комітет опіки закладами освіти»

Рівне

Конкурс творчих робіт

З 1 лютого по 5 березня 2010 р. з метою сприяння розвитку дослідницьких здібностей учнів в Рівному проходив міський конкурс творчих робіт учнів 9–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Конкурсанти змагалися у трьох номінаціях: твір, реферат, плакат. Найкращі роботи були відправлені на обласний конкурс.

Конкурс для учнів «Юні знавці Біблії»

З метою підвищення інтересу школярів до Біблії, виховання духовно багатого, національно свідомої особистості, залучення школярів до вивчення курсів духовно-морального спрямування, інформування педагогічної громадськості, батьків про предмети духовно-морального спрямування спільно з НУ «Острозька академія» 7 квітня 2010 р. було проведено міський етап Всеукраїнської олімпіади «Юні знавці Біблії». У олімпіаді взяли участь учні 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів.

До конкурсних випробувань входили:

- декламація вірша на біблійну тематику, усна розповідь на задану тему (для молодших школярів);
- письмовий тест на знання Святого Письма;
- есе на задану тему і його захист (для старшокласників).

Збірна команда переможців направляєється на III Всеукраїнську олімпіаду «Юні знавці Біблії», що відбудеться 13 квітня 2010 р. в НУ «Острозька академія».

Конкурс для вчителів «Учитель року предметів духовно-морального спрямування»

З метою привернення уваги українського суспільства до вчителя, який викладає предмети духовно-морального спрямування, сприяння його професійному становленню, обміну досвідом, зростанню професійної майстерності спільно з НУ «Острозька академія» 30 квітня 2010 року в ЗОШ № 24 проводиться міський етап Всеукраїнського конкурсу «Учитель року предметів духовно-морального спрямування»

До участі у Конкурсі запрошуються вчителі, що викладають предмети «Етика», «Основи християнської етики», «Людина і світ», «Людина і суспільство».

До конкурсних випробувань входять: письмовий тест на знання Святого Письма; презентація уроку для певного класу; презентація творчого доробку вчителя (методичні розробки, досвід позакласної роботи, сценарії).

Переможці конкурсу направляються на Всеукраїнський конкурс «Учитель року предметів духовно-морального спрямування», що відбудеться 12–14 травня 2010 р. в НУ «Острозька академія».

Любов Гуменюк,

методист з виховної роботи управління освіти Рівненського міськвиконкому

Записки подорожнього, або Повернувшись з Туманного Альбіону...

Багато століть освіта була невіддільно пов'язана з релігією. Перші школи Європи були створені при церквах, та й першим підручником була Біблія. Християнство та церква мали насправді неоціненний вплив на всі сфери політичного та суспільного життя. УХХ ст. школи стали світськими, істина творіння була замінена еволюційною теорією, молитва зникла з класу, а Біблія почала сприйматися як збірка творів стародавньої літератури. Саме в наш час постмодернізму, коли істина вважається абсолютно відносною і все піддається критиці; час, коли норми моралі, побудовані на Біблії, втратили свою актуальність, ми можемо спостерігати явище, коли не церква та біблійні істини впливають на буття соціуму, але, навпаки — християнство підвладне впливу світського світогляду, що все далі атакує основоположні істини Біблії.

Після повернення цього року з Англії, я просто не могла не поділитися розмаїттям думок та почуттів, що переповнювали мене. Зважаючи на те, що більшість християн України і не здогадується, що відбувається в теологічному та церковному вимірах інших європейських країн, я пишу цю статтю як попередження, адже їхні процеси та тенденції в духовному та моральному житті можуть невдовзі стати реальністю нашої української країни.

«Горе тим, що зло називають добром, а добро злом, що ставлять темноту за світло, а світло за темряву, що ставлять гірке за солодке, а солодке за гірке!» (Іс. 5:20).

Атака на Слово Боже. Відкинення авторитету та богонатхненності Писання.

«Усе Писання Богом надхнене, і корисне до навчання, до докору, до напруги, до виховання в праведності...» (2 Тим. 3:16). Мені довелося спілкуватися з декількома священиками щодо

основоположних істин християнського віровчення. Але коли поставало питання, чи вірить ця людина в Писання, і виявилось, що ні, то про що говорити далі. Адже якщо Писання не є авторитетом, то на чому ще можна будувати віру? На власному досвіді? Філософії чи психології? Така тенденція простежується в Англії повсюдно. Один зі священиків заперечив непросте зачаття, Божественність Христа, значимість Його голгофської жертви, чудеса, здійснені Христом. На запитання, у що ж людині слід вірити, він відповів: «Людина не грішна, нам потрібно вірити в природну доброту людини та людства...»

Віра в Ісуса — це не віра через покаєння і нове життя в Христі. Це інтелектуальна згода з фактом, що Особа на ім'я Ісус існувала в історії. Бути християнином — це, подібно до Ісуса, робити добрі діла, допомагати бідним, здійснювати соціальні програми. Проповідь Євангелії непотрібна, в пізнанні Бога немає необхідності. В одній із церков я мала змогу познайомитися з однією жінкою. Вона була дуже приємною, дружньою, і я запитала, як вона була спасеною. Це питання викликало великий подив. Вона навіть не розуміла, що це значить. Тоді я запитала, чи давно вона відвідує цю церкву. Вона сказала — 30 років (!!!) «Мені тут подобається!!!» — Але чи знає вона Христа? Чи дослідила вона за 30 років Писання? — Ні!!! Для мене це було шокуючим... Чого ж учить така церква? А скільки в тих церквах таких людей, які не мають спасіння, пізнання Бога, просто ходять до церкви, тому що там приємна музика, там можна після 45-хвилинного служіння з проповіддю на якусь приємну серцю тему, яка сприяє хорошій самооцінці, попити кави з тістечком та поспілкуватися з друзями. «Не кожен, хто каже до Мене: Господи, Господи! Увійде в Царство Небесне, але той, хто виконує волю Мого Отця, що на небі» (Мт. 7:21).

Відсутність вчення про те, що Христос прийде знову, «ми самі, власними зусиллями створимо рай

на землі! Христос лише дав нам приклад, як цього досягти». Пригадуєте знайоме гасло: «Ми побудуємо світле майбутнє!»?

Ти народжений чоловіком, жінкою або гомосексуалістом. «А що вони не вважали за потрібне мати Бога в пізнанні, видав їх Бог на розум перевернений, щоб чинили непристойне» (Рим. 1:28). Подекуди там навіть говорять, що апостол Павло був жінконенависником та мав гомосексуальну орієнтацію. За даними нещодавнього опитування, 2/3 населення Великобританії вважає гомосексуалізм абсолютно природним та нормальним явищем.

«Inclusive Church Movement» (Церква, яка включає всіх...). Офіційна мета цього руху — привести до керівництва церков, особливо на посади священиків і єпископів, більше гомосексуалістів, лесбіянок, жінок. «Пильнуйте себе та всієї отари, в якій Святий Дух вас поставив єпископами, щоб пасти Церкву Божу, яку власною кров'ю набув Він. Бо я знаю, що як я відійду, то ввійдуть між вас вовки люті, що отари щадити не будуть... Із вас самих навіть мужі постануть, що будуть казати перекручене, аби тільки учнів тягнути за собою...» (Дії 20:28–30).

Рух «Церкви разом» має на меті об'єднання різних конфесій, і це приводить до ще більшого компромісу. Всюди проголошується толерантність. Девід Камерон, якого аналітики вважають за майбутнього прем'єра Великої Британії, сказав: «Якби Христос жив у наші часи, Він би обов'язково відстоював права гомосексуалістів і захищав би їх». Християни, котрі вірять Біблії, — це вже меншість. «Сіль добра річ. Коли ж сіль несолоною стане, чим поправити її? Майте сіль у собі...» (Мк. 9:50). Багато хто не вірить у 6 днів творіння, натомість говорять про символічні 6 мільйонів років; не вірять, що був потоп, інші біблійні факти. Також стають популярними служіння, де поєднуються елементи та ритуали різних релігій. Великого значення надається

власному чуттєвому досвіду, навіть якщо особистий досвід не є біблійним. Люди не можуть розрізнати духовні речі, тому що не мають пізнання Слова Божого. «Погибе народ Мій за те, що не має знання, тому, що знання ти відкинув...» (Ос. 4:6).

Сучасне вчення та теологія базуються на принципах гуманізму: людина — центр християнства, а Бог існує для тебе. Для багатьох Він — як добрий чарівник. Молитва — магічна паличка, помолися і все буде гаразд.

Біблійна теологія: Бог — центр усього, людина — грішне, падше творіння. Бог через велику милість і любов віддав власного Сина за нас. «Так бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне» (Ів. 3:16). Наше життя після покаєння, після усвідомлення, що жодні наші добрі справи не можуть задовольнити святість Бога, та розуміння, що лише через Христа ми можемо сміливо приходити до Його престолу благодаті та називатися Його дітьми, — це життя вдячного поклоніння Богові, Який помилював і спас нас. «І живу вже не я, а Христос проживає в мені. А що я живу в тілі тепер, живу вірою в Божого Сина, що мене полюбив, і видав за мене Самого Себе» (Гал. 2:20).

Нічого не можна судити. Такі слова часто можна почути з вуст багатьох церковних лідерів, які цитують: «Також не судіть, щоб не суджено й вас; і не осуджуйте, щоб і вас не осуджено; прощайте, то простять і вам» (Лк. 6:37). Цей уривок часто наводиться для того, щоб завадити християнам перевірити хибність чи істинність певного вчення чи руху. Але хіба Біблія вчить нас цього? У грецькій мові слово «судити» перекладається українською аж 5 словами. Буквальний переклад зазначеного тексту — «не судіть лицемірно». Інші значення слова «судити» — розрізняти, вирішувати, аналізувати, критично екзамінувати. Й, оскільки тут вжито форму наказового способу, — це є нашим прямим обов'язком.

Побіжний екскурс в історію теології

Ліберальна теологія в сучасному вигляді виникла в 1753 р., коли французький учений Жан Аструк надрукував трактат про Книгу Буття. Він висловив припущення, що Мойсей не був її автором, а це збірка творів декількох незалежних авторів. У 1787 р. Джон Готфрід Ейхорн увів термін «вища критика Писання». Саме цей термін став основою сучасної ліберальної теології. Ейхорна називають батьком критики Старого Завіту. Старий Завіт, на його думку, — це витвір людської творчості, і його написання не має в собі Божого натхнення чи керівництва. Він — перший, хто назвав біблійні історії міфами, а розповіді про потоп та створення вважав за легенди. В 20-х рр. XIX ст., читаючи лекції студентам-богословам, він висміював те, про що написано в Біблії. В ті часи німецькі богослови мали великий авторитет та вплив.

У 1825 р. професор богослов'я Оксфордського університету Ллойд звернувся до англійського священика Едварда П'юзі з проханням дослідити нову німецьку теологію. П'юзі, дізнавшись, що нове вчення відкидає існування Бога і базується на релігійності та інтуїції, сказав: «З цим усім ми зіткнуємося тут в Англії, а ми до цього абсолютно неготові». П'юзі і не підозрював, наскільки він мав слушність.

Німецький богослов Давид Штраусс вивчав роботи філософа Гегеля, який вважав, що християнське вчення лише символічне, просто частинка єдиного духовного буття. В 1835 р. Штраусс надрукував книгу «Критичний аналіз життя Ісуса», в якій стверджував, що всі історії про чудеса в Євангеліях — легенди, придумані учнями вже після смерті Христа. Ця книга і досі популярна серед ліберальних теологів. Саме ліберальна теологія дала поштовх для розвитку теорії еволюції Дарвіна.

Найсумніший парадокс, що саме в Німеччині, де Лютер відстоював авторитет Писання, декілька століть

потому виникло вчення, яке відкидало кредо Лютера — sola Scriptura. Так само сумно, що Дарвін, який отримав теологічну освіту, висунув теорію, через яку багато відвернулося від Господа.

Прийняття церквою ліберальної теології в суміші з дарвінізмом призвело до послаблення духовного і культурного життя Німеччини і, як наслідок, сприяло приходу Гітлера до влади.

Кінцевий результат ліберальної теології, як правило, — відкидання факту існування Самого Бога. Одне з тверджень звучить так: «Бог — це сума наших цінностей, ідеальне ціле і збудовуюча сила цих цінностей у самих нас». Біблія все ще вивчається, але не як Слово Бога. Разом з теорією еволюції ця теологія поступово проникає в усі християнські церкви.

Ліберальна теологія не визнає Бога тим, ким Він є, не приймає авторитету та істинності Біблії, не вірить у те, що ми створені Богом, що Він віддав Свого Сина, щоб ми, грішні, могли примиритися з Ним та мати життя вічне в Ісусі Христі!

Замість висновку

«Отже, стійте, підперезавши стегна свої правдою, і зодягнувшись у броню праведності, і взувши ноги в готовість Євангелії миру... Візьміть і шолома спасіння, і меча духовного, який є Слово Боже» (Еф. 6:14–17).

Історія світу сповнена яскравих прикладів того, що суспільство, країна, яка відкидає Бога, Його Слово як найвищий моральний закон, приречена на деградацію та занепад. Це невід'ємний результат безбожного життя. Нехай же пізнання та втілення істин Слова Божого буде пріоритетним аспектом нашого життя. «Навчи юнака на початку дороги його, і він і в старості не відступить від неї» (Пр. 22:6).

Анна Матковська-Алтаймс

Анна Матковська-Алтаймс народилася в місті Рівне. Успішно закінчила Рівненський державний гуманітарний університет. Працювала вчителем історії, практичним психологом. З 2003 р. співпрацює з місією «Обітниця миру», була редактором газети «Новий формат», займається служінням консультування та душепопекунства. Заміжня.

ЄДНІСТЬ ЛЮДЕЙ У СВІТІ. ЛЮДИ — ТВОРІННЯ БОГА

Урок для 3 класу

автор Ольга Новікова, вчитель християнської етики ЗОШ
с. Ремчиці Сарненського р-ну Рівненської обл.

Мета

Освітня: вчити дітей сприймати людину як найкраще, найдосконаліше творіння Боже на землі.

Виховна: виховувати у дітей розуміння цінності свого життя та життя ближнього.

Розвиваюча: розкрити поняття про те, що кожен із нас створений за образом і подобою Божою.

Матеріали: роздруковані тексти з Книги Буття на кожну парту; ілюстрації «Створення Адама та Єви».

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЕТАП

Налагодження контакту з класом.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ЗНАНЬ

Гра «Ми всі різні»

Мета: показати різноманіття характеристик, зовнішності, життя дітей; заохотити пізнавати Творця, Який створив кожного унікальним.

Правила гри:

Учні стоять за партами. Вчитель зачитує фрази, якщо учень погоджується — сідає.

- Я полюблю молоко.
- У мене карі очі.
- Я маю братика.
- Я люблю довго спати.
- У мене довге волосся.
- Я рухливий.
- Я все роблю повільно.
- Я люблю малювати.
- Я люблю борщ.
- Мені подобається доглядати за меншими.
- Я — людина.

III. ВИКЛАД НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Робота в групах

— Чому після останньої фрази всі сіли? Тому, що всі ви — люди. Є багато речей, які відрізняють людей одне від одного: комусь подобається малювати, хтось не любить майструвати, але любить співати. Хтось має хист до спорту, а для когось найкраще проведення часу — це почитати цікаву книжку. А що є спільного в усіх людей?

Учні відповідають на запитання.

2. Читання Біблії

— А зараз ми подумки повернемося в давнину, коли ще не було перших людей, і за допомогою Біблії дізнаємося, звідки взялися люди на землі. Ми проводитимемо дослідження, а результати будемо записувати у зошит.

Роздати на кожну парту текст Бут. 2:7–8; 18; 21–22.

Читаємо і підкреслюємо слово «людина» та займенники, пов'язані з цим словом.

7. *І створив Господь Бог людину з пороку земного. І дихання життя вдихнув у ніздрі її, і стала людина живою душею.*

8. *І насадив Господь Бог рай ув Едені на сході, і там осадив людину, що її Він створив.*

18. *І сказав Господь Бог: Не добре, щоб бути чоловіку самотнім. Створю йому поміч, подібну до нього.*

21. *І вчинив Господь Бог, що на Адама спав міцний сон, і заснув він. І Він узняв одне з ребер його, і тілом закрив його місце.*

22. *І перетворив Господь Бог те ребро, що взяв із Адама, на жінку, і привів її до Адама.*

- З чого Бог створив чоловіка? (вірш 7)
- Як людина стала живою душею? (вірш 7)
- Де Бог поселив людину? (вірш 8)
- Що зробив Бог після того, як навів на Адама міцний сон? (21 вірш)
- На кого перетворив Бог ребро, яке взяв з Адама? (22 вірш)
- Отже, як з'явився перший чоловік? А перша жінка?

Читаємо Бут 1:26–27:

«І сказав Бог: Створімо людину за образом Нашим, за подобою Нашою, і хай панують над морською рибою, і над птаством небесним, і над худобою, і над усею землею, і над усім плазуючим, що плазує по землі. І Бог на Свій образ людину створив, на образ Божий її Він створив, як чоловіка та жінку створив їх».

— За Чиїм образом та подобою створені люди?

— Чи помітили ви, як Бог називає Себе? («Нашим», «подобою Нашою»). Чому? Чи означає це, що людину створили багато богів?

У Біблії написано: «І пізнаєш сьогодні, і візьмеш до серця свого, що Господь Він Бог на небі вгорі й на землі долі, іншого нема» (Повт. Зак. 4:39). Отже, ми бачимо, що Бог один, і не існує інших богів. Вивчаючи Біблію, ми можемо дізнатися, що Бог є Триєдний — Отець, Син і Святий Дух. Між Отцем, Сином (Ісусом Христом) та Духом Святим постійно існує любов та відданість, вони єдині між собою в усіх рішеннях та планах. Нам важко це зрозуміти, але ми повинні в це вірити: Трійця є Один Бог — Отець, Син і Дух Святий.

— Отже, хто брав участь у створенні людини? (Отець, Син і Дух Святий).

— Ми — нащадки Адама та Єви, і це означає, що ми створені Триєдним Богом за Його образом та подобою.

IV. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ

Учитель зачитує ситуацію, діти повинні виявити своє ставлення до головних героїв.

Вадим прийшов зі школи і почав розповідати мамі, що бачив дуже смішну людину. Мама запитала, чим же ця людина його розсмішила? Вадим сказав: «Я бачив п'яного

чоловіка, який так сильно хитався, майже падав. І тягнув за собою якогось мішка. Ми з Петриком так насміялися з нього!» Але мамі чомусь не було смішно. Вадим замовк. А мама сказала: «Синку, пам'ятаєш, ми читали в Біблії, що кожна людина є творінням Бога?» — «Так, але ж, мамо, хіба цей чоловік — теж творіння Бога?!» Мама уважно поглянула на сина. «Так, і він теж. Цей чоловік — нещасний, тому що він присвятив своє життя горілці, і через неї став таким жалюгідним. Але він є Божим творінням, і ти не маєш права обзивати чи сміятися з нього. За нього треба молитися, а не насміхатися». Вадиму стало соромно перед Богом за те, що він так учинив. Того вечора він сказав у молитві: «Вибач мені, Боже. Я більше не буду сміятися над такими людьми. І прошу Тебе, Боже, щоб Ти допоміг цьому чоловікові звільнитися від горілки і присвятити своє життя Тобі».

В ЄДНОСТІ СИЛА НАРОДУ. БОЖЕ, НАМ ЄДНІСТЬ ПОДАЙ!

Урок для 11 класу

автор Наталія Лахман, заступник директора
з навчально-методичної роботи Мізоцького НВК
Здолбунівського р-ну Рівненської обл.

Мета

Освітня: допомогти учням усвідомити велике значення єдності в родині, колективі і державі.

Виховна: продовжити виховувати в учнів повагу до Божих заповідей та толерантне ставлення до представників різних християнських конфесій.

Розвиваюча: розвивати в учнів пам'ять, мислення, письмове й усне мовлення.

Міжпредметні зв'язки: історія християнства, філософія, етика.

Випереджувальне завдання: групі учнів (релігієзнавці) допомогти підібрати матеріали з історії християнства.

Література:

1. Біблія / Пер. проф. І. Огієнка. — К.: УБТ, 2002.
2. Катехізис для сім'ї і школи — Рівне: Живе слово, 2001. — 95 с.
3. Головащенко С. І. Історія християнства: Курс лекцій: Навчальний посібник. — К.: Либідь, 1999. — 352 с.

ХІД УРОКУ

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Вітання (Слава Богу! — Навіки слава!)

Учитель: — Дорогі друзі, з Божою допомогою ви вже стоїте на порозі дорослого життя.

Серед багатьох життєвих проблем на особливому місці стоїть питання єдності, об'єднання, результатом якого є мир, а основою — взаєморозуміння.

— Як Вадим спочатку поставився до п'яного чоловіка? Чому?

— Що пояснила йому мама?

— Що зробив Вадим після того, як мама розтлумачила йому?

— Як слід ставитися до кожної людини, яка зустріне тебе?

Можна провести бесіду з учнями про ставлення до людей з фізичними чи розумовими вадами, а також із залежними від шкідливих звичок. Треба не засуджувати, а любити та молитися Богові за цих людей.

V. ПІДСУМОК УРОКУ

Слід поважати кожну людину, оскільки всі люди — творіння Бога.

Мотивація навчальної діяльності

Учитель: — Для кращого розуміння проблеми єдності давайте розглянемо декілька життєвих ситуацій.

Кожна пара учнів отримує картку із завданням: розв'язати проблему.

I. У сім'ї Гриценків склалися хороші традиції: щонеділі родиною — до церкви, діти шанують батька, матір та дідуся і бабусю; батьки з розумінням ставляться до дітей. Молодший син став відставати у навчанні, приносити оцінки низького рівня.

Як родина Гриценків вирішить проблему?

Варіанти прогнозу:

- батьки вияснять причину;
- старші брати і сестри візьмуть під контроль і допоможуть;
- ніхто не зверне на проблему уваги: «Якось воно буде!»

II. У сім'ї Сидоруків не все гаразд зі стосунками в родині: батько вживає алкоголь, часто свариться із дружиною та пропадає із сім'ї; мати працює на двох роботах і тому рідко бачить дітей. Старші діти Сидоруків, користуючись відсутністю батьків та безсиллям бабусі, прогулюють уроки та закинули навчання. Адміністрація школи передала попередження батькам, що в свідоцтві про базову освіту їхнього сина будуть оцінки нижчого рівня.

Як родина Сидоруків вирішить проблему?

Варіанти прогнозу:

- батьки вияснять причину;
- старшокласники вирішать проблему самостійно;
- ніхто не зверне на проблему уваги: «Якось воно буде!»

Учні зачитують життєву ситуацію та за допомогою підказки прогнозують її.

Підсумок роботи — бесіда з учнями:
— Чому в сім'ї Грищенків легше вирішити проблему? *(бо там мир, спокій і єдність)*
— Що є причиною незгоди в родині Сидоруків? *(відсутність спокою, єдності)*
— Які б родини ви хотіли мати: за прикладом Грищенків чи Сидоруків?
— Сім'ї народжуються з кохання. Кохання — це коли дивляться один на одного чи дивляться в одному напрямку? *(в одному напрямку)*

Підсумкове слово вчителя:
— Як бачимо, основою родини, як і основою любові, є об'єднання, спільність, єдність думок та інтересів!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА УРОКУ
Учитель: — Як ви вже зрозуміли, ми сьогодні поговоримо про єдність.
Для нашої спільної роботи пропоную вам об'єднатися у дві групи: одні виконують роль біблієзнавців, а інші — релігієзнавців.

Перша група допоможе нам зрозуміти, який приклад про єдність подає людям Бог та як про це говориться в Біблії.
Друга група, проаналізувавши історію християнства, нагадає нам, коли та з якої причини трапився перший розкол у християнській церкві.

Слово надається біблієзнавцям. Релігієзнавці уважно слухають та беруть участь у розмові.

Учитель: — Що означає єдність, коли ми говоримо про віру в єдиного Бога? На прикладі якої зі світових релігій розглянемо це питання?
Учні: — Християнства!
Учитель: — Чому саме обрали християнство?
Учні: — Найкраще знаємо. Вивчали християнську етику. Для прикладів та аргументів скористаємося Біблією.
Учитель: — Щоб поговорити про Божу єдність, давайте пригадаємо Його властивості. З цією метою виконаємо наступну роботу:

Інструкція до завдання: у кожного з вас на столі лежить картка з посиланнями (розділ Біблії, вірш); уважно прочитайте його, знайдіть ці слова у тексті Біблії та поміркуйте, про яку якість Бога йде мова. Допоможіть один одному, на роботу — 3 хв.

Учитель: — Пропоную озвучити те, що ви виконали: прочитайте вголос із Біблії і назвіть, про яку Божу якість йдеться.
Учні (усі учні класу):
«Бог є Дух, і ті, що Йому вклоняються, повинні в душі та в правді вклонятись» (Ів. 4:24). Це означає, що Бог — невидимий, нематеріальний, але здатний спілкуватися з нами, бо молитва — це не монолог, а діалог.
«Будьте святі, бо Я — Святий» (1 Петр. 1:15–16). Це означає, що Бог вільний і чистий від гріха та всякої нечистоти.
Роботу можна продовжити, користуючись «Катехізисом для сім'ї та школи», с. 18.

Учитель: — Молодці! Слава Богу за те, що ви розумієте і пам'ятаєте дуже важливі для християнина істини про якості Бога. А тепер поміркуємо всі разом про те, що означає вислів «вірити в єдиного Бога».

Учні:
— Бог — це одна Особистість у трьох особах: Отець, Син, Дух Святий.
— Бог — один за сутністю, але триєдиний в Особах.
— Три Особи Святої Трійці за своїми властивостями — це один Бог.
— Це для людського розуміння складно, але це не означає, що неможливо.
Учитель: — А як у Біблії говориться про Святу Трійцю?
Учні:
— «Ідіть і навчіть всі народи, хрестячи їх в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа» (Мт. 28:19).
— «Бо троє свідкують на небі: Отець, Слово й Святий Дух, і ці Троє Одно» (1 Ів. 5:7).
— «...Створімо людину за образом Нашим, за подобою Нашою, і хай панують над морською рибою, і над птаством небесним, і над худобою, і над усею землею, і над усім плазуючим, що плазує по землі» (Бут. 1:26).
Учитель: — Зверніть особливу увагу на два важливі моменти. По-перше, Бог єдиний за Своєю суттю, хоча ми і говоримо Трійця. Це великий приклад для людини від святого Бога. По-друге, люди, зібрані в ім'я Боже, двоє або троє — це знову вказівка на єдність між людьми. «Де двоє або троє зібрані в ім'я Моє, там Я посеред них» (Мт. 18:20).
Запам'ятаймо важливу тезу: Бог і власною сутністю, і повчанням указує на необхідність єдності між людьми.

Слово надається релігієзнавцям.

Учитель: — В історії розвитку християнства втрата єдності призвела до багатьох наслідків, які мали в подальшому великий вплив на світову історію і культуру.
Учні-релігієзнавці:
I. Перша християнська громада виникла, очевидно, в Єрусалимі. Немає підстав заперечувати ті відомості, які містяться у Новому Завіті, а головним чином у книзі Дії апостолів. Виникнення християнської церкви пов'язане не лише з виголошенням певної доктрини, а головним чином із згуртуванням групи послідовників Христа.
II. Християнський письменник Тертуліан у своїх працях змальовує потужну релігійну спільноту, яка поступово інтегрувалася до сучасного їй суспільства.

III. Уже в I ст. починається виділення кліру — спочатку «будь-яке служіння», а з II ст. клір — священницьке служіння. Поява священницьких традицій була успадкована з юдейської традиції, згаданої Святим Письмом. Аж до початку IV ст. терміни для позначення посад були не установлені: пресвітери і єпископи. Але згодом клір розділився на вищий та нижчий та розвинувся допоміжний персонал: іподиякони, приватники та митрополити — керівники найбільших християнських громад, розташованих у великих містах-митрополіях, центрах провінцій.
IV. Місцеві християнські церкви-громади складали своєрідний союз рівноправних помісних церков, або Вселенську церкву. Їх єдність ґрунтувалася на спільності віровчення, на постійному спілкуванні та завдяки листуванню. Важливі питання розглядалися та вирішувалися на загальноцерковних з'їздах — соборах.
Разом із зростанням чисельності християнських громад, системи церковного управління виникла потреба у зміцненні церковної дисципліни, яку могли контролювати диякони та митрополити.

V. Новий рівень і нова якість стосунків церкви і держави за імператора Костянтина потребувала узгодження традиції ранньої церкви з римською громадсько-державною традицією.

Починаючи з середини IV ст. взаємовідносини церкви та держави набували різного характеру на Сході та на Заході.
Церква та держава дедалі більше збігалися у своїх кордонах. Поряд з історичними східними патріархами — Олександрійським, Антіохійським і Єрусалимським — протягом IV–V ст. зросло значення Константинопольської архієпископії.
VI. Халкідонський собор у 451 р. започаткував відокремлення православного християнства. У 28-му каноні було проголошено про рівність Константинополя з Римом. Процес розмежування двох гілок християнства був тривалим. Першою була незгода щодо релігійно-політичних компромісів. Остаточне розділення тривало із IX до XI ст. У 1054 р. представники Риму і Константинополя розірвали стосунки між своїми церквами та обмінялися прокляттями (анафемами). В умовах географічного, політичного, культурного, етнографічного та церковно-адміністративного розділення боротьба наповнилася релігійно-догматичними ідеями.
Отже, відбувся перший розкол у єдності між східними та західними християнами. Які він мав наслідки, ми вже знаємо з історії.
Учитель: — Науково-дослідна робота наших релігієзнавців показала, що втрата єдності через людські помилки та необдумані чинки призводять до розколу навіть церковних об'єднань.

РАЗОМ ПЕРЕМОЖЕМО!

Урок для середніх класів
автор Наталія Дубовик, адміністратор проекту «Впровадження християнської етики в навчальних закладах Харкова і Харківської області»

Мета
Освітня: розкрити на прикладі Божественної Трійці, що таке єдність і для чого вона необхідна послідовникам Христа.
Виховна: виховувати в учнів дружність, командний дух, сміливість у протистоянні злому впливу.
Розвиваюча: розвивати в дітях уміння аналізувати біблійний текст, на основі одержаних спостережень робити висновок-застосування.
Обладнання: *Новий Завіт для кожного учня; відеофрагмент із олімпійських змагань (синхронне плавання) або ж, як альтернатива, кольорові фото, на яких зображений синхронний стрибок та нагородження переможців; малюнок із молитовно складеними руками; малюнок із рукостисканням.*

ХІД УРОКУ

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА
Вітання.
Налагодження контакту з учнями.

Дякуємо нашим біблієзнавцям та релігієзнавцям за велику підготовчу роботу.
III. ПІДСУМОК УРОКУ
Учитель: — Давайте перевіримо, як ми засвоїли сьогоднішній урок. Закінчіть, будь ласка, розпочату мною думку:
Господь через Свою сутність показує єдність у ...
У будь-якому колективі легко вирішувати проблеми там, де панує ...
Міцна сім'я — міцна ...
Сила кожного народу у

— Дякую вам за відповіді! Єдиними між собою ми можемо бути лише тоді, коли перебуваємо в єдності з Ісусом Христом, Господом нашим. Коли Він був на землі, то молився за Своїх учнів. Він просив Свого Небесного Отця, щоб Бог Отець освятив їх правдою, а правда — то Слово Боже. Ісус це просив для того, щоб всі ми були єдині: як Він з Отцем Своїм Небесним. Він передає Своїм вірним ту славу, що дав Йому Його Отець, для того щоб вони були єдині. «Я у них, а Ти у Мені, щоб були досконалі в одно, і щоб пізнав світ, що послав Мене Ти, і що їх полюбив Ти, як Мене полюбив» (Ів. 17:23). Основа єдності — хресна смерть Ісуса Христа. Там, на Голгофі відбулася справжня єдність людини з Богом.
Отже, будьмо єдині у вірі та меті нашого життя, бо в єдності — сила народу. Боже, нам єдність подай!

Гра
Гра складається з трьох завдань на розвиток командного духу. Якщо клас великий, то дітей можна об'єднати у дві групи і провести гру у вигляді змагання — хто досягне злагожденості в команді найшвидше. Пам'ятайте, що гра не повинна займати багато часу.
♦ Діти повинні стрибнути одночасно, не домовляючись між собою завчасно.
♦ Діти за вказівкою піднімають руки догори, потім без вказівки мають їх одночасно опустити.
♦ Не домовляючись, мовчки одночасно встають разом, одночасно сідають. Вправа продовжується доти, доки буде досягнутий бажаний результат.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА
Учитель: Дякую, діти, сідайте на свої місця. Як ви вже переконалися на власному досвіді, зовсім нелегко робити одну справу одночасно та злагоджено. Потрібно докласти чимало зусиль, щоб навчитися розуміти і відчувати одне одного. Сьогодні я хочу поговорити з вами про єдність.
Бесіда з учнями *(дайте дітям можливість висловити свою думку).*

— Як ви думаєте, діти, що найбільше турбувало Ісуса Христа перед Його голгофськими муками? Можливо, Він боявся сильного болю? Чи Йому було страшно перед зустріччю з Пілатом? Кажуть, що коли людина взнає, що скоро помре, то робить усе найважливіше. Давайте дізнаємося, про що Ісус найбільше непокоївся перед смертю.

Відкрийте Євангеліє від Івана, 17 розділ, і прочитайте з 20 по 22 вірші (*діти знаходять необхідне місце, читають по віршу*):

«Та не тільки за них Я благаю, а й за тих, що ради їхнього слова ввірують у Мене, щоб були всі одно: як Ти, Отче, в Мені, а Я у Тобі, щоб одно були в Нас і вони, щоб увірував світ, що Мене Ти послав.»

А ту славу, що дав Ти Мені, Я їм передав, щоб єдине були, як єдине і Ми».

Учитель: Давайте спробуємо зрозуміти, про що молився Ісус. Коли людина намагається звернути увагу на будь-що, вона не один раз вимовляє певне слово. Христос декілька разів повторює одне й те ж слово. Знайдіть, будь ласка, його (*дати дітям можливість відповісти*) — «єдині!» Христос каже: «Нехай всі ті, хто увірував у Мене, будуть єдиними». Чому так важливо бути єдиними? Навіщо це потрібно? Я хочу, що ви зараз переглянули цей відеоролик (*підготувати кадри чи картинки, на яких нагороджують за синхронне плавання чи стрибки у воду*).

Учитель: Скажіть, будь ласка, навіщо їм потрібна була єдність? — Щоб перемогти. Правильно! Для того щоб завоювати нагороду, їм довелося докласти максимум зусиль, вони тренувались багато, навчилися рухатись як одне ціле. Якщо б ви їх запитали, чи було це легко, то вони б точно відповіли, що ні, але у них була єдина мета — перемога на Олімпійських іграх. Для єдності потрібна мета. В цьому уривку Христос говорить з Богом як тренер команди. Він розповідає Своему Отцеві те, що Його непокоїть найбільше. Він розуміє, що Його послідовники отримують нагороду лише тоді, коли матимуть єдність. Він ставить перед віруючими мету — «щоб одно були в Нас і вони, щоб увірував світ, що Мене Ти послав».

Це, діти, більше, ніж завоювати золоті медалі на Олімпійських іграх. Розповсюджувати Його вчення та принципи, розповідати людям, що Христос — Спаситель, що Він переміг зло, — ось яку високу мету поставив Ісус Христос перед усіма, хто вірує в Нього. Проте зробити це неможливо, якщо віруючі лятимуться, думатимуть про те, хто найголовніший, чия церква найкраща, хто цікавіший, розумніший чи багатший. Тоді все вийде навпаки, як у байці Крилова, коли лебідь, рак і щука затиля тягнути віз, але оскільки кожен тягнув у свій бік, вони не зрушили з місця, а віз і досі стоїть там.

Як же досягнути єдності? Як здолати зло? Христос, коли говорив про єдність, то наводив приклад: «...щоб єдине були, як єдине і Ми». Єдність можлива лише через єднання команди з Тренером. І це найголовніше. Для єдності потрібна не тільки Його допомога, а Він Сам. Найкращий приклад злагодженої командної роботи — це Триєдиний Бог. Три Божественні Особи — Бог Отець, Бог Син і Бог Дух Святий — єдині настільки, що їх неможливо роз'єднати. Перечитайте всю Біблію від початку до кінця і ви ніде не знайдете, щоб у Них були розбіжності. Вони разом творили Землю і людину. В першій книзі Біблії Бог описує спільну роботу Трійці:

«І сказав Бог: Створімо людину за образом Нашим, за подобою Нашою, і хай панують над морською рибою, і над птаством небесним, і над худобою, і над усею землею, і над усім плазуючим, що плазує по землі» (Бут. 1:26).

Вони ніколи не суперечать один одному, а роблять усе, щоб досягти єдиної мети, — знищити зло і перетворити Землю на щасливе місце проживання без гріха. Хрис-

тос, Син Божий, говорить: *«Я нічого не можу робити Сам від Себе. Як Я чую, суджу, і Мій суд справедливий, не шукаю бо волі Своєї, але волі Отця, що послав Мене» (Ів. 5:30).*

Висновок-застосування:

Звичайно, діти, ви не можете бути такими, як Бог, бо ж ви всього-на-всього Його образ, який, до того ж, ушкоджений гріхом.

Повісити на дошці малюнок із молитовно складеними руками і малюнок із рукостисканням.

Тому вам потрібно:

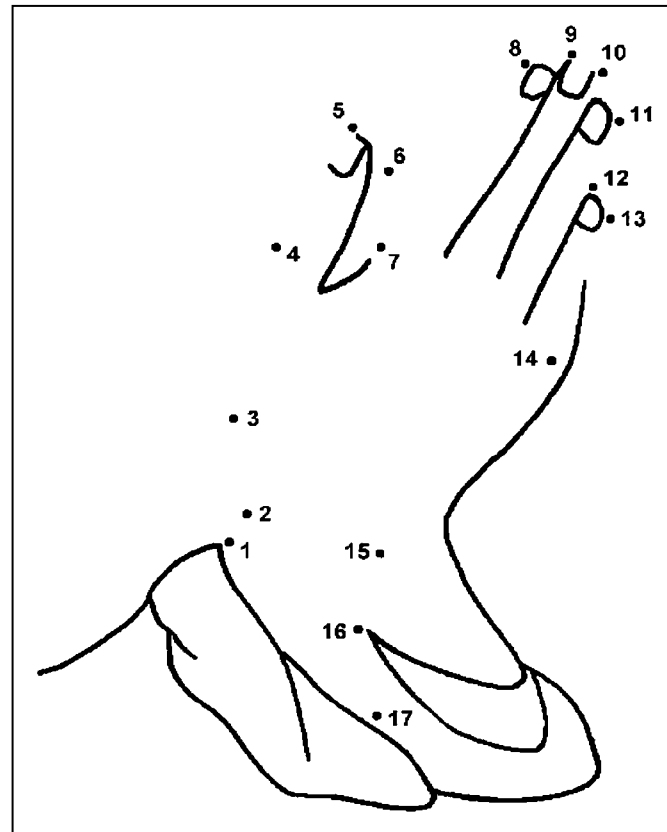
1) у молитві просити Бога дати вам сили бути єдиними, просити, щоб Він допоміг вам бути дружніми, поступатися, підтримувати один одного, піклуватися;

2) докласти якомога більше зусиль, щоб стати єдиними. Якщо у вашому класі є учні, яким важко дається навчання, допоможіть їм гуртом — і ваш клас стане кращим. Хтось поширює зло: наркотики, цигарки, краде? Не потурайте злу. Замість того, щоб замовчувати його, ховатись — опирайтесь злому разом, просіть у Бога сил, і Він допоможе вам зробити добрими навіть злих людей, або ж зло просто втече від вас.

Якщо ж ви хочете, щоб зло не процвітало, не жило привільно в нашій країні, то вам необхідно виконувати доручення, дане Богом для людей, — розповідати про Спасителя і робити оточуючим добро. Але щоб виконати це, потрібно припинити сваритися і з'ясовувати, хто кращий, навчитися єдності у Триєдиного Бога. Вам необхідно, об'єднавшись в одну велику команду, воювати з будь-яким проявом зла — і тоді на вас чекає тріумф. Сам Великий Господь винагородить вас за успішно виконане завдання, і зло буде переможене.

Закріплення матеріалу:

Діти з'єднують цифри від 1 до 17, вирізають руки, а на зворотному боці записують свою молитву про те, щоб Бог допоміг їм стати єдиними з Ним і між собою.

Я ВДЯЧНИЙ БОГОВІ ЗА МАМУ

Сценарій позакласного заходу

автор Софія Прокопчук — вихователь-методист Рівненського навчально-реабілітаційного центру «Особлива дитина»

Пісня «З дитячих літ ранніх»

З дитячих літ ранніх співати люблю
І вдома, і в школі я пісню свою.
Про радість небесну ця пісня моя,
Про ласку безмежну Ісуса Христа.

У пісні цій чути чудові слова:
«Подяка Ісусу і щира хвала!»
Про радість небесну ця пісня моя,
Про ласку безмежну Ісуса Христа.

Хай лине усюди ця пісня проста,
Хай знають всі люди про милість Христа!
Про радість небесну ця пісня моя,
Про ласку безмежну Ісуса Христа.

Ведуча 1. Творець неба і землі, всього видимого і невидимого «з уст дітей... учинив хвалу» (Пс. 8:3).

Ведуча 2. Ростуть наші діти і з ранніх літ славлять Бога за все, що мають у житті: яскраве сонечко, голубе небо, за місяць і зорі, за мальовничі краєвиди, за батьків, за милість Господню.

Ведуча 1. Сьогодні діти хочуть подякувати Богові за своїх матерів, за їхні золоті руки і безмежно люблячі серця.

Ведуча 2. Висловити слова вдячності найдорожчим людям за дароване життя, за щоденні молитви, за турботу, що не знає меж.

Дівчинка.

Велике і прекрасне слово — Мати.
Від нього все на світі, навіть світ.
О, як їй легко на руках тримати
Дитину, як найвищий заповіт.

Хлопчик.

Матусю, мамо, люба наша ненько,
Тобі на свято квіти ми несею.
Ти — наше сонце, матінко рідненька,
Ти над усе для нас, ти над усе.

Ведуча 1. Мама... Рідна і прекрасна, оспівана поетами, увічнена художниками. В усіх народів, в усі віки жінкаматір була уособленням святості, ніжності і любові.

Ведуча 2. Її мудрість поважали в сім'ї, прислухалися до її порад, в яких знаходили спокій і надію...

Ведуча 1. У житті кожного з нас мама посідає особливе місце. Перше, що ми бачимо, з'явившись на світ, — це мамині ласкаві очі, чуємо — мамин лагідний голос. Слово, яке вперше вимовляємо, — «мама»...

Ведуча 2. До мами ми приходимо зі своїми радостями і печальми. Її мудра порада нам потрібна і тоді, коли й у самих уже посріблені скроні.

Хлопчик.

Найдорожчим людям —
Найкращі вітання.
Сьогодні для вас
Наші побажання:

Разом.

Здоров'я вам, матусі,
і довгих літ життя!

Дівчинка. Для вас, наші рідненькі, цей музичний дарунок.

Пісня «Милу матусю я дуже люблю»

Милу матусю я дуже люблю,
Міцно і щиро її обніму.
За доброту я подякую їй,
Мамі єдиній, найкращій своїй.

Знаю, на небі є добрий Ісус,
Ввечері й ранком до Нього молюсь,
Бути слухняним щоб Він допоміг,
Й рідну матусю для мене беріг.

Хлопчик.

Мама — це найрідніша людина,
Маму ніхто не замінить мені.
Мама — це подарунок від Бога
Кожній дитині, що живе на землі.

Дівчинка.

За все, що маю, дякую я Вам,
Моя матусю золота.
Ви мій найбільший в світі скарб,
Для Вас співаю нині я.

Пісня «Спасибі, велике спасибі»

Спасибі, велике спасибі,
Тобі я, матусе, кажу.
За ласку твою превелику,
Чим, рідна, тобі відплачу?

Ти ранки в молитві стрічала,
Усе довіряла Христу,
Слухняною бути навчала,
Являла свою доброту.

Ведуча 1. Коротке слово «мама», але які глибини скарбів містить воно в собі! Усе життя із серця мами б'є великим невичерпним джерелом безкорисна любов до своїх дітей.

Ведуча 2. Усе її життя — це безмежна любов і самопожертва, пробачення провин. Мама створена з добра і любові...

Ведуча 1. ...з терпіння і великої мудрості. Її золоті руки можуть виконати будь-яку роботу.

Ведуча 2. Ким тільки може бути мама!.. Та головне, що все це вона робить з великою радістю для своїх діток, не чекаючи нагород.

Інсценізація «Рахунок для мами»

Автор. Богданчик сидить за столом і щось старанно записує у зошит.

Мама. Що ти пишеш, синку?

Богдан. Рахунок для тебе.

Мама. Цікаво, цікаво! (*хоче підглянути*)

Богдан. Побачиш, коли я допишу.

Автор. Хлопчина списав цілий аркуш, простягнув його мамі, і вона почала читати.

Мама (читає). Рахунок для мами Богдана, який зробив деяку роботу по господарству і хоче отримати за це певну суму грошей, а саме:

- 2 рази приніс молоко30 коп.
- 4 рази прибрав у кімнаті90 коп.
- 2 рази помив посуд60 коп.
- 5 разів почистив взуття95 коп.
- 3 рази допомагав накривати на стіл80 коп.
- Всього3 грн. 55 коп.

Автор. Мама уважно прочитала цей дивний рахунок, взяла олівець і сказала:

Мама. Я напишу тобі свій рахунок.

Богдан. Твій рахунок?

Мама. Так, невеличкий.

Богдан. Ну, добре, почекаю.

Автор. Мама недовго сиділа над своїм рахунком, справилася дуже швидко і віддала синові.

Богдан (читає). Рахунок Галини Віталіївни синові Богданчику:

- 12 років для тебе0 грн. 0 коп.
- 12 років для тебе прала0 грн. 0 коп.
- 50 штанів, курток
- і сорочок зашила0 грн. 0 коп.
- 100 ночей просиділа біля тебе, коли ти хворів0 грн. 0 коп.
- Всього0 грн. 0 коп.

Автор. Хлопець уважно прочитав мамин рахунок і був здивований.

Богдан. Але, мамо, чому ти скрізь написала нулі?

Мама. Тому, що мати для своєї дитини все робить просто так. Але, якщо ти хочеш, я можу тобі дати ті 3 грн. 55 коп., які ти заробив.

Автор. Богданчик підхопився зі свого місця, підбіг до матері, обняв її і сказав:

Богдан. Ні, ні, мамо... Я не хочу жодної копійки... Прости мені... Я все зрозумів.

Автор. Мама поцілувала сина. Вона ж його любила більше всіх на світі.

Ведуча 1. Мама і дитина — єдине, нероздільне. Скільки ніжності в очах матері, скільки радості й тривоги за майбутнє своєї дитини. Рідна мати, мов сонечко ясне.

Мама

Лиш відкрию очки сонні —
Мама скаже: «Здрастуй, доню!»
Де така ще мама є?
Мама — сонечко моє.

А коли болить голівка, —
Мама в мене перший лікар.
Де така ще мама є?
Мама — сонечко моє.

Не шкодує мама часу,
Все розкаже про Спаса.
Де така ще мама є?
Мама — сонечко моє.

Добре з мамою нам жити,
Як же мами не любити?
Де така ще мама є?
Мама — сонечко моє.

С. Рачинець

Ведуча 2. Для наших мам ми завжди залишаємося єдиними і неповторними. Ми — їхня радість, надія, їхні мрії. Ми для наших мам — весь зміст їхнього життя.

Ведуча 1. Шановні наші мами, для вас звучить цей музичний дарунок.

Пісня «Мамине сонечко»

Мама мене лагідно
Називає «сонечко».
Любить мене матінка,
Бо я її донечка.

Приспів:
Мамине, мамине сонечко,
Мамина, мамина донечка.
Мамина красуня,
Мамина пустуня.

Моя мама — квіточка,
А я її сонечко.
Любить мене матінка,
Бо я її донечка.

Хлопчик.

Можна у світі чимало зробити:
Перетворити зиму на літо.
Можна моря й океани здолати,
Гору найвищу штурмом узяти.

Дівчинка.

Можна пройти крізь пустелі і хащі...
Тільки без мами не можна нізащо,
Бо найдорожче стоїть за словами:
В світі усе починається з мами.

Ведуча 2. Мама завжди все пробачить, зрозуміє, вислухає. Мамині ласкаві очі постійно дивляться на нас з любов'ю і надією.

Хто найбільше любить нас?

1 дівчинка.

Хто найбільше із усіх
Любить нас, дітей малих?
Хто про нас найбільше дбає,
Хто нас щиро доглядає?
Хто, скажи, маленький брате?
1 хлопчик. Мати.

2 хлопчик.

Хто готує їсти нам,
Хоч не раз не їсть і сам?
Хто нас чеше і вмиває,
В чисте плаття зодягає?
Хто із вас це буде знати?

2 дівчинка. Мати.

3 дівчинка.

Хто, як щось у нас болить,
Цілу ніченьку не спить?
Хто найкращу казку скаже,
Як дитина спати ляже.
Хто співає їй злегенька?

1 хлопчик. Ненька.

2 дівчинка.

Хто до школи перший раз
Відпровадив з дому нас?
Хто нам книжку дав у руки,
Заохотив до науки,
Вчив трудитись-працювати?

1 дівчинка. Мати.

1 хлопчик.

...Хто молитви нас навчає,
В Бога долі нам благає?
Хто вчить старших поважати?

2 хлопчик. Мати.

1 дівчинка.

Хто життя свого за нас
Не жаліє в кожний час?
Хто нас вчить у світі жити,
Вірно рідний край любити,
Рідну мову шанувати?

3 хлопчик. Мати.

2 дівчинка.

Браття, сестрички мої,
Не забудьмо ж слів її!
Нашу матір звеличаймо.
Шану-дяку їй віддаймо!

- 1 хлопчик.** До матусі прибіжм —
- Усі діти.** Рідна мамо! —
- 2 хлопчик.** Їй скажім, —
- Усі діти.** Нам з тобою рай — цей світ!
Нам живи багато літ!

Р. Завадович

Пісня «Я вдячний Господу»

Я вдячний Господу за те,
Що в мене тато й мама є,
Що християнська в нас сім'я
Й ми славимо Христа щодня.
Для нас Ісус — найкращий Друг,
Усе з Його приймаєм рук.

Читає тато кожен день
Нам Слово Господа святе,
Завжди молитися нас вчить,
На поміч кожному спішить.
Із мамою співаєм ми
На славу Господа псалми.

Фотозаставка «Єва»

Прекрасна Єва, вранішня зірниця.
Невже ще очі його сплять?
Це плоть його, це справжня помічниця!
Й Адам назвав її — Життя.

У ній — майбутнє, щедre і багате,
Пливтиме вічно, без кінця.
Яка ж це честь — саме Життя прийняти
Із рук Великого Творця!

Праматір всього сущого й живого
Передає у світ Життя —
Дарунок неба, сутність вічну Бога —
Як естафету в майбуття.

Але Життя спіткнулось об гординю —
І горизонт зчорнила смерть.
І з плеса річки клапоть неба синій
Враз потягнуло в круговерть.

В Едемському саду сталася найбільша трагедія
людства — людина померла духовно. Поруч із Життям
з'явилася чорна смерть.

Фотозаставка «Єва за чорною сіткою»

І та, що в світ земний принести мала
Життя для радості людей,
Сама ж руками грішними вдягала
У смертний одяг всіх дітей.

Сміялась смерть зневажено в обличчя
Жінкам, що тішились дітям.
І перший крик котився на узбіччя
В раю зневаженим життям.

І плакав Батько. Сльози гірко-теплі:
Вмирають діти без надій.
Й Життя сказало: «Я піду на землю,
І Я помру — за неї і на ній».

І покривало любові, зіткане дбайливими Божими ру-
ками із золотистих та багряних ниток, умить полетіло на
вже брудну грішну землю і любов'ю огорнуло її. І знову
Земля відчула ніжний дотик Творця. Бог уже Духом Свя-
тим доторкнувся до Марії.

Фотозаставка «Єва за чорною сіткою і поверх —
золотисте покривало»

І — народилось. Смертна юна мати
Тримала ніжно Немовля.
Світвся хлів, як царській палати,
Вслухалась в ангелів Земля.

Марія-жінка знов Життя тримає
В земних натруджених руках.
Веселий ранок йде з-за небокpаю:
Яка ж хода його легка!

Утішся, жінко, кинь журбу від себе:
Едем вернувся з забуття.
Твій Син відкрив твоїм нащадкам небо.
Ти знов народжуєш Життя!

Твій Син помре. Як тисячі й мільйони.
Але ця смерть безсмертям проросте.
І ти, забувши ночі всі безсонні,
Життя нащадкам в душі покладеш.

Юрій Вавринюк

Чому Бог обрав саме цю жінку — Марію?

Провести бли́ц-опитування учасників свята.

2. ПОГЛЯД НА ЖІНКУ ОЧИМА БОГА

Зачитується текст Приповісті Соломона 31:10–31 (за
можливістю, текст вірш за віршем висвітлюють на екрані)

Вірш	Приповісті Соломона, 31 розділ	Пояснення
10	Хто знайде добродесну дружину? Ціна її вища за перли:	Така жінка — найкраще надбання для чоловіка, таких небагато.
11	Упевнене у ній серце чоловіка її, і він не залишиться без прибутку;	Серце її чоловіка повністю впевнене в ній, що стосується не лише подружньої вірності. Він знає, що навіть якщо його покинуть друзі, виженуть з роботи, обдурять чи навіть якщо він збанкрутує, втратить усе — вона завжди буде вірною, завжди на його боці.
12	вона відплачує йому добром, а не злом, в усі дні життя свого.	Не лише на добро, а на будь-яке зло вона відповідає чоловіку добром: усе прощає, продовжує довіряти, любити і шанувати, навіть тоді, коли він того найменше заслуговує.
13	Добуває вовну і льон і з охотою працює своїми руками.	Домашню працю вона не просто механічно виконує з обов'язку, а робить це з радістю, бажанням і натхненням, робить усе для створення домашнього затишку.
14	Вона, як купецькі кораблі, здалеку добуває хліб свій.	Сфера її інтересів не обмежується домом, вона спілкується й активно діє в суспільстві, де знають, чия вона дружина.
15	Вона встає ще вночі і роздає їжу в домі своєму і визначає денну працю служницям своїм.	Вона добрий управитель і організатор і не обтяжує чоловіка тим, що може зробити сама.

Вірш	Приповісті Соломона, 31 розділ	Пояснення
16	Задумає вона про поле, і придбає його; від плодів рук своїх насаджує виноградник.	Здатна прийняти важливі рішення, добре орієнтується на ринку життєво необхідних товарів і послуг, чоловік може довіряти їй гроші для серйозних покупок.
17	Підперезує силою стегна свої і зміцнює м'язи свої.	Правильно розуміє потребу свого фізичного і психічного здоров'я як необхідної умови для добра родини, народження дітей.
18	Вона відчуває, що заняття її добре, і — світильник її не гасне і вночі.	Не лише вона розуміє, що робить правильні речі, але для інших це також очевидно.
19	Простягає руки свої до пряжки, і персти її беруться за веретено.	Організовує певну підприємницьку діяльність.
20	Долоню свою вона відкриває бідно- му, і руку свою подає нужденному.	Займається благодійністю, її серце відкрите до потреб інших людей.
21	Не боїться холоду для родини своєї, тому що вся родина її одягнена у подвійний одяг.	Здатна аналізувати і думати наперед про можливі труднощі чи наслідки подій, особливо стосовно членів її сім'ї.
22	Вона робить собі килими, вісон і пурпур — одяг її.	Усі знають і розуміють, що саме вона його дружина, бо без її підтримки він не зміг би досягти загальної поваги і серйозного статусу.
23	Чоловік її відомий біля воріт, коли сидить зі старійшинами землі.	Завдяки тому, що він повністю їй довіряє, що не турбується про зайві речі (бо вона створила всі умови для цього), чоловік займається справами на рівні державних мужів, серйозними громадськими питаннями.
24	Вона робить покривала і продає, і пояси доставляє купцям фінікійським.	Вона може займатись певним видом родинного бізнесу, знайти застосування тим речам чи вмінням, якими володіє.
25	Сила і краса одяг її, і весело дивиться вона на майбутнє.	Прикрашає себе не одягом, макіяжем чи чимось зовнішнім, а, в першу чергу, внутрішнім багатим світлом і мудрістю.
26	Вуста свої відкриває з мудрістю, і лагідне наставляння на язиці її.	Добре розуміється на Божому законі і Слові, дає розумні поради і не дозволяє собі пустослів'я, обмови чи непотрібної балаканини, що стосується в першу чергу її чоловіка, є його розумною і довіреною порадицею, навіть у духовних питаннях.
27	Вона спостерігає за господарством у домі своєму і не їсть хліба неробства.	Не домогосподарка чи няня веде домашнє господарство без участі дружини, жінка сама тримає все під контролем, бездіяльність є абсолютно неприйнятною для неї.
28–29	Встають діти й хвалять її, чоловік і він похваляє її: Багато було дружин добродесних, але ти перевершила всіх їх.	Нагорода, якої заслуговує вона, — хвала, звучить не лише від чоловіка, а й від дітей, про успіх і щастя своєї родини вони розповідають оточуючим, і всі навколо мають з кого брати приклад.
30–31	Милувидність оманлива і краса суєтна; але дружина, яка боїться Господа, гідна похвали. Дайте їй від плоду рук її, і нехай прославлять її біля воріт діла її!	Постає важливе запитання: «А де ж джерело її сили, мудрості і терпеливості, без якого неможливо досягнути все вищесказане? Відповідь на нього — «Вона боїться Бога».

Біблійною мовою цей вираз означає, що Бог є для такої жінки абсолютним авторитетом, Його закон — правило життя, Його Слово — джерелом знань і відповідей, що саме в Нього вона шукає підтримки і поради, що безумовно виконує Його святу волю. Тоді Бог рясно виливає на неї Своє милосердя і благодать, роблячи її здатною виконати всі ці речі, стати справжньою половинкою свого чоловіка, його славою і радістю, даруючи любов і щастя. Вона живе життям повної посвяти Богові і чоловікові, і лише такий спосіб життя приносить стабільне і правдиве щастя. І якщо налагодити стосунки в першу чергу з Богом, поста-

вити Його на перше місце свого життя, то Він обов'язково покаже шляхи подолання будь-яких сімейних криз чи проблем, відновить кожного в подружжі, дасть сили і мудрості стати правдиво щасливою родиною.

Це і розкриває секрет обрання Марії.

Фотозаставка «Марія з Немовлям» і текст:
«Ось, я раба Господня... Величає душа моя
Господа, і радіє дух мій у Бозі, Спасителі моїм,
бо Він зглянувся на покору раби Своєї.
Ось, віднині блаженною зватимуть мене всі роди...»

3. ПОГЛЯД НА СУЧАСНУ ЖІНКУ

Фотозаставка «Жінка»

Хто вона? Який задум був у Творця стосовно жінки? Які ролі Бог їй доручив виконувати? Давайте разом напишемо віртуальний портрет жінки.

Діалог із учасниками свята.

Що про це скаже людина 60–70-річного віку?

Для неї жінка — «всьому голова», вона відповідає за всі питання щодо прожитку родини, обробляє городи, приймає всі важливі рішення самостійно, часто утримує чоловіка (за умови його наявності), живе для дітей і внуків, жаліється на невдячність оточуючих і тяжку працю.

Суспільство формувало таку жінку, матір на засадах комуністичних поглядів — жінка без Бога, система впливала на її світогляд (діти в яслах з першого року життя, а мама — на трактор).

Як виглядатиме жінка 40–50 років?

Її обов'язки в загальному збігаються з попереднім варіантом, але часто вона на заробітках за кордоном або в сепарації з чоловіком, який нездатний взяти на себе хоч частину її обов'язків або задовольнити її очікування.

Особа 20–30-річного віку

Часто впадає в різні крайнощі: безпомічного слабого створіння, хитрої маніпулянтки, авторитарного деспота або і взагалі затятої феміністки, для якої подружжя, народження дітей і супутні питання є чимось обтяжуючим і дратівливим.

А що говорить про жінку Слово Боже? — Творець відводить їй важливу роль помічниці.

Фотозаставка «Жінка в поколіннях»

Жінка-дочка — помічниця для батьків.

Жінка-дружина — помічниця для чоловіка.

Жінка-бабуся — помічниця для своїх дітей.

Жінка-християнка — помічниця Бога.

Жінка уособлює собою життя — саме через жінку життя продовжується в дітях.

Жінка — унікальний витвір мистецтва.

4. ДОТИК ДО ПРЕКРАСНОГО

Жіночі руки... До чого б вони не доторкувалися — все оживає, розквітає, стає прекраснішим, співає, грає. Дотик жіночих рук дає життя навіть, на перший погляд, мертвим предметам.

Виготовлення виробу «Метелик»¹

¹ Дитячий сайт «Левко», рубрика «Власноруч». — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://levko.info>.

5. ДОТИК ІСУСА ХРИСТА

Насправді благословенною є лише та жінка, серце якої відчуло дотик Ісуса Христа.

Коли Ісус Христос жив на землі, дотик Його рук творив чудеса: зцілював і воскрешав людські фізичні тіла і їхні душі.

«І сталося так, що коли Він був у одному з міст, то ось чоловік увесь у проказі, побачивши Ісуса, впав долілиць і благав Його, кажучи: Господи, коли хочеш, то можеш мене очистити! Простягнувши руку, Він **доторкнувся** до Нього й промовив: Хочу, стань чистим! І враз проказа зійшла з нього» (Лк. 5:12, 13).

«Коли Він наблизився до міської брами, виносили мертвого — єдиного сина в матері, що була вдовою... Побачивши її, Господь змилосердився над нею і сказав їй: Не плач! Підійшовши, Він **доторкнувся** до одра... і... сказав: Юначе, кажу тобі: встань! Мертвий підвівся... Ісус віддав його матері» (Лк. 7:12–15).

«Приносили ж до Нього й немовлят, щоб до них **доторкнувся**... Ісус... каже: Пустіть дітей, хай приходять до Мене, не забороняйте їм, бо таких є Царство Боже!» (Лк. 18:16).

«І двоє сліпих, що сиділи при дорозі, почувши, що Ісус наближається, закричали: Змилосердсь над нами, Господи... Ісус зупинився... і промовив: Що хочете, щоб Я зробив для вас? Вони кажуть Йому: Господи, аби відкрилися наші очі. Ісус, змилосердившись, **доторкнувся** до їхніх очей — і вони враз стали зрячими й пішли за Ним» (Мт. 20:30–34).

Слова, які повторюються: просили, змилосердився, доторкнувся і вирішив невіршальну проблему людини, Свого творіння, спотвореного гріхом та хворобою.

Любі жінки, чи відчували ви дотик рук Господа Ісуса Христа?

Участь дітей: діти декламують вірш і дарують усім присутнім жінкам квіти.

В день святковий, в день весняний
Проліски зберу для мам.
Як іще поздоровляти?
Знову щось намалювати?

Мрію гроші заробляти,
Щоб для мам купувати
Справжні, дорогі дарунки —
Бо для чого їй малюнки?

Привітав. Мамуся взяла
Мій малюнок і сказала:
«Синку, всі твої малюнки —
Найкоштовніші дарунки!

Хто мені, скажи, крім тебе
Подарує синє небо,
Сонце, що отак сміється?
Це ніде не продається!

І бабуся наша, знаю,
Теж малюнки зберігає,
Ті, що їй колись на свята

Дарував малим твій тато!»
Мамині слова приємні!
Малював я дарунок
І в подяку за дарунок
Я отримав поцілунок!

Усім жінкам подарувати листівки з «Весняними побажаннями»²:

Твоє здоров'я

1. Пийте багато води.
2. Снідайте як король, обідайте як принц, а вечеряйте як жебрак.
3. Їжте більше продуктів, які ростуть на деревах і в землі, та вживайте менше їжі, що виробляється на заводах.
4. Живіть за принципом трьох «Е»: Енергія, Ентузіазм, Емпатія (співпереживання).
5. Завжди знайдіть час, щоб помолитися.
6. Беріть участь у рухливих іграх.
7. Прочитайте більше книжок, ніж ви прочитали в минулому році.
8. Щодня посидьте в тиші, принаймні 10 хвилин.
9. Спіть по 7 годин.
10. Прогулюйтеся на свіжому повітрі, хоча б 20–30 хвилин щодня. А поки гуляєте, усміхайтесь.

Твоя особистість

11. Не порівнюйте своє життя з життям інших. Ви зовсім не уявляєте, якою є їхня життєва мандрівка.
12. Не майте негативних думок про речі, які ви не можете контролювати.
13. Натомість вкладіть свою енергію в позитивне, яке є в цьому моменті.
14. Не перегинайте палицю. У всьому майте міру.
15. Не витрачайте свою дорогоцінну енергію на плітки.
16. Помрійте так, як у сні, навіть коли ви не спите.
17. Заздрість — це марна трата часу. Ви вже маєте все, що вам потрібно.
18. Забудьте проблеми минулого. Не нагадуйте вашому чоловікові його минулі помилки. Це зіпсує ваше теперішнє щастя.
19. Життя занадто коротке, щоб витрачати час на ненависть. Не робіть цього.
20. Приміріться з вашим минулим, щоб воно не зіпсувало теперішнього.
21. Ніхто не несе відповідальності за ваше щастя, крім вас самих.
22. Усвідомте, що життя — це школа, і ви тут, щоб навчитися. Проблеми — це лише частина навчальної програми, які з'являються і зникають, але здобуті знання залишаються на все життя.
23. Усміхайтесь.
24. Ви не можете вигравати кожну суперечку. Налаштуйтеся на розходження в думках.

Твоє оточення

25. Частіше телефонуйте своїй сім'ї.
26. Щодня даруйте іншим добро.
27. Вибачайте всім і все.
28. Проводьте час із людьми віком 70 років і старше, а також до 6 років.
29. Спробуйте зробити щасливими принаймні троє людей щодня.
30. Те, що інші люди думають про вас — це не ваша справа.
31. Ваша робота не буде піклуватися про вас, коли ви занеджуєте. Ваші ж друзі це робитимуть. Залишайтеся з ними на зв'язку.

Твоє життя

32. Чиніть правильні речі!
33. Позбудьтеся всього, що не є корисним, не є красивим і не є радісним.
34. Бог лікує душевні рани.
35. Незавжди так буде: будь-яка ситуація має властивість змінюватися.
36. Не звертайте надмірної уваги на те, як ви почуваетесь. Все ж таки з'являється на людях.
37. Найкраще — попереду.
38. Коли ви прокидаєтеся вранці, будьте вдячними за це.

Отож, будьте щасливі!

Ми потребуємо одне одного.
Ми любимо одне одного.
Ми прощаємо одне одному.
Ми працюємо разом.
Ми відпочиваємо разом.
Ми молимося разом.

Разом ми живемо у Божому світі.
Разом ми зростаємо у Христі.
Разом ми любимо всіх людей.
Разом ми служимо нашому Богові.
Разом ми надіємося на небеса.
Це — наші надії та ідеали.
Боже, допоможи нам досягти їх!

Диск із записом презентацій і фотозаставок, що використовуються у сценарії, можна придбати, звернувшись до редакції.

² [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.rozpovidy.org.ua.

Що Біблія говорить про дружбу?

У Новому Завіті використовується два значення слова «дружба»:

— «філос» — любов та відданість;
— «хетайрос» — товаришування, співпраця.

Узагалі, дружба у Біблії розуміється як тісні стосунки між людьми, що супроводжуються такими обов'язковими характеристиками:

1. ЧЕСНІСТЬ. Справжній друг намагається говорити правду і приймати правдиві слова від іншого. Підлабузництво не робить добра, а навпаки, заважає побачити власні помилки і змінитися на краще. Друг, хоча й знає недоліки свого товариша, не відштовхує його, а докладає зусиль, щоб допомогти.

«Людина, що другові своєму підлещує, на стопах його пастку ставить» (Пр. 29:5).

«Хто сильним голосом благословляє із раннього ранку свого товариша, за прокляття залічується це йому» (Пр. 27:14).

2. ДОВІРА. Чудовий приклад справжньої дружби — Йонатан та Давид (1 Цар. 19). Їхні стосунки були довірливими і надійними. Роками вони берегли вірність один одному. Не зважаючи на те, що батько Йонатана намагався розділити друзів, їхня дружба збереглася.

«Лукава людина сварки розсіває, а обмовник розділяє друзів» (Пр. 16:28).

3. ПРИЙНЯТТЯ. Прощення — один із найважливіших принципів збереження стосунків. Нагадувати про колишні помилки та вчинки означає руйнувати стосунки, але справжнє прощення допомагає позбутися відчуття провини та образи.

«Хто шукає любов — провину ховає, хто ж про неї повторює, розганяє друзів» (Пр. 17:9).

4. ТУРБОТА ТА УВАГА. Справжній друг щедрий і безкорисливий. Він з радістю робить добро тому, кого

він любить. Друг може пожертвувати своїми інтересами заради інших.

«Не стримуй добра потребуючому, коли в силі твоєї руки це вчинити, не кажи своїм ближнім: «Іди, і знову прийди, а завтра я дам», коли маєш з собою» (Пр. 3:27–28).

*Померти за друга
при виняткових
обставинах мені
велично, ніж щоденно
і таємно жертвувати
собою заради нього.
Стендаль*

5. УЧАСТЬ У ЖИТТІ. В період успіху і в нещасті справжній друг поруч. Постійність і відданість перевіряються бідами і проблемами життя, в які потрапляє кожен із нас.

«Правдивий друг любить за всякого часу, в неволі ж він робиться братом» (Пр. 17:17).

«Олива й кадило потішують серце, і солодкий нам друг за душевну пораду» (Пр. 27:9).

Згідно з Біблією, людина повинна бути обережною у виборі друзів, адже друг — це той, хто має неабиякий вплив на самооцінку, поведінку та спосіб життя іншого.

«Не дружись із чоловіком гнівливим, і не ходи із людиною лютою, щоб доріг її ти не навчився, і тенета не взяв для своєї душі» (Пр. 22:24–25).

«Хто з мудрими ходить, той мудрим стає, а хто товаришує з безумним, той лиха набуде» (Пр. 13:20).

«Не дайте себе звести, товариство лихе псує добрі звичаї!» (1 Кор. 15:33).

Один хлопчик якось запитав свого батька: «Як починаються війни?» Батько відповів: «Ну, Перша Світова війна почалася тому, що Німеччина напала на Бельгію». Дружина, яка сиділа поряд, різко перервала чоловіка: «Говори дитині правду. Війна почалася тому, що когось там убили». Чоловік не стерпів: «Кого запитують: мене чи тебе?!» Дружина вибігла з кімнати, з усієї сили гримнувши дверима. У кімнаті запанувала гнітюча тиша. Тоді син промовив: «Тату, можеш мені далі не розповідати, як починаються війни. Я все зрозумів».

Не треба довго міркувати, щоб розуміти, що в багатьох випадках ми могли б уникнути конфліктних ситуацій, якби реагували інакше на слова чи поведінку оточуючих.

Люди переживають труднощі у відносинах з іншими, але часто ігнорують поради Того, Хто ці стосунки створив і подарував їм. Багато людей хотіло б мати правильні уявлення про те, що таке конфлікт і як з нього виходити. Але мало хто заглядає в інструкцію життя — Біблію, яка є Словом Божим.

МИСТЕЦТВО БУДУВАТИ МОСТИ

Стосунки зламалися? — Зазирніть в інструкцію виробника!

Уважно вивчаючи Біблію, знаходимо відповіді на важливі питання:

- Якою є природа конфлікту?
- Що спричиняє конфлікти?
- Чи завжди конфлікт означає ворожнечу?
- Що таке прощення і як навчитися прощати?

Деякі з цих питань ми розглянемо у даній статті, яка, сподіваюся, може стати корисним матеріалом як для педагогів, так і для їхніх вихованців.

Чим є конфлікт?

Конфлікт — від лат. conflictus, зіткнення або протиставлення, вороже ставлення.

«Учинки тіла явні, то є: перелюб, нечистість, розпуста, ідолослуження, чари, ВОРОЖНЕЧІ, СВАРКА, заздрість, ГНІВ, СУПЕРЕЧКИ, НЕЗГОДИ, єреси, зазидки, п'янство, гулянки й подібне до цього. Я про це попереджую вас, як і попереджав був, що хто чинить таке, не впаднуть вони Царства Божого!» (Гал. 5:19–21).

Звернімо увагу на те, що різноманіття вияву конфлікту є вчинками тіла (тобто природними реакціями грішної людини). Ми конфліктуємо, тому що є грішними за своєю сутністю.

З чого починається конфлікт?

«Бо з серця виходять лихі думки, душогубства, перелюби, розпуста, крадіж, неправдиві засвідчення, богозневаги» (Мт. 15:19).

Конфлікт починається в серці як реакція на слово чи дію іншої людини.

Цікаве дослідження повчання настоятеля Дорофея зробив Михайло Дронов у своїй праці «Мистецтво спілкування, або Авва Дорофей».

Настоятель монастиря о. Дорофей жив наприкінці VI — на початку VII ст. Але повчання його, які виникли в зв'язку з проблемами взаємин у чернечій громаді, через чотирнадцять століть дивним чином виявляються актуальними для будь-якої категорії суспільства в наш час.

Отець Дорофей зробив спробу «розкласти» явище конфлікту на етапи.

Зав'язка конфлікту розпочинається зі ЗБЕНТЕЖЕННЯ. Зненацька зустрівши недобррозичливість, людина збентежена й у перший момент розгублена. Потім вона починає багаторазово «прокручувати» у пам'яті інцидент. При цьому, зрозуміло, вона особливо гостро відчуває, як несправедливо з нею обійшлися, і гарячково перебирає в думках способи, якими вона «відновить» справедливість. Так людина переходить на другий етап розвитку конфлікту — РОЗДРАТУВАННЯ.

Перебування на цьому етапі можна порівняти із збиванням піни для ванни у воді. Якщо її не торкати — вона не дасть піни і поступово розчиниться. Якщо не зупинитись вчасно, людина переходить на етап гніву.

ГНІВ — це спроба відповісти на зло. Помста може бути явною чи прихованою. Хтось шпурляє тарілки і кричить. Хтось замикається в собі та йде. Те і друге говорить про одне: ми намагаємося змусити людину відчути, що вона винна, ми хочемо, щоб вона зрозуміла, наскільки погано те, що вона зробила. Внутрішня рішучість задовольнити свою мстивість (не важливо, чи буде вона здійснена) — це одна з форм гніву. Однак людина, що має будь-яку форму гніву, перебуває під владою гніву, вона невільна і страждає.

«Отож, мої брати любі, нехай буде кожна людина швидка послухати, забарна говорити, повільна на гнів. Бо гнів людський не чинить правди Божої» (Як. 1:19–21).

Гнів не може занадто довго тримати людину в напруженні. Навіть після примирення, якщо він не викоренений, гнів приймає інші, більш «спокійні» форми.

Буває, що проходить місяць чи півроку, а людина усе ще носить у собі образу.

Етап, що називається ОБРАЗА або ЗЛОПАМ'ЯТНІСТЬ, може тривати роками і навіть усе життя. Злопам'ятність мучить і вимотує насамперед того, у чий душі вона оселилася. Усі взаємини із кривдником отруєні цією гіркотою.

«Відповідають злом на зло не тільки дією, але й словом, і виглядом... Буває, що хтось одним рухом чи поглядом може образити іншого. Це ворожнеча. Буває, хтось довідується, що його недруга образили чи принизили, і він радіє, почувши про це. Це зловтіха. Інший, коли ба-

Фото Олени Медведєвої

чить, що його недруга хвалять, — засмучується. Заздрість. А хтось, уже примирений, через якийсь час, якщо знову виникне сварка, починає згадувати і колишнє, і злитися вдвічі більше: і про перше, і про друге. Це непростення» (о. Дорофей).

Процес розвитку конфлікту схожий на дерево, що у міру того, як росте, зміцнюється в ґрунті. Легше висмикнути маленький паросток, ніж викорчовувати величезне дерево.

Вирішення конфлікту

1. Починайте з себе.

Оскільки конфліктність — це одна з якостей гріховної сутності людини, вирішення конфлікту треба починати із власного серця. Нам буває дуже важко визнати свою провину, але інакше ми не зможемо отримати те, що обіцяє Бог у Слові: **«Коли ми свої гріхи визнаємо, то Він вірний та праведний, щоб гріхи нам простити, та очистити нас від неправди всілякої» (1 Ів. 1:9).**

Примирення з Богом — найважливіший крок у вирішенні будь-якого конфлікту.

«Бо Бог у Христі примирив світ із Собою Самим, не зважаючи на їхні провини, і поклав у нас слово примирення» (2 Кор. 5:19).

2. Майте щире спілкування з іншими.

Якось два лицарі билися у смертельному бою, звинувачуючи один одного у явній, як їм здавалося, неправді. Вони сперечалися про колір щита: один говорив, що щит білий; інший стверджував, що щит блакитний. Суперечка розгорілася і закінчилася поєдинком, а слушність мали обидва: щит з одного боку був пофарбований білою, а з іншого — блакитною фарбою. Якби лицарі уважно роздивилися цей щит, тоді не було б поєдинку.

Так суперечки, боротьба між націями, сусідами й окремими людьми дуже часто є результатом непорозуміння і неухважного обговорення предмета суперечки.

СПІЛКУВАННЯ МОЖЕ ВИРІШИТИ БІЛЬШІСТЬ ПРОБЛЕМ У СТОСУНКАХ.

«А коли прогрієшся твій брат проти тебе, іди й йому ВИКАЖИ ПОМІЖ ТОБОЮ ТА НИМ САМИМ; як тебе він послухає, ти придбав свого брата. А коли не послухає він, то візьми з собою ще одного чи двох, щоб справа всіляка ствердилась устами двох чи трьох свідків. А коли не послухає їх, скажи Церкві; коли ж не послухає й Церква, хай буде тобі, як поганин і митник» (Мт. 18:15–17).

Не відкладайте примирення «в довгий ящик».

Біблія ясно говорить про те, що, перебуваючи у конфлікті з кимось, людина не може спілкуватися з Богом так, ніби нічого не сталося. Для Бога важливо, в яких стосунках ми з оточуючими.

«А Я вам кажу, що кожен, хто гнівається на брата свого, підпадає вже судові. А хто скаже на брата свого: рака, підпадає верховному судові, а хто скаже дурний, підпадає геєні огненній. Тому, коли принесеш ти до жертівника свого дара, та тут ізгадаєш, що брат твій щось має на тебе, залиши отут дара свого перед жертівником, і піди, примирись перше з братом своїм, і тоді повертайся, і принось свого дара» (Мт. 5:22–24).

«Конфліктний» Бог?

Чи означає вирішення конфлікту, що людина повинна погодитися з твердженнями, які суперечать її власним поглядам? Чи означає це, що заради миру з іншими слід поступатися моральними принципами, переконаннями?

Читаючи Біблію, бачимо велику кількість конфліктних ситуацій: царі-ідолопоклонники ворогують із пророками, які намагаються донести їм правду від Бога; бунтівники-ізраїльтяни противляться владі Мойсея, тим самим не корячись Богові. Ми бачимо вияви Божого суду, Божу «війну» проти неправди та гріха. З історії ми знаємо про імператорів, які знищують християн, бо ті не погоджувались бачити в них «богів»; бачимо апостолів, які ведуть боротьбу з єретиками у першій церкві. Зрештою, Христа, Який називає книжників та фарисеїв «лицемірами», «хитримими лисицями», «прикрашеними гробами» та іншими досить неприємними словами.

А як щодо отаких закликів з Біблії?

2 Ів. 1:10–11: «Коли хто приходить до вас, але не приносить науки цієї, не приймайте до дому його, і не вітайте його! Хто бо вітає його, той участь бере в лихих учинках його».

Тит. 3:10–11: «Людини єретика, по першій та другій наставленні, відрікайся, знавши, що зіпсувся такий та грішити, і він сам себе засудив».

2 Сол. 3:6: «А ми вам наказуємо, браття, Ім'ям Господа Ісуса Христа, щоб ви цуралися кожного брата, що живе полекачому, а не за переданням, яке прийняли ви від нас».

2 Тим. 3:4–5: «...зрадники, нахабні, бундючні, що більше люблять розкоші, аніж люблять Бога, вони мають вигляд благочестя, але сили його відреклися. Відвертайся від таких!»

Рим. 16:17: «Благаю ж вас, браття, щоб ви остерігалися тих, хто чинить розділення й згіршення проти науки, якої ви навчилися, і уникайте їх».

1 Кор. 5:11: «А тепер я писав вам не єднатися з тим, хто зветься братом, та є перелюбник, чи користюлюбець, чи ідолянин, чи злоріка, чи п'яниця, чи хижак, із такими навіть не їсти!»

Якщо ми почнемо шукати у Біблії хоча б натяки на те, що християнин повинен іти на компроміс із неправдою та гріхом заради збереження миру, ми розчаруємося. Коли умовою збереження миру з людиною стає втрата миру з Богом, християнину треба зробити вибір згідно з пріоритетами Слова Божого. Основою мирних стосунків з іншими та єдності з ними має бути Слово Боже, а не наші уявлення.

Разом з тим, Біблія не закликає нас до особистого ворожого ставлення до людей, з якими ми не маємо погодження у важливих питаннях. **«Коли можливо, якщо це залежить від вас, — живіть у мирі зо всіма людьми!» (Рим. 12:18).**

Бог бажає, щоб ми робили все залежне від нас, щоб бути в мирі з оточуючими.

Ненависть, образа, гнів, злопам'ятність — все це не повинно мати місця у серці, яке любить Бога та ближнього. **«А Я вам кажу: Любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас проклинає, творить добро тим, хто ненавидить вас, і молитесь за тих, хто вас переслідує, щоб вам бути синами Отця вашого, що на небі, що наказує сходити сонцю Своему над злими й над добрими, і дощ посилає на праведних і на неправедних» (Мт. 5:44–45).**

Матеріали рубрики підготувала **Ольга Новікова**

Полемічна література

У житті людини чи нації Бог іноді допускає події, що не викликають позитивної реакції ні в кого. Хіба ж можна вважати добром якісь критичні моменти у житті, коли, здається, на карту поставлене все? Тим більше, коли не видно ні кінця ні краю всьому цьому, але потрібно бути мужнім. Проте саме тоді Бог гартує наші душі і веде нас до тих висот, куди ми, без такого виховання, просто не дійшли б. Ні, не пішли б...

Усі ми знаємо, що Богдан Хмельницький підняв велике визвольне повстання в Україні у 1648 р. Проте, що передувало тому, що увесь народ піднявся на визвольну боротьбу? Що сформувало те бачення себе «українцем», яке дало можливість боротися за свою свободу?

На межі XVI–XVII ст. на теренах України склалися надважкі обставини. Зумисна колонізація населення, зумовлена української шляхти як носіїв культури, придушення української церкви — усе це змусило частину українського духовенства піти на компромісний крок — підпорядкуватись Папі Римському з умовою збереження східного церковного обряду. Таким чином 1596 р. у Бересті (нині — Брест) була підписана унія (союз) православної і католицької церков. Так виникла греко-католицька церква.

Проте це не зупинило нападів на православну культуру. Багато католицьких діячів, єзуїтів і філософів, почали писати книги, які невтомно повторювали ідею меншовартості тих, хто вклоняється Богові рідною мовою. Так, ще у 1577 р. єзуїт Петро Скарга написав книгу «Про єдність церкви Божої» (O jedności kościoła Bożego) (Вільно, 1577 р.), у якій закликав до об'єднання усіх існуючих церков Польщі навколо Папи. Власне, цей твір став обороною, та й основою унії. Використовуючи друковане слово (проповіді, листи, брошури) ідеї унії поширювались.

І тоді, як відповідь на ці закиди, українські священики і монахи почали писати твори, в яких відстоювали ідею можливості поклонятися Богу тим чином, як того хоче кожен народ. І цей літературний диспут, який тривав понад 20 років, дістав назву «полемічної літератури».

У цьому диспуті брали участь переважно отці-єзуїти, яскравими представниками яких були П. Скарга, Б.

Гербестом. З українського боку їм відповідали Г. Смотрицький, Х. Філарет, С. Зизаній, М. Смотрицький, М. Андрелла, З. Копистинецький, більшість з яких утворили так звану «Острозьку групу». Саме там, в Острозі, у 1597 р. вийшла одна із перших українських полемічних книг «Апокрисис» (Відповідь) Христофора Філарета. У ній автор викриває неправильну політику польської шляхти щодо українського населення і попереджає про те, що це може призвести до народного повстання.

Одним із найвидатніших письменників-полемістів був Іван Вишенський. Народився в містечку Стара Вишня на Львівщині, здобув дуже хорошу освіту. Проте, не бажаючи миритись із тогочасними політичними порядками, що панували у Речі Посполитій, став ченцем Афонського монастиря (гора Афон, Греція). Свою літературну діяльність Вишенський почав одночасно із острозькою групою полемістів. І хоча відомо лише 16 творів цього автора, але вони набули такої популярності, що переписувалися від руки і розповсюджувалися серед народу. У 1600–1601 рр. він написав «Краткословний ответ» П. Скарги, як відповідь на закиди щодо православного віросповідання.

У своїх творах усі полемісти в іронічному стилі давали відповідь на претензії з боку Риму. Окрім того, вони закликали духовенство України до присвяти себе служінню народу, українську шляхту — згадати свою славу

ну історію і присвятити себе розбудові нового суспільства, підтримували братства у їхньому прагненні популяризувати українську мову і культуру, створювати нові школи і друкувати духовну літературу українською.

Братства, які займались організацією шкіл для городян, використовували ці книги як підручники для підвищення освіти спудеїв. А ті, у свою чергу, йшли в народ, організовуючи у селах і містах церковні школи, в яких викладали ідеї полемістів. Таким чином, до середини XVII ст. було сформоване бачення українців як народу, що має право на свою культуру, мову і право вклонятися Богу. Саме це стало підґрунтям майбутньої визвольної боротьби під проводом Богдана Хмеля...

Розважаючи над полемічною літературою, ми повинні розуміти одне — ніщо не може зупинити силу слова. Тим більше Слова Божого. І коли ми говоримо про відродження нашої України, про пробудження народу зі сну, про виховання моральності і високодуховності, ми повинні розуміти і визнавати — це під силу лише Слову Божому. Лише воно здатне змінювати серце людини і давати йому можливість вибирати добро і справедливість.

Без опори на Слово — як джерело пізнання і розуміння Божих шляхів для кожної людини і народу загалом — ми не можемо мати ні гідного майбутнього, ані вільної держави...

Олег Блощук

«Посилаю вам виклад про неправду, котра царює у вашій землі над істиною, і Бог християнства ганить її з усіх боків та частин... А коли не почувте і не виправитесь, то, знаючи знайте, що благочестя наше до решти запустіє, а ті, що залишились у безвір'ї, всі погинуть. Готове бо начиння гніву Божого пролитися на вашу землю, чим швидше запобігайте покайням та виправленням вашим перед Богом» (І. Вишенський, «Книжка», вступ).

«Благочестя — це непохитна і безсумнівна віра, істинне уповання, розумодушевна міць, здоровий помисел, благоговіння до Бога, простота, конечна беззлобність. «...То щоб знав ти, — каже Тимофію, — як треба поводитися в Божому домі, що ним є Церква Бога Живого, стовп і підвалина правди. Безсумнівно, велика це таємниця благочестя: Хто в тілі з'явився, Той оправданий Духом, Ангелам показався, проповіданий був між народами, увірувано в Нього в світі, Він у славі вознісся!» (І. Вишенський, «Книжка», розділ 7).

СПІРИТИЗМ — маска таємничості

Спіритизм — це віра у можливість спілкування з душами померлих, які можуть вступати в контакт з живими людьми через спеціальних осіб — медіумів, нібито обдарованих особливою таємничою силою.

Слово «спіритизм» походить від латинського «spiritus» — дух. Спіритизм є спробою спілкування з мертвими у світі духів.

На практиці духи вступають у контакт із людьми, даючи відповіді на запитання через різноманітні видимі фізичні явища: рухи предметів, звуки, введення людини у стан транс, автоматичне писання людини-медіума, екстрасенсоричку тощо.

У наш час спостерігається небувалий сплеск інтересу людей до явища спіритизму. За даними одного з досліджень, близько половини всіх опитаних хоч один раз спілкувалися з духами або були присутніми на спіритичних сеансах. Літературу з даної тематики читають понад 50 % опитаних.

Дехто абсолютно вірить усьому, що відбувається на спіритичних сеансах. Ці люди переконані, що спілкуються зі своїми померлими близькими, а також, що медіуми є володарями стародавніх знань про таємниці буття.

Другі стверджують, що медіуми, як і все, що відбувається на цих сеансах, є шарлатанством, мета якого виманити у довірливих людей більше грошей.

Треті вважають, що все це пережиток середньовіччя, спадщина минулого.

Четверті кажуть, що спіритизм для них — це один із способів цікаво провести час, і вони із задоволенням відвідують подібні сеанси.

П'яті взагалі не хочуть серйозно замислюватися над цим питанням, при цьому стверджуючи, що це їх не стосується. Ці люди не заперечують, але і не схвалюють спіритизм.

Шості періодично читають книги про спіритизм, дивляться відповідні телепередачі, але самі такі сеанси не відвідують.

Сьомих усе це дуже захоплює, вони мріють зайнятися спіритизмом не в ролі простого глядача, а як справжній медіум, знання якого, як вони вважають, дозволять їм багато чого досягнути в особистому житті.

Восьмі воліли б заборонити заняття спіритизмом як таке, що відволікає людей від реальної дійсності і є абсолютно марним.

Дев'яті стверджують, що спіритисти — це звичайні фокусники.

Десяті дивляться на спіритизм як на прояв темних сил зла, які діють на людей під час сеансів і від яких захистити і врятувати може тільки Ісус Христос.

Щоб розібратися у всьому цьому явищі і визначити, який же погляд на нього є істинним, а також дізнатися, наскільки небезпечним є спіритизм, треба спочатку познайомитися з історією його виникнення.

Історично спіритизм сягає глибини тисячоліть. Ще в далекому минулому здійснювались спроби встановити контакт із померлими. Це явище таке ж старе, як і наш світ. Воно тісно пов'язане з давніми анімістичними віруваннями. Віра у можливість переселення душ притаманна брахманізму, буддизму та індуїзму, релігії стародавніх єгиптян, шаманству північних народів, різним язичницьким релігіям народів Африки тощо.

Зв'язок зі світом духів вважався привілеєм небагатьох — магів, жерців або ворожбитів. Наприклад, у Греції це були піфії, у Стародавньому Римі — сивілли. Способи зв'язку з душами померлих становили предмет найглибшої таємниці. Римський імператор Валентин, який правив з 364 по 378 р. східною частиною Римської імперії, наказав арештувати двох окультистів, Хіларія й Патриція, за те, що вони намагались дізнатися рік смерті імператора та ім'я його наступника. Під тортурами Хіларій зізнався, що для цього вони використовували засоби спіритичного сеансу.

Сеанси спіритизму мали місце не тільки у стародавні античні часи, але й у період середньовіччя.

У сучасному вигляді спіритизм виник у середині XIX ст. в Сполучених Штатах Америки. Місцем його нового «народження» стало місто Гайдсвіл, штат Нью-Йорк. У будинку Джона Фокса 1848 р. почали з'являтися дивні звуки, які ніхто не міг пояснити. Дочка Джона, Маргарита, постукавши у відповідь, вступила у контакт з невідомою силою. Дівчина винайшла цілу абетку, за допомогою якої могла спілкуватись із таємничими гостями, отримувати відповіді на питання, які її цікавили.

Через два-три роки після тих подій спіритичні «чудеса» заповнили не тільки США, але й увесь світ! Почали виникати спіритичні гуртки. Були створені навіть спеціальні школи і навчальні заклади з вивчення спіритизму, які готували майбутніх медіумів, кількість яких у всьому світі нині складає понад мільйон (мається на увазі «дипломованих» спеціалістів). Особливу популярність явище отримало у високорозвинених країнах — у США, Великобританії, Німеччині, Швейцарії та ін., в основному в колах інтелігенції, серед людей, які не вірять в існування Бога, але визнають таємничу силу медіумів.

Сьогодні у світі близько ста мільйонів людей займаються спіритизмом. У Північній Америці нараховується шість тисяч спіритичних лож, а в одному Цюриху приблизно 420 тисяч членів. Хірурги проводять спіритичні сеанси з померлими відомими спеціалістами, щоб порадитися з ними, як робити операції. А скільки екстрасенсів в країнах СНД отримують інформацію та поради із потойбічного світу про методи лікування!.. Жажливого поширення набуває сьогодні захоплення спіритизмом серед студентів, які вважають його просто цікавою грою.

Які ж основні постулати цього вчення?

По-перше, спіритисти стверджують, що душа людини безсмертна і продовжує існувати після смерті тіла.

По-друге, вважається, що будь-яка людина за допомогою медіумів може вступити в контакт із померлими

людьми, отримати від них поради, допомогу або дізнатися про майбутнє.

По-третє, гадають, що будь-хто може досягнути божественного рівня, отримати мудрість і знання, рівні Божим.

По-четверте, спіритисти переконані, що ніякого останнього Божого суду над мертвими не буде, а всі люди, незалежно від того, як вони прожили своє життя, після смерті матимуть безсмертя душі.

Відтак спіритизм — це релігія, вірування якої суперечать вченням Ісуса Христа. Спіритизм не вимагає від своїх послідовників ані етичного життя, ані дотримання заповідей Божих — живи як живеш, роби все, що тобі подобається, адже ти — безсмертний! Відсутня необхідність зміни характеру людини з її гріховними нахилами та егоїзмом, знецінена голгофська жертва Спасителя.

Разом з тим, він володіє надприродною силою та знаннями, що дозволяє нам віднести спіритизм до чорних сатанинських релігій та філософій.

Своєю популярністю спіритизм завдячує не тільки ідеї про безсмертя душі. Він обіцяє людям спілкування з їхніми померлими рідними і близькими і тим самим «потішає» їх у горі та стражданні.

Крім того, своєю популярністю спіритизм завдячує явним чудесам, котрі наука не може пояснити, як і не може заперечити. На спіритичні сеанси збираються тисячі людей і спостерігають, як за помахом руки медіума починають рухатися предмети. Вивчаючи природу цих чудес, незалежні спостерігачі щороку вимушені констатувати, що пояснити це явище вони не можуть.

Так, зникали залізничні вагони, нібито розчинялися у повітрі, рухалися важкі предмети, яких перед тим не могли зрушити з місця сотні людей. Перед людьми з'являлись привиди — точні двійники померлих родичів, схожі не тільки зовнішньо, але й голосом та манерами. Вони повідомляли їм такі деталі, про які могли знати тільки вони самі. Медіум може назвати безпомилково те, що пишуть люди таємно від нього під час проведення спіритичного сеансу.

Разом із тим, зафіксовані випадки, коли на таких сеансах випадково була присутня віруюча людина, яка почала молитися, зрозумівши, куди потрапила. І тоді медіум оголошував, що не може продовжувати свій сеанс, оскільки в такому-то ряду і на такому-то місці перебуває людина, яка йому заважає і яку він просить вийти.

Також описані випадки, коли на очах великої кількості людей під час молитви примара померлого родича перетворювалася на злого ангела (біса), а потім зникла повністю.

Є незаперечні факти, що в житті переважної більшості людей, які брали участь у спіритичних сеансах або захоплювалися подібною літературою, відбувалися незрозумілі події: поява примар, різних голосів, нез'ясовна поломка електроприладів, рух меблів у квартирах, напади різних хвороб і безумства, безпідставні страхи; чимало людей на цьому тлі закінчували життя самогубством.

Отож, спіритизм — це не пережиток минулого, не шарлатанство, не фокуси, це — реальна страшна сила, яка активно діє і в наш час.

Помиляються ті, хто стверджує, що із спіритизмом можна «загравати», відвідуючи на дозвіллі із цікавості сеанси або читаючи відповідну літературу: самі того не усвідомлюючи, вони вступають у гру з дияволом, страшні наслідки якої їм доведеться пожити.

Але ще більше помиляються ті, котрі говорять, що вони ніякого відношення до спіритизму не мають і все це їх ніяк не стосується. Страшна сатанинська сила може прийти до людини в будь-який момент, не питаючи дозволу, і якщо людина не вірить у Христа і не покладається на Нього, то вона не має Божого захисту і стає іграшкою у руках демонів.

Говорячи про спіритизм, ми стикаємося з давнім трюком сатани — маскуванню.

То він одягає богобоязливу маску, то невинно-розважальну, а то й солідно-наукову. Для сатани не важливо, якщо люди в нього не вірять, для нього важливо, щоб вони були в його кайданах і виконували його волю.

Якими ж є наслідки після звертання до спіритів чи медіумів?

1. Залежність

Відомості, які отримуються через спіритів, часто правдиві, але ця правда підступна. Людина стає залежною від неї. Дізнавшись про одне, вона хоче знати ще і ще, і як наркозалежний не може припинити вживати наркотики, так і раз отримавши інформацію із потойбічного світу, людина не може вдовольнитись і бажає отримати ще більше. Хто раз прикликав духа із пекла, той своїми силами не в змозі позбавитись від нього. А якщо інформація хибна і неправдива? А якщо дух передбачить щось погане? Починається життя в страху і невпевненості. А це приводить до психічних розладів.

2. Психічні розлади

Коли читаєш у періодичних виданнях про контактерів, здається, що ця здатність таїть у собі щось романтичне та інтригуюче.

Знати більше, ніж усі, — хто не мріє про це? Але мало хто пише про те, що більшість медіумів чи контактерів з часом починають страждати психічними розладами. Більшість із них закінчує своє життя самогубством або в повному душевному занепаді. Спілкування з сатаною не може нести внутрішнього миру та рівноваги, як це сьогодні стверджують екстрасенси та контактери. Злі духи несуть із собою зло, душевні розлади, страх та депресію. В цьому також завуальований старий трюк сатани: хто боїться, тим легше маніпулювати і управляти.

Але найбільш тяжкою формою впливу злих сил на життя людини є одержимість або біснуватість.

3. Одержимість

Біснуватість — це вселення в людину злої сили. Через певних людей демони починають діяти на оточуючих. Серед тих, хто активно захоплюється окультизмом, особливо серед спиритів та екстрасенсів, одержимих дуже багато. Чому в часи життя Ісуса на землі було стільки біснуватих? У справі спасіння людей у той час писалась важлива сторінка, тому ворог також мобілізував усі свої сили, щоб протидіяти Богові.

Сьогодні людство також стоїть перед важливою подією — другим пришестям Христа на землю, і перед остаточним судом як над людьми, так і над бісами. Тому не дивно, що диявол усілякими шляхами намагається завладіти якомога більшою кількістю людей. Одним із його прийомів є спиритизм і екстрасенсорика.

Біблія і спиритизм

Ставлення Господа як до самого спиритизму, так і до людей, які користуються його послугами, достатньо зрозуміле. Ось що говорить Слово Боже: «А чоловік або жінка, коли будуть вони викликати духа мерців або ворожити, — будуть конче забиті, камінням закидають їх, кров їхня на них!» (Лев. 20:27). З цього уривка ми бачимо, що спиритизм є мерзотою в очах Бога, бо люди звертаються за порадою і допомогою не до Господа, а до душ померлих. Загравати з цим небезпечно.

Є думка, що у потойбічному світі існує нейтральна смуга, в якій перебувають душі померлих, і поки вони там, з ними можна мати спілкування. Але в Слові Божому ми не знаходимо підтвердження цього. Після смерті людини відразу душа померлого потрапляє у місце її подальшого перебування. Ніякої нейтральної смуги немає. Біблія говорить: «І як людям призначено вмерти один раз, потім же суд» (Євр. 9:27). Тому, вступаючи в контакт із душами померлих, спиритисти проникають у потойбічний світ. Доступ туди людині заборонений. Між життям і смертю існує перепона, котру людина своєю волею подолати не може і не повинна. Бог цього не дозволяє. Якщо Бог хоче щось сказати людині, Він Сам це робить або через Своїх посланців — ангелів, або ж через вибраних Ним людей — пророків. Сьогодні Церква Христа має Слово Боже — Біблію і Святого Духа, через які Бог тримає зв'язок із тими, хто вірить у Нього.

Сам Бог дивиться на діла людей, які звертаються до спиритизму, з огидою. Ми знаходимо у Біблії низку попереджень проти занять спиритизмом. У Старому Завіті описаний один конкретний випадок — звернення ізраїльського царя Саула до аендорської ворожки (1 Цар. 28:6–20).

У цій історії ми бачимо Саула у стані відчаю. Бог не відповідає йому. Але як Саул опинився у такому становищі? Справа в тім, що Саул згрішив перед Богом і Господь

відвернувся від нього, навіть призначив його наступника — Давида. До того ж, помер пророк Самуїл, який колись благословив Саула на трон і який завжди звіщав йому волю Бога.

Тепер перед Саулом стояла численна ворожа армія. Цареві необхідно діяти. Як цар народу Божого, він має діяти з волі Бога. Саул потребував поради, щоб пізнати волю Господа, а Бог не відповідав. І тут Саул замість того, щоб у глибокому впокоренні вимолити у Бога прощення і пораду, використовує спосіб, який він сам колись заборонив (1 Цар. 28:3). Саул пішов на крайність, захотів за допомогою спиритизму та ворожіння добитись відповіді від Бога, повелівши викликати душу померлого Самуїла. Падіння Саула полягало в тому, що він колись не захотів виконати волю Господа. Він виконав повеління Бога тільки тією мірою, якою вони відповідали його особистим амбіціям. Він вважав, що Бог не повинен примушувати його робити те, що не збігається з його бажаннями. Тепер же він хотів примусити Бога виконати свою волю.

Чи не є Саул прообразом сьогоднішнього людства?

У мотиві цього вчинку Саула причина звернення багатьох людей до спиритизму чи інших видів окультизму. Бог не говорить із людьми, які йдуть своєю дорогою, які впроваджують у життя лише свої плани. Але вони все одно потребують керівництва, поради і підтримки. Гордіня не дає їм схилитися перед Богом у покаянні, і тоді вони намагаються перехитрити Творця і за допомогою різних перерахованих вище засобів намагаються пізнати нібито Його волю.

Про що ж дізнався Саул? Ворожка викликала дух Самуїла, але Саул не отримав від нього поради. Він почув те, що Самуїл не раз говорив раніше, і те, що завтра він та його сини загинуть на полі битви.

Біблія ясно говорить про смерть Саула: «І помер Саул за своє беззаконня, що він ним спроневірився проти Господа через Господнє слово, якого не тримався, а також через те, що питався віщого духа, щоб вивідати, а не вивідував від Господа» (1 Хр. 10:13–14).

Бог звертається до нас тільки тоді, коли Він вважає це потрібним, і говорить тільки те, що Він вважає необхідним. Він не довідкове бюро, де у будь-який момент можна отримати необхідну довідку. Він не комп'ютер, в якому ми натисканням на потрібну клавішу миттєво отримуємо необхідну інформацію. Примусити Бога говорити з нами неможливо. Ми можемо тільки смиренно просити. Так, як це робив Авраам, коли його хвилювала доля племінника в приреченому на загибель місті Содомі, або пророк Даниїл, який приносив Господу покаяння за свій народ і молив про закінчення полону (Бут. 18; Дан. 9).

З іншого боку, Бог ніколи не звертався до людини через мертвих або якимось таємничим шляхом. Усе, що людині необхідно для досягнення вічності з Богом, уже сказано.

Наталія Зайчук, 1968 р. н.
Закінчила Рівненський державний інститут культури, бібліотечно-бібліографічний факультет.
Заміжня, має двох дітей.

У Новому Завіті є підтвердження цього. Одного разу Ісус розповів Своїм учням притчу про багача і бідного Лазаря (Лк. 16:19–31). Звернемо увагу лише на два моменти.

По-перше, багач просив послати померлого Лазаря до своїх братів, але це прохання відхиляється. Бог ніколи не діє за допомогою духів померлих, про це ми вже говорили. До того ж, це просто неможливо. Авраам говорить, що між світом мертвих і живих існує велика безодня.

По-друге, Бог відхилив це прохання як даремне. Людям уже давно сказано, що є добре, а що зло. Вони вже давно знають шлях до спасіння. Додавати ще щось через Лазаря просто немає потреби.

Такою є Божою позиція, але не позиція сатани. Сатана готовий задовольнити нездорову цікавість людини. І обманюють себе ті, хто вважає, що за допомогою спиритизму можна пізнати щось нове, що інформація, яку отримують через медіумів чи контактерів, допоможе вийти із апокаліптичної катастрофи. Хто бажає знати, як отримати спасіння, повинен просто читати Слово Боже — там усе написано. Ніякий спиритизм нас ні на крок не наблизить до спасіння, навіть навпаки: гнів Господа запалає над тими, хто сам ішов хибною дорогою і провадив на неї інших. Саул — доказ і приклад цього.

Хто вірить у Бога, той просто довіряє Йому себе і дозволяє Йому вести по життю до мета. Хто вірить, той живе спокійно, у радості й впевненості. «А коли вам скажуть: *«Запитуйте духів померлих та чародіїв, що цвірінкають та муркають»*, то відповісте: *«Чи ж народ не звертається до свого Бога? За живих питатися мертвих?»* До Закону й свідоцтва!..» (Іс. 8:19–20).

Наталія Зайчук

Джерела:

1. Зудерманн Б. Окультизм — взгляд под маску. — М.: Логос, 2003. — 237 с.
2. Кох К. Е. Между Христом и сатаной: Окультизм и его воздействия из опыта душепопечения. — 1999. — 205 с.
3. Опарин А. А. Религии мира и Библия. Часть 3 «Ибо восстатут лжехристы и лжепророки...»

Як церква ставиться до марновірства, чародійства, магії, спиритизму та іншої окультної практики?

До таких речей звертаються люди, у яких зникає чи не було віри в Бога і досвіду ходіння із Ним. Коли людина ходить із Богом, вона не звертається до подібного. Таку ситуацію можна порівняти із голодомором: у ті часи люди їли все, навіть непридатне для вживання. Так само і тут. Люди мають потребу у відповідях на духовні питання. От і шукають їх будь-якими способами.

Коли хтось має віру в Бога, то не приступається до такого, адже має віру в Господа Бога, Який веде у життя. Наприклад, люди шукають відповіді на питання «що робити?» у гороскопах, а християни — у Слові Божому. Істинно віруюча людина не буде вживати цієї «брудної води».

Православна церква не сприймає ніякого виду марновірства. Адже лише Господь знає, що має статися і що з нами буде. Людина не може гадати чи впливати якимось таємничим на хід подій, а повинна ставитись до усього, як до волі Божої.

Так само церква негативно ставиться і до магії. Про це пишуть у статтях, говорять у виступах і на богослужіннях.

Наприклад, може статися, що людина ходила до екстрасенса чи ще кудись. То священник проводить бесіду і підводить людину до покаяння, щоби вона розкалась у цьому гріху.

о. Андрій,
настоятель церкви Віри, Надії та Любові
м. Рівне, УПЦКП

Церква стала причасницею Божої істоти, і Святе Письмо закликає нас проявляти характер Ісуса Христа у повсякденному житті, власне Його святість. Нам важливо знати, що про це говорить Бог і як Він реагує на те, коли люди впадають у подібні гріхи.

У церкві можуть бути люди, які продовжують звертатись до ворожби, астрології (у вигляді гороскопів), сонників тощо. У Бога зрозуміла реакція на будь-який гріх. Таку оцінку людям дає апостол Павло у листі до віруючих у Галатії: «Учинки тіла очевидні: це є [перелюб], розпуста, нечистота, безсоромність, ідолослужіння, чарування, ворожнечі, сварки, ревності, люті, гнів, суперечки, єреси, заздрощі, пицтво, гульня тощо. Попереджаю вас, як і раніше попереджав: хто таке чинить, Божого Царства не успадкує» (Гал. 5:19–21).

Бог категоричний у подібних питаннях. Тому категоричні і ми. Люди, що називають себе християнами, проте подовжують жити нечесним життям, насправді не мають нічого спільного ні з Божим спасінням, ані з Церквою Божою.

Сергій Дацко,
пастор церкви «Жива Надія» м. Харкова,
Голова правління Асоціації місіонерських церков
євангельських християн України

Щодо магії — то це вже не загравання. Якщо заборони часто сприймаються як щось несерйозне, то магія — не гра. Це вже доторк до злих духів. Переконали, що християнство дає відповіді на всі потреби людини. Ці відповіді можна знайти у Слові, у літургії, у молитві... І це — правдива відповідь. Магія — це річ небезпечна. Адже люди, що наворачтаються із свого поганства у християнство, зрікаються всіх магійних практик.

о. Гжегож Драус,
головний в'язничний капелан
РКЦ України

Бусли з вирію приносять... вірність

Легенда про вірне життя

— Як тобі живеться в домі над домом? — задерши голову, спитала Дівчинка у старого Лелеки.

— Добре, — сказав той і клацнув своїм довгим червоним дзьобом.

— Не заважаємо? — продовжувала вона, і її голос став дещо гучнішим.

Лелека опустил додолу старі очі. Останнім часом він став погано бачити. Міг розрізнити лише силуети, контури...

— Я чимось завинив перед тобою? — запитав пернатий господар, бо вловив у її голосі якийсь біль.

— Завинив? — Вона стояла в задумі. — Можливо. Стільки літ мешкаємо в одному дворі, а ти мені ні слова ні півслова.

— Так ти ж не мала часу на розмову з крилатими.

— А тепер маю, — в її очах бриніли сльози.

— Не так давно ти зруйнувала наше гніздо, — пригадав їй Лелека.

— Забудь, — кинула Дівчинка і махнула рукою... — Старі люди мовили, що бусли з вирію приносять горе. А того чорного року, коли ти звив гніздо на нашому даху, померла моя матір, і ми залишилися удвох з батьком.

— Але ж це неправда! Людина сама відповідає за свою смерть. Бусли тут ні до чого!

Птах, розуміючи, що розмова буде довгою, вперше добровільно спустився на землю до людини. Він, вільний та недовірливий Лелека, потерся об ноги господарки, ніби висловлював їй своє співчуття.

— Дякую, — сказала Дівчинка, усвідомивши, як це непросто було зробити вільному птахові.

— Я все бачив.

— А де твоя земля? — запитала вона і пильно подивилася у чорні маленькі очі, які так близько бачила вперше.

— Там, де і твоя.

— А чому ж тоді ви всі втікаєте в тепло, коли приходять випробування морозом. Страшно?

— Ні, не страшно. Сам переліт значно важчий, як зимівля тут, у нас.

— Невже?

— Правда. Готуватися до відльоту болісніше, ніж гоїти рану, коли тебе поранить гарячий постріл.

— Чому? — здавалося Дівчинка хотіла почути відповідь на запитання, яке ще не придумала, та й не знала, чи поставити його взагалі. Враз її погляд перевівся на пир'я Лелеки.

— Ви... теж сивієте?

— Сивіємо.

— У старості?

— При першому перельоті.

— А чому ви повертаєтеся з тих країв, де тепліше і смачніше? — здавалося того дня дівочий біль виливався через колючі дівочі слова.

— Бо то чужина, — байдуже відповів Бусел.

— Оце чорне, холодне, іноді мокре та сире гніздо так тобі любе?

— Мені любя наша земля. А де вже звити свій дім, ми знайдемо. Та й сонце нам дане для чого? Висушить. Вигріє.

— А як ти доведеш, що Україна то твоя земля? — не зупинялася Дівчинка.

— Я народився на ній. Тут з моїм батьком ми вперше перелітали поле. Велике, зелене. Я так боявся, що впаду в жито, що й не дихав. А тато радив: «Розправ крила, сину, вдихни на повні груди повітря і нічого не бійся. Я буду з тобою поруч. Буду доти, коли ти скажеш, що вже виріс». Тут матір учила мене на ставку ловити рибу. Я спершу стільки жаб переловив! Смішно. Я ж не знав тоді, чим відрізняється жаба від риби... Минув час і я зустрів на цій рідній землі свою кохану Білу Лелеку. З нею ми вирішили, що і наші діти тут народяться. Не в теплих та ситих краях, як ти кажеш, а тут, в квітучій і добрій Україні, ранок якої розпочинається лагідним тихим сонцем і закінчується теплими молитвами. На цій землі і померла моя Біла кохана. Сталося це весняної ночі. Так тихо-тихо відійшла вона у вічність, ніби боялася своєю смертю розбудити наших сонних онуків. У цій землі я і счоронив її.

Птах замовк на деякий час. Було видно, що останні слова йому давалися непросто.

— Мої діти тут народжують своїх дітей-лелеченят. А ті — своїх.

Це наше кредо — давати життя своєму потомству лише на рідній землі. Як відомо, птахи у неволі не розмножуються... В Україні я і помру. Бо тільки рідна земля може зрозуміти мою смерть. Тільки на рідній землі смерть буде мені рідною... І знаєш, Дівчинко, — Лелека пташиним серцем звернувся до дівочого серця, — перед вічністю мені хочеться бачити наше рідне українське небо. Адже це воно прийме мене в свої обійми. А серед рідної блакиті все є рідним...

Дівчинка присіла до Лелеки. Потім стала навколішки. Вона пригорнулася до нього і щиро заплакала. З цими гіркими сльозми котився на сивого рідного Птаха увесь її пережитий біль. Він падав на його тонку висохлу шию, втомлені худі крила. Ще трохи і Лелека піде від неї назавжди. Проте навіки з нею залишиться їхня земля. Українська. Рідна. Вірна. Лелечка земля.

Олена Медведєва

Близько до хреста, але далеко від Христа

Біля підніжжя хреста продовжували кидати жереб.

Уявляєте цю сцену? Солдати зібралися в коло, їхні очі опущені. Вони забули про злочинця, що висить над ними. Вони ділять його одяг. Туніка, плащ, сандалі — все привласнено. Кидаючи жереб, кожний солдат тримає парі на удачу, сподіваючись збагатити свій гардероб за рахунок розп'ятого теслі.

Мене завжди цікавить, який вигляд мала ця сцена в очах Ісуса? Про що Він думав, дивлячись униз, де під Його закривавленими ногами, зібравшись у коло, солдати кидали жереб? Що Він відчував? Він, мабуть, був здивований. Ось тут прості солдати стають свідками найвеличнійшої події у світі, а вони навіть не знають про це. Для цих солдатів це просто ще одна п'ятниця, а Він — ще один злочинець.

«Ну, давай, швидше, твоя черга!»

«Добре, добре — це кидок за сандалі».

Кидають жереб на майно Христа. Голови опущені. Очі дивляться в землю. Хрест забутий.

Символізм цієї сцени разючий, чи не так? Він змушує задуматися про нас. Про віруючих. Про тих, хто претендує на спадщину хреста. Я думаю про всіх нас. Про кожного віруючого на землі. Про консерваторів у релігії. Про тих, у кого більш вільні погляди. Про тих, хто дотримується суворих правил і спрощених. Про багаті церкви. Про бідні церкви. Про харизматів, «сповнених духом», і тих, хто вірить у царство Христове на землі після Судного дня. Про тих, хто проповідує Євангелію й бере участь у політичному житті. Про тих, хто буквально вірить у те, що написано в Біблії, і хто відкидає логічне в Ній. Про католиків і лютеран. Про простих священиків. Про тих, хто вірить у друге народження, і тих, хто весь час вигукує «алілуя».

Я думаю про нас.

Я думаю, що ми не так уже й не схожі на тих солдатів (вибачте, що кажу це).

Ми теж граємо в ігри біля підніжжя хреста. Ми конкуруємо за те, щоб стати їхніми учасниками. Ми боремося за суспільне становище. Ми судимо й засуджуємо. Суперництво. Егоїзм. Власні досягнення. Це все там, біля підніжжя. Нам не подобається, що робили інші, тому ми забираємо виграні «сандалі» і в роздратуванні йдемо собі.

Ми так близько біля хреста і так далеко від крові, пролитої на ньому.

Ми так близько до найнеймовірнішої події у світі, а поводитимось як пересічні азартні гравці, що збилися купою в перепалці, відстоюючи свої дрібязкові інтереси.

Скільки годин було витрачено на проповідкування банальностей? Скільки церков розпалося через нікчемність? Скільки відомих діячів сиділо своїх улюблених коників, оголювало мечі гіркоти й з ентузіазмом вирушало на битву з братами через питання, не варті обговорення?

Ми так близько до хреста й так далеко від Христа.

Наш фах — швидкий обмін ударами на кшталт: «Я маю рацію». Ми пишемо книги про те, як неправильно роблять інші. Ми спеціалізуємося на пошуках пліток і стаємо експертами у викритті людських слабкостей. Ми збиваємося в маленькі групи, а потім знову розбігаємося на всі боки.

Ще одна назва. Ще одна доктрина. Ще одна «омана». Ще одне віросповідання, як ще одна партія в покер. Господь наш, мабуть, дивується, дивлячись на нас.

Засунувши великі пальці рук за лацкани піджака, ми посміхаємося: «Які егоїсти ті солдати. Вони були так близько біля хреста, і все-таки так далеко від Христа».

А ми? Невже настільки відрізняємося від них?

Наші розбіжності в поглядах такі численні, що ми їх не можемо систематизувати. Так багато гілок, і в кожній з них є свої відгалуження.

Ну... а тепер серйозно.

Невже наші відмінності існують, щоб розділити нас? Невже наші думки існують, щоб виділити нас? Невже наші стіни існують, щоб відгородити нас? Невже через це неможливо об'єднатися заради спільної справи?

«Нехай всі вони будуть єдині», — молився Ісус.

Єдині. Не єдині в групах по дві тисячі чоловік. Але єдині в одному. Одна церква. Одна віра. Один Господь. Не баптисти, не методисти, не адвентисти. Просто християни. Немає назв. Немає ієрархій. Немає обрядів. Просто Христос.

Занадто ідеалістично? Неможливо досягнути? Я так не думаю. Ви знаєте: і важчі справи робилися. Наприклад, один раз на хресті Творець віддав Своє життя за Своє твориво. Можливо, все, що нам потрібно, так це кілька сердець, готових наслідувати.

Ну, а як ви? Ви можете збудувати міст, що з'єднає береги? Кинути рятівну мотузку через безодню? Молитися за єдність? Чи можете ви бути тим солдатом, що приходить до тями, схоплюється на ноги й нагадує всім нам: «Це ж Бог на хресті!»

Схожість між поведінкою солдатів і нашими іграми жахає. Про що думав Ісус? Про що Він думає сьогодні?..

Макс Лукадо

http://one-way.ru/stories/max_lucado-80.php

Переклад з російської Надії Доли

Ілюстрації Наталії Рябушко

Він воскрешає померлі шлюби

Вона сиділа біля вікна і не могла, як раніше, милуватися буйним цвітінням дерев, залитим яскравим сонцем парком. І, навіть, її улюблені гігантські букети каштанів лише завдавали нестерпного болю. Але п'ять років тому саме вони були свідками її щастя, її закоханого серця, її мрій і сподівань... Невже вона могла так помилитися! Невже всі сказані слова її коханого про їхнє майбутнє — це лише прикрий обман? Як він міг її обманювати? Але, ні, вона ж пам'ятає, що це були прекрасні дні їхнього спілкування, наповнені любов'ю, романтикою... Що трапилося, чому вони з чоловіком зовсім перестали розуміти одне одного? Не можна сказати, що вже немає любові, але вона якась інша! Вона перестала пробачати, перестала розуміти, натомість стала вразливою, образливою.

— Я, ні, я зовсім не змінилася, а ось він став зовсім неуважним, сердитим, постійно думає лише про свою роботу. Я вже забула, коли він востаннє приносив квіти... — вона сердито відвернулася від вікна і побачила своє відображення у дзеркалі.

— А про те, що я гарна, він уже давно перестав говорити. Ну, звичайно, я ж уже постаріла на цілих п'ять років! Я йому вже й не потрібна. Не телефонує, значить буду обідати сама. Нехай їсть у їдальні! Я ж не так смачно готую, як «столовка»!

— Вона вже зовсім втратила спокій. Вона втомилася носити в собі ці образи. Вона обов'язково скаже йому сьогодні все, що думає. Вона скаже, що розлучення не оминуть...

Він ніяк не може сьогодні зосередитися на роботі. Щось постійно тривожить його серце. Чому вони останній час з дружиною не розуміють одне одного? Ні, вони не кричать, не сваряться — вони ж виховані люди. Якби покричали, може й легше стало б. Але немає якихось видимих причин, щоб сваритись. Усе, як завжди. Він іде на роботу, щоб забезпечити сім'ю, а ввечері — такий втомлений, що не має сил вимовити й слово. І вона мовчить. Отож, усе добре?! Ні. Якось зневага з'явилася у цьому її мовчанні.

— Як же я раніше цього не помічав?.. Вона мене не поважає. Вчора по телефону сказала подрузі, що я забув, якого кольору в неї очі! А в суботу при гостях стала казати, що я вже не згадаю, коли у неї день народження. Вона справді вирішила мене принизити. І при кому... А ще недавно казала, що любить, що готова все заради мене покинути і жити лише для мене. А ці постійні зауваження: не там сів, не там став, не так повернувся, не туди поклав. Вона справді знущується з мене. Далі так не можна. Якщо вона цього не припинить, розлучення не оминуть...

Наш світ протистоянь так затягує у свої тенета, що важко із них вирватися. Нині розлучення нікого не лякають. Їх не вважають «хворобою суспільства», вони стали нормою. Шлюб узагалі став поняттям застарілим, несучасним. Багатьом навіть не спадає на думку когось любити більше, ніж себе, тішитися від успіху іншого. Нам так легко приймати рішення про розрив стосунків, бо вони перестали бути цінністю. Ми можемо обговорити сімейні проблеми з друзями, знайти пораду у знайомих, але ми не поспішаємо шукати поради одне в одного і ділитися сімейними проблемами зі своїм подружжям тоді, коли назріває «виверження вулкану». Та ми не знаємо, куди подіти довгий шлейф болю, страждань, образ, осиротілих дітей, зламаних доль. Чи справді ми зобов'язані піддаватися інформаційній атаці? Невже ніхто не може протистояти такому натиску?

Напевно, кожному із нас варто пригадати, чи усвідомлювали ми, що таке шлюб? Що ми дотикаємося священнодійства, коли двоє чужих людей стають одним цілим?

«І сказав Господь Бог: Не добре, щоб бути чоловіку самотнім. Створю йому поміч, подібну до нього... Покине тому чоловік свого батька та матір свою, та й пристане до жінки своєї, — і стануть вони одним тілом» (Бут. 2:18, 24).

Як не дивно, але шлюб придумали не люди. Він був створений Богом на початку усього творіння. За Божим задумом подружжя — це основа людського

суспільства. Перш ніж з'явилася церква, освіта, робота, Бог створив шлюб. «Жодна людина, жодна державна установа не має права вирішувати, хто буде одружуватися (чи розлучатися), як і не має права визначати, що може бути основою шлюбу і розлучення. Держава має право реєструвати шлюби, однак у неї немає права (влади) регламентувати шлюб і розлучення — ця прерогатива належить тільки Богові».¹

Бог створив людей так, що більшість із нас почують себе самотніми, коли не мають близького друга. Бог створив Єву не лише помічницею Адама, але і його близькою подругою. Та й Адам був покликаний спілкуватися зі своєю дружиною. **«Вона ж твоя подруга, і дружина умови твоєї!» (Мал. 2:14).**

Біблія говорить про шлюб, передусім, як про спілкування двох найближчих людей: духовне, душевне та фізичне. Духовне — вони разом мають пізнавати Бога; душевне — вони мають ділити радість і горе, злетити й падіння, вони повинні бути партнерами у роботі та житті; фізичне — вони у всьому допомагають одне одному і мають інтимні стосунки. **«І були вони нагі обоє, Адам та жінка його, і вони не соромились» (Бут. 2:25).**

Шлюб — це відображення найвищих, найдорожчих, найпрекрасніших стосунків у суспільстві.

«Ми з дружиною прожили 50 років. У нас хороша сім'я, не було якихось великих непорозумінь. Ми завжди йшли поряд, пліч-о-пліч. Але коли ми зрозуміли, що Бог створив шлюб, де чоловік і дружина — найближчі друзі, найдорожчі і найцінніші люди у світі, то дуже пошкодували, що ційно не одружилися. Але ми прийняли для себе тверде рішення: усе, що можливо з нашого боку, будемо виправляти. Ми хочемо пережити нову молодість у наших стосунках» (Альберт, 50 років у шлюбі).

Якщо ж Бог придумав шлюб, тоді хто вигадав розлучення?

Розлучення — це людська постанова. Воно з'явилося ще у давні часи, коли чоловік міг просто заморити голодом дружину або покалічити її, бо вона йому набридла. Тому стали практикувати розлучення заради збереження життя.

Зараз розлучення здається на перший погляд легким і безболісним. Адже ніхто нікого не вбиває, не морить голодом. Поставили печатку в паспорті або й просто розбіглися — і на тому все. Це поверхневий погляд. Ніхто не говорить привселюдно, що розлучення — це дуже болісний процес для сім'ї. Це те саме, що й роз'єднання сім'ї. Це глибока душевна рана, яка роками залишається відкритою. Це ображені діти, які вважають себе винними у тому, що тато з мамою більше не люблять одне одного. Але чи справді у цих серцях немає любові? Чи ми просто втратили сенс справжньої любові?

«Ми з чоловіком уже рік, як просто існуємо під одним дахом. Я йому готую їсти, він заробляє на життя. Ми навіть не розмовляємо одне з одним. Ми розгубили все, що мали на початку. Ми думали, що не любимо одне одного. Але коли ми почули, що любов — це не почуття, а посвята на все життя, це наполеглива щоденна праця, ми зга-

фото Олександра Осіпова

дали, що саме це й обіцяли одне одному під час шлюбної церемонії. У наших серцях знову запалав вогонь. Коли ми дивилися одне одному в вічі, то зрозуміли, що ще нічого не втрачено. Наші почуття були сповнені романтикою. Ми були впевнені, що все можна виправити, і зробимо ми це лише разом. Я буду тепер усім розповідати, що Бог може відновити навіть зруйновані шлюби» (Марина, 14 років у шлюбі).

«Бо ненавиджу розвід, — говорить Господь, Бог Ізраїлів» (Мал. 2:16).

Шлюб стосується репутації Самого Бога. Це Його інститут, Його постанова. Тому Він зацікавлений не лише у збереженні шлюбу, але й у його зміцненні. Бог дав нам для цього всі необхідні інструменти: любов, мир, радість, терпіння. У Нього вони ніколи не закінчуються, і Він завжди безкоштовно їх видає.

«Любов нехай буде нелицемірною; ненавидьте зло та туліться до доброго! Любіть один одного братньою любов'ю; випереджайте одне одного пошаною! Думайте між собою однаково; не величайтеся, але наслідуйте слухняних; не вважайте за мудрих себе! Не платіть нікому злом за зло, дбайте про добре перед усіма людьми! Не будьте винні нікому нічого, крім того, щоб любити один одного» (Рим. 12:9–10, 13:8).

«Я тривалий час не розуміла, що вийшла заміж саме за того чоловіка. Я завжди його критикувала, думала, що я краще розбираюсь у житті та ситуаціях, а він мене не слухає. Я пішла до мами і вирішила, що нехай він собі живе, як хоче. Але спокою я не мала, бо глибоко в душі розуміла, що не маю рації. Бог ніжно торкався моєї душі. Він дав мені зрозуміти, що це я створена для свого чоловіка, що змінюватись потрібно не лише йому, а й мені. Я вдячна Богові, що ми ще не встигли зовсім розірвати своїх стосунків. Коли я подивилася своєму чоловікові в вічі, то побачила біль і тугу. Моє серце розривалося на шматочки. Невже я готова все перекреслити лише тому, що мені здалося, що так буде краще?.. Адже я люблю його!»

Минув час, і мені страшно озиратися назад. Я не уявляю, як би могла жити далі без свого чоловіка. Він — мій захист, моя опора, моя насолода. Я підтримую його у всьому, перестала критикувати, намагаюся його вислуховувати і розуміти. Раніше все було навпаки. Я знаю напевне, що лише Бог міг так мене змінити. Тільки Він міг відновити нашу сім'ю, бо Він воскрешає померлі шлюби. Я дуже щаслива з моїм чоловіком» (Олена, 11 років у шлюбі).

фото Олександра Осіпова

¹ Джей Е. Адамс. Брак, развод и повторный брак в Библии. — Одесса: Тюльпан, 2007. — 182 с.

Нам усім доводиться бачити багато зруйнованих сімей. Можливо, саме вам довелося пережити таке у своєму житті. Тоді, гадаю, вам особливо має бути зрозуміла ця «хвороба суспільства». Тому кожному потрібно усвідомити, що нам самотужки дуже важко йти проти машини, яка руйнує шлюби. Ми не маємо ні сил, ні здібностей, ні влади. Це під силу лише воскреслому Христу, який прожив життя на землі і дуже добре розуміє наші проблеми та потреби. Лише Він змінює наше ставлення до проблем, до оточуючого світу, одне до одного. Він один усе тримає і поєднує між собою. Нам потрібно лише зрозуміти, що ми дійсно хочемо зберегти шлюб і, незважаючи на моду, взяти до рук Божі інструменти та будувати наше щасливе теперішнє і майбутнє. І знати, що відступати нікуди. Наша дорога йде тільки вперед.

«Любов довготерпить, любов милосердствує, не заздрить, любов не величається, не надимається, не поводить нечемно, не шукає тільки свого, не рветься до гніву, не думає лихого, не радіє з неправди, але тішиться правдою, усе зносить, вірить у все, сподівається всього, усе терпить! Ніколи любов не перстає!» (1 Кор. 13:4–8).

Вона довго сиділа і милувалася заходом сонця. Його втомлені промені ніжно огортали чудові свічі каштанів. Вона відчула ніжний дотик коханих рук на її плечах. Так багато пережито, стільки довелося пройти. Вона згадала,

як не один раз, дивлячись так у вікно, сердилася на свого чоловіка, коли була ще зовсім молодою. Але тепло його рук топило лід нещасття й непорозуміння.

Вона дивилася у вікно, коли проводжала його на роботу і чекала додому. Тепер провела його у вічне життя, де вже він чекає на неї... А так багато хотілося б йому зараз сказати... Сказати, що вона й досі його любить, що була неправа, коли сердилася на нього. Бо дуже багато можна пробачити... Вона надзвичайно вдячна йому, що зумів зрозуміти її. Вона щаслива, що змогла пробачити і прожити з ним ще багато чудових років. Їй так хочеться сказати молодим, що все минеться, що зовсім не варто ображати й ображатися. Що потрібно частіше говорити одне одному про свою любов і відданість, бо любов — вічна, бо любов ніколи не минає...

Інна Дубовик

Інна Дубовик народилася в Рівному. Закінчила Рівненський державний педагогічний інститут, факультет української філології.

Бере участь, як лектор, у проєкті «Незабутній час удвох» (для сімейних пар).

Дружина, мама трьох дітей.

ПОГЛЯД ЗА ЗАВІСУ

Ісуса Христа, діви Марії, апостолів є в ілюстрованих Бібліях, для дітей навіть пропонуються біблійні оповіді у вигляді коміксів. Проте поклоніння іконам однозначно засуджується, як порушення другої заповіді Декалогу, загальне ставлення прихожан варіюється від «звичайного прикрашання храмів» до «чистої води ідолопоклонства». У Біблії про ікони нічого не згадується, відомо, що в історії Церкви був період іконоборства, ікони відволікають від поклоніння живому Богові, Який є невидимим Духом, їх часто використовують шахраї в корисних цілях, вони нерідко супроводжують сеанси різноманітних цілителів-окультистів і безпідставно вважаються оберегами тощо.

Ось приблизно і все, що мені було відомо про ікони, і з такими доволі поверхневими знаннями я почала читати книгу Герхарда Яна Рьоттінга «Єднання в любові», у якій автор роз'яснює всесвітньо відому ікону Андрія Рубльова «Трійця» (ця ікона 10–20 рр. XV ст. зберігається у Третьяковській галереї в Москві).

Було б перебільшенням сказати, що ця книга змінила моє ставлення

до ікон взагалі. Але прочитати книгу варто, бо її автор, як і автор цієї дивовижної картини, дивляться набагато далі — за межі полотна і фарб, за обриси людських силуетів і форм, за завісу, куди має право доступу лише той, кому дано судити духовне.

Творець захотів відкрити Себе Своему найдосконалішому творінню — людині, і Він не відмовився від Свого задуму навіть тоді, коли це творіння знехтувало Його любов'ю. Бог виявляє Себе занепадому людству у гармонії Всесвіту, в життєдайному Слові, у втіленому Сині. Все, що створив Господь, — вельми добре, все, чого торкнулася Його рука, — чисте і святе, усяке добре давання і дар досконалий — від Бога. А що ж людина? Бог дав їй можливість споглядати, досліджувати, відкривати, аналізувати, використовувати все, що її оточує, для задоволення своїх фізичних і духовних потреб, а ще — для вираження свого богопізнання. Передання світобачення за допомогою слів більш загальнодоступне, мова ж рухів, звуків, кольорів часто потребує пояснення, «перекладу».

Пояснення Рьоттінга дуже просте, але не примітивне, глибоке — але не надміру інтелектуальне. І вектор дослідження спрямований чітко — на Бога, Якому єдиному належить честь, слава і держава навіки віків.

«Трійця» А. Рубльова ілюструє біблійну оповідь з Буття, першої книги Мойсея, про Авраама і його дружину Сарру, які прийняли біля свого дому під тінню мамрійського дуба трьох подорожніх — ангелів. У цій історії виражений християнський догмат про Трійцю, про єдиного Бога в трьох Особах — Отця, Сина і Святого Духа. Святий Бог відвідав нас, людей.

На іконі зображені три ангели, що сидять за столом, вдалині видніється дім Авраама, гора і дуб. Гостинність на Сході означала дещо більше, ніж просто пригощання або виявлення пошани до подорожнього. Це — спілкування за столом, своєрідна задушевна дружня бесіда. Тому східні церкви називають цю ікону Філоксенія, що означає гостинність. Коли довго дивитися на картину, то можна дійти висновку, що Троє розмовляють між собою. Безперечно, розглядається питання про втілення Сина Божого.

Син розуміє бажання Отця і нахиляється до Нього на знак згоди. Він усвідомлює, наскільки важкою є Його місія. Сповнений тихого суму Святий Дух виражає Свою готовність співпрацювати від початку до завершення справи спасіння.

Чаша на столі в центрі ікони нагадує про те, що спасіння людей стане реальністю через жертвну

кров. Однак, не через кров тварин, а завдяки пролитій крові Божого Сина Ісуса Христа.

Прекрасні стрункі ангели з натхненними тендітними обличчями утворюють замкнене коло, що символізує духовну єдність. Їхні сині, світло-зелені, темно-вишневі шати і золотисто-жовті крила створюють дуже потужний барвистий акорд. Цими дзвінкими і чистими фарбами Рубльов досягнув дивовижного прояснення, яке свідчить про внутрішню душевну чистоту. Любовно і ніжно схилилися ангели один до одного. У цьому Божественна таємниця і Божественна велич: наш Бог поводить-ся не так, як ідоли цього світу, які думають про себе, рекламують себе, прагнуть слави собі. Наш Господь постійно творить добро для інших. Він постійно звернений до іншого. Тому тут ми бачимо готовність віддавати, сприяти, не очікуючи нічого взаємін. Тут одне обличчя нахиляється до іншого з готовністю слухати й обдаровувати любов'ю.

І стосовно нас, людей, Господь має подвійну мету: по-перше, звільнити з-під влади лукавого; по-друге, щоб ми, сповнившись любов'ю Божою, і самі були здатними виявляти цю любов до інших. Виявляючи готовність жертвувати через любов до Господа, ми, як учні Ісуса Христа, також стаємо учасниками предвічної наради Божественної Трійці. Не як безмовні глядачі або глухі слухачі, але як активні учасники розмови. Ми прийняті як діти Божі, щоб мати спілкування, тому що любов Спасителя торкнулася нас, і ми любимо всіх.

«О, Святий Дух вічно живого Бога! Вірою пізнаємо ми з вдячністю, що Ти перебуваєш в нас. Ти робиш наше життя новим, сповнюєш нас живою надією і довірою до Бога. Ти вчиш нас споглядати на Сина Божого Ісуса Христа, Який є Господь усього створеного.

Господи Ісусе Христе, Ти Син живого Бога. Ти нахилився до Отця в повній довірі. Також і ми схилимося перед Отцем як діти, тому що Він став нашим Отцем завдяки Твоїм стражданням і смерті — для нашого блага. Прийми нашу вдячність, нашу любов і нашу готовність до життя-самозречення.

Отче! Твоя мета стосовно нас зрозуміла: щоб велич Христа змінила нас. Так, Ти зміниш наше життя в Твоєму світі, Твоїй красі і Твоїй Любові! Отче! Ми стоїмо перед Тобою.

Триєдиний Боже, Ти запалюєш у нас бажання бути по-братньому єдиними з тими, хто любить Тебе, і даєш нам сили зберігати цю єдність, щоб світ міг увірувати в Тебе. Амінь».

Шановні читачі, а на які роздуми наштотхнула вас «Трійця» Рубльова і її опис Г. Рьоттінгом? За вашим бажанням, ми залюбки продовжимо цю тему на сторінках часопису або на сайті www.slovovchitelyu.org.

Надія Доля

Джерела:

1. Реттинг Г. Единение в любви. — Гуммербах, 1993. — с. 93.
2. Всеобщая история искусств /под ред. Б. В. Веймарна и Ю. Д. Колпинского — М.: Искусство, 1960. — Т. 2, С. 156–157.

Нагадуємо, що в 2009–2010 навчальному році ХДПЧ «Слово вчителю» оголошено два конкурси:

Літературний конкурс

До розгляду приймаються твори українською мовою усіх жанрів (поезія, оповідання, новели, есе тощо) на морально-етичну та духовну тематику. Будь ласка, надсилайте свої роботи на адресу редакції з поміткою «Літературний конкурс».

Фотоконкурс «Життя моє — як воно є»

До участі у фотоконкурсі приймаються віддруковані чорно-білі та кольорові фотографії хорошої якості розміром не менше 10x15 см² або фотографії в електронному форматі (бажано не менше 300 dpi).

Фото будуть розміщені в журналі за підписом автора, тому не забудьте вказати своє прізвище та ім'я, а також поштову адресу і телефон. Роботи надсилайте на адресу редакції з поміткою «Фотоконкурс».

Підбиття підсумків конкурсів проводитиметься в кінці навчального року. На переможців чекають цінні призи.

Фотоконкурс «Життя моє – як воно є»

Алла Сміль

Лариса Віселева

Тетяна Артерчук

Інна Дубовик

Ангела Чудовець

Усіх, хто має доступ до інтернету, запрошуємо відвідати наш сайт:

www.slovovchitelyu.org

Тут ви знайдете:

- зміст попередніх випусків часопису «Слово вчителю»;
- статті на теми, що вас цікавлять;
- додаткову інформацію та корисні посилання.

Як користуватися сайтом?

- Шукайте статті, що вже були надруковані в часописі, за номером випуску, назвою рубрики, прізвищем автора або шляхом введення ключових термінів у рядку меню.
- Коментуйте статті і беріть участь в обговоренні — це особлива можливість, яку дає інтернет.
- Статті останнього випуску часопису подаються на сайті у скороченому вигляді; якщо вас зацікавила дана тема — пишіть коментар і розпочинайте дискусію.
- За допомогою каналу RSS (посилання і зображення в правому нижньому кутку) отримуйте інформацію про оновлення на сайті.
- Поміщайте відгуки. Хоча більшість статей уже надрукована, ми продовжуємо розробляти цей сайт для вас. Дайте нам знати, як ми можемо допомогти вам. Ми розглянемо всі пропозиції.
- Якщо ваші друзі цікавляться інформацією про «Слово вчителю» — скеруйте їх на наш сайт.

Слово ВЧИТЕЛЮ

1998

Народився — щоб вмерти, Вмер — щоб воскреснути, Воскрес — щоб дати життя!

Тут ви знайдете:

- Зміст попередніх випусків часопису «Слово вчителю»;
- Статті на теми, що вас цікавлять;
- Додаткову інформацію та корисні посилання.

www.slovovchitelyu.org

Як користуватися сайтом?

- Шукайте статті, що вже були надруковані в часописі, за номером випуску, назвою рубрики, прізвищем автора або шляхом введення ключових термінів у рядку меню.
- Коментуйте статті і беріть участь в обговоренні — це особлива можливість, яку дає інтернет.
- Статті останнього випуску часопису подаються на сайті у скороченому вигляді; якщо вас зацікавила дана тема — пишіть коментар і розпочинайте дискусію.
- За допомогою каналу RSS (посилання і зображення в правому нижньому кутку) отримуйте інформацію про оновлення на сайті.
- Поміщайте відгуки. Хоча більшість статей уже надрукована, ми продовжуємо розробляти цей сайт для вас. Дайте нам знати, як ми можемо допомогти вам. Ми розглянемо всі пропозиції.
- Якщо ваші друзі цікавляться інформацією про «Слово вчителю» — скеруйте їх на наш сайт.